

Τ.Ε.Ι Ηρακλείου
Τμήμα : Λογιστικής

Θέμα:
ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΙΙ ΚΑΙ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ
ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Σπουδαστές: Σιγάλας Βασίλης,
Νικολακάκη Αγγελική

Υπεύθυνος Καθηγητής: κ. Λεμονάκης

Ηράκλειο 2013

Πρόλογος

Η συγγραφή αυτού του προλόγου σηματοδοτεί την ολοκλήρωση ενός μεγάλου και ιδιαίτερα σημαντικού κεφαλαίου της ζωής μας, από το οποίο αποχωρούμε πλουσιότεροι σε γνώση, αλλά κυρίως γεμάτοι με πολύτιμες εμπειρίες για την μετέπειτα επαγγελματική και προσωπική ζωή μας.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών του Τμήματος Λογιστικής, του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Ηρακλείου Κρήτης, κατά την περίοδο Απρίλιος 2013 – Σεπτέμβριος 2013 υπό την επίβλεψη του Καθηγητή κ. Λεμονάκη. Η παρούσα πτυχιακή εργασία δεν θα είχε ολοκληρωθεί χωρίς την συμβολή και την πολύτιμη βοήθεια κάποιων ατόμων, τα οποία θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε.

Κατ' αρχάς, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον επιβλέποντα Καθηγητή κ. Λεμονάκη για την εμπιστοσύνη που έδειξε δίνοντας μας το θέμα και καθοδηγώντας μας καθ' όλη τη διάρκεια διεκπεραίωσης της παρούσας πτυχιακής μελέτης.

Η ολοκλήρωση της παρούσας πτυχιακής θεωρούμε πως αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα ως τώρα επιτεύγματά μας, ενώ η εκπόνησή της αποτέλεσε μία επίπονη αλλά ταυτόχρονα δημιουργική διαδικασία, κατά την διάρκεια της οποίας είχαμε την ευκαιρία να γνωρίσουμε και να συνεργαστούμε με πολύ συγκεκριμένους ανθρώπους.

Κλείνοντας αισθανόμαστε την υποχρέωση να εκφράσουμε την ευγνωμοσύνη στην οικογένειά, στους γονείς, για την παροχή κάθε μορφής στήριξης, απαραίτητης για την ολοκλήρωση της προσπάθειας αυτής, εξασφαλίζοντας με κάθε δυνατό τρόπο μία ατμόσφαιρα ηρεμίας και συμπαράστασης.

Επίσης, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους τους συναδέλφους και τους φίλους, που θεωρούμε πως στάθηκαν δίπλα μας κατά την πορεία αυτή. Οι κοινές μας αναμνήσεις, αγωνίες και χαρές μας κάνουν σίγουρα κάτι παραπάνω από συναδέλφους και είμαστε ευγνώμων που είχαμε την τύχη να συνεργαστούμε μαζί τους κατά την διάρκεια των σπουδών.

Ηράκλειο 2013

**Σιγάλας Βασίλης
Νικολακάκη Αγγελική**

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματεύεται το Νέο Πλαίσιο Κεφαλαιακής Επάρκειας της Βασιλείας για την εποπτεία των τραπεζών (Basel Committee on Banking Supervision) και δίνει ιδιαίτερη έμφαση στις αναφορές της βιβλιογραφίας σχετικά με την διαχείριση και μέτρηση του λειτουργικού κινδύνου.

Παρουσιάζονται στον αναγνώστη οι αναφορές στην διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου και στις ασάφειες των διατάξεων που τον ορίζουν και γίνεται μια προσπάθεια καταγραφής διορθωτικών κινήσεων για την επαναπροσέγγιση του συγκεκριμένου ζητήματος.

Διερευνάται το θεσμικό πλαίσιο της Βασιλείας II και κυρίως η εναρμόνιση της Ελληνικής Τραπεζικής Νομοθεσίας με τις διατάξεις της Επιτροπής της Βασιλείας.

Μελετάται η πορεία της Επιτροπής της Βασιλείας και οι αναφορές σχετικά με την κριτική που ασκείται στην Βασιλεία II.

Παρουσιάζεται το εννοιολογικό περιεχόμενο του λειτουργικού κινδύνου και οι μέθοδοι εκτίμησής του.

Κατά τη διάρκεια της ανάλυσης παρουσιάζονται διάφοροι προβληματισμοί αλλά και λύσεις του λειτουργικού κινδύνου. Παρουσιάζονται διαγράμματα σύμφωνα με τα ερωτηματολόγια που πάρθηκαν από συγκεκριμένες τράπεζες.

Τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται είναι γενικού περιεχομένου σύμφωνα με το υλικό που αναλύεται και δεν θα πρέπει να συνδεθούν με την επίσημη θέση οικονομολόγων Τραπεζικών Υπαλλήλων αλλά και Καθηγητών του ΤΕΙ Ηρακλείου.

Ηράκλειο 2013

**Σιγάλας Βασίλης
Νικολακάκη Αγγελική**

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	5
Ιστορική Αναδρομή..	9
Κεφάλαιο 1: Η Βασιλεία II	
1.1 Η βασιλεία II	17
1.2 Πρώτος πυλώνας	20
1.3 Δεύτερος πυλώνας	25
1.4 Τρίτος πυλώνας	27
1.5 Σύγκριση των Κανόνων της Βασιλείας I και II	28
1.6 Βασιλεία III	31
Κεφάλαιο 2: Ο λειτουργικός κίνδυνος	
2.1 Ο λειτουργικός κίνδυνος	35
2.2 Προσεγγίσεις υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων	36
2.2.1 Προσέγγιση του Βασικού Δείκτη	36
2.2.2 Τυποποιημένη Μέθοδος (Standardized Approach)	38
2.2.3 Εξελιγμένοι μέθοδοι μέτρησης (Advanced Measurement Approach)	40
2.3 Εσωτερικές Μέθοδοι Μέτρησης	42
2.3.1 Μέθοδοι Κατανομής Ζημιών (Loss Distribution Approaches)	46
2.3.2 Μέθοδοι καρτών επιδόσεων (Scorecards)	46
2.4 Εποπτική αναγνώριση: ελάχιστες προϋποθέσεις	48
2.5 Μερική παράλληλη εφαρμογή διαφορετικών μεθόδων	48
Κεφάλαιο 3: Διορθωτικές κινήσεις	
3.1 Η ασφάλεια των τραπεζικών δεδομένων	50
3.2 Αποτελεσματικότητα και Σταθερότητα Χρηματοοικονομικού Κινδύνου	52
3.3 Η Βασιλείας II και ο περιορισμός του Κινδύνου	54
3.4 Η Διαφάνεια των Πληροφοριών	55
3.5 Αρχές Διακυβέρνησης	56
3.6 Διαχείριση Κινδύνων	56

3.7	Δυνατότητα απορρόφησης ζημιών	58
3.8	Κίνδυνος Μετάδοσης Κρίσεων	60
3.9	Άσκήσεις προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης ρευστότητας (stress testing)	61
3.9.1	Χρονικός ορίζοντας της άσκησης	62
3.9.2	Υποβολή Στοιχείων Ρευστότητας	63
3.9.3	Επάρκεια Προβλέψεων	65
3.9.4	Διενέργεια επιτόπιων ελέγχων	68
3.9.5	Ολοκλήρωση του ελέγχου	68

Κεφάλαιο 4: Θεσμικό Πλαίσιο Βασιλείας II

4.1	Το θεσμικό πλαίσιο τραπεζών στην Ελλάδα	71
4.2	Η εξέλιξη του διεθνούς πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια	72
4.3	Η επίδραση του διεθνούς πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια στο κοινοτικό δίκαιο	73
4.4	Η Βασιλεία II	75
4.5	Το Θεσμικό Πλαίσιο	77
4.6	Η ενσωμάτωση της Βασιλείας II στην Ελληνική νομοθεσία	77
4.7	Το Νομοθετικό Πλαίσιο	82

Κεφάλαιο 5: Η επιτροπή της Βασιλείας

5.1	Το έργο της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας	85
5.2	Οι τρέχουσες εξελίξεις σε διεθνές και κοινοτικό επίπεδο	91
5.3	Συνέπειες που επήλθαν από την εφαρμογή του Συμφώνου της Βασιλείας στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα	95
5.4	Πώς ανταποκρίθηκαν οι ελληνικές τράπεζες στην Βασιλεία II	97

Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα θεωρητικού μέρους

6.1	Συμπεράσματα	99
-----	--------------	----

Κεφάλαιο 7: Στατιστικά αποτελέσματα

7.1	Διαδικασία ερωτηματολογίων	107
7.2	Συμπεράσματα Ερωτηματολογίων- Διαγραμμάτων	111

Κεφάλαιο 8: Βιβλιογραφία **113**

Πίνακες

1	Το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας	14
2	Βασιλεία I	16
1.1	Δομή του συμφώνου	20
1.2	Παράμετρος Μεθόδων Εσωτερικών αξιολογήσεων	23
1.3	Η επιτροπή της Βασιλείας	27
1.4	Βασικές αλλαγές	29
1.5	Σύγκριση Βασιλείας I – Βασιλείας 2	30
1.6	Total Capital Requirements	31
1.7	Σύγκριση Βασιλείας I - II	32
2.1	Αιτίες Λειτουργικού κινδύνου	36
2.2	Οι κίνδυνοι	38
2.3	Μέθοδοι και υπολογισμοί κεφαλαιακών απαιτήσεων	39
2.4	Χαρτογράφηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων	40
4.1	Επιτροπή της Βασιλείας	72
7.1	Απαντήσεις Ερωτηματολογίων	108

Διαγράμματα

1.1	Δομή της βασιλείας II	50
7.1	Απαντήσεις Ερωτηματολογίων	109
7.2	Απαντήσεις Ερωτηματολογίων	110
7.3	Απαντήσεις Ερωτηματολογίων	111

Εισαγωγή

Λόγω της φύσης και του ρόλου των τραπεζών στο οικονομικό σύστημα της κάθε χώρας, οι λογιστικοί χειρισμοί που απαιτούνται για την εκπόνηση των οικονομικών τους καταστάσεων, αλλά και οι κανόνες που διέπουν την κεφαλαιακή τους επάρκεια διαφέρουν σημαντικά από τους βασικούς κανόνες λογιστικών χειρισμών και απαιτήσεων σε ίδια κεφάλαια που διέπουν και τους υπόλοιπους επιχειρηματικούς κλάδους.

Πιο συγκεκριμένα, οι εμπορικές τράπεζες είναι οι μόνες επιχειρήσεις που μπορούν να δέχονται καταθέσεις λιανικής από το ευρύ κοινό. Χορηγούν κατ' επάγγελμα δάνεια και πάσης φύσεως πιστώσεις σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις, προσφέρουν υπηρεσίες διαχείρισης χαρτοφυλακίων και διαχειρίζονται μαζί με την Κεντρική Τράπεζα το σύστημα πληρωμών της κάθε χώρας.

Παρεμβάλλονται για την διευκόλυνση των συναλλαγών και στο διεθνές εμπόριο αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων. Τα ίδια κεφάλαιά τους είναι σχετικά χαμηλά σε σχέση με τα ίδια κεφάλαια που είναι υποχρεωμένες να διατηρούν οι εμπορικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις. Με την Επιτροπή της Βασιλείας όμως, όπως θα αναλυθεί στη συνέχεια, προσδιορίστηκε ότι όλες οι τράπεζες θα πρέπει να διατηρούν ένα κατώτατο ύψος ιδίων κεφαλαίων (ίσο με το 8% του σταθμισμένου ως προς τον κίνδυνο ενεργητικού τους), αφού αυτά τα κεφάλαια αποτελούν τον βασικό αμυντικό μηχανισμό τους έναντι των κινδύνων που αντιμετωπίζουν.

Σε μεγάλο βαθμό οι τράπεζες χρησιμοποιούν τα κεφάλαια των πελατών τους, δηλαδή των πάσης φύσεως καταθετών τους και των ομολογιούχων τους, καθώς και τις δυνατότητες χρηματοδότησής τους από τη διατραπεζική αγορά, για να αναπτύξουν τις εκτεταμένες πιστωτικές δραστηριότητές τους και τις εν γένει επενδύσεις τους. Απαιτείται, όμως, να διατηρούν και ένα ικανοποιητικό ύψος ιδίων κεφαλαίων (που συμπεριλαμβάνει το μετοχικό κεφάλαιο, τα αποθεματικά διαφόρων κατηγοριών, τα μη διανεμόμενα κέρδη, τα ομολογιακά δάνεια μειωμένης εξασφάλισης, κ.ά.), τα οποία να είναι ικανά να καλύψουν τις ζημιές που μπορεί να προκύψουν από μη αναμενόμενες δυσμενείς εξελίξεις όσον αφορά τις διακυμάνσεις της αξίας του ενεργητικού τους.

Πιο αναλυτικά, οι τράπεζες συγκεντρώνουν την εθνική αποταμίευση από το πλήθος των μικρών και των μεγάλων καταθετών που τις εμπιστεύονται, τοποθετώντας σε αυτές τα χρήματά τους και γενικά τις αποταμιεύσεις τους. Παρέχουν ασφάλεια ρευστότητας και βεβαιότητα στους καταθέτες ότι οι αποταμιεύσεις τους είναι τοποθετημένες με μεγάλη ασφάλεια στα τραπεζικά ιδρύματα και άμεσα διαθέσιμες. Χρησιμοποιούν αυτές τις καταθέσεις για χρηματοδότηση των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών και για πραγματοποίηση άλλων μορφών επενδύσεων και αποτελούν τον κινητήριο μοχλό για τις εμπορικές συναλλαγές σε εγχώριο και διεθνές επίπεδο.

Ο βαθμός αξιοπιστίας και το κύρος των τραπεζών συνεπώς, πρέπει να είναι σε πολύ υψηλά επίπεδα για την διασφάλιση της καλής λειτουργίας και της συνεχούς ανάπτυξης των εργασιών τους στις εγχώριες και τις ξένες αγορές στις οποίες ήδη δραστηριοποιούνται.

Πριν της εφαρμογή των Οδηγιών της Επιτροπής της Βασιλείας για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των **Πιστωτικών Ιδρυμάτων (ΠΙ)**, τα τελευταία προσδιόριζαν από μόνα τους το ύψος των ιδίων κεφαλαίων τους, ανεξάρτητα από το ύψος των κινδύνων ζημιών που αντιμετώπιζαν από επισφάλειες ή από απομείωση της αξίας των στοιχείων του ενεργητικού τους. Όμως, η χρεοκοπία κάποιων ΠΙ με διεθνή εμβέλεια στις δεκαετίες του 1970 και του 1980 οδήγησε στην δημιουργία της Επιτροπής της Βασιλείας, η οποία το 1988 συμφώνησε για τη θέσπιση ενός ελάχιστου δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας για τα ΠΙ που δραστηριοποιούνται διεθνώς, ύψους 8,0%.

Ο δείκτης αυτός προσδιορίζεται ως ένα κλάσμα με αριθμητή το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων του ΠΙ και παρονομαστή το σταθμισμένο ως προς τον κίνδυνο ενεργητικό (Risk Weighted Assets ή RWAs) του ΠΙ. Τα ίδια κεφάλαια των ΠΙ προσδιορίστηκαν με σαφήνεια, ενώ για τον προσδιορισμό του RWA προσδιορίστηκαν συγκεκριμένες σταθμίσεις για τις διάφορες κατηγορίες στοιχείων του ενεργητικού. Σύμφωνα με αυτές τις σταθμίσεις, όλα τα δάνεια προς την κεντρική κυβέρνηση ή προς κρατικούς οργανισμούς των χωρών του ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας & Ανάπτυξης) υπολογίζονταν στο RWA με συντελεστή 0, όλα τα στεγαστικά δάνεια με συντελεστή 0,5 και όλα τα επιχειρηματικά δάνεια με συντελεστή 1. Ο πιστωτικός κίνδυνος ή οι διαφορετικοί κίνδυνοι αγοράς των μεμονωμένων στοιχείων του ενεργητικού των ΠΙ δεν λαμβάνονταν υπόψη.

Η χρεοκοπία της παγκοσμίου εμβέλειας τράπεζας Bank of Credit and Commerce International (BCCI) τον Ιούλιο 1991 οδήγησε αρχικά στο συμπέρασμα ότι η εποπτεία των ΠΙ πρέπει να γίνεται σε ενοποιημένη βάση και σε ενοποιημένη βάση θα πρέπει να εκτιμάται και η επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων τους. Στη συνέχεια έγινε κατανοητό ότι η εκτίμηση των κινδύνων των στοιχείων του ενεργητικού των ΠΙ θα πρέπει να πραγματοποιείται για κάθε στοιχείο του ενεργητικού χωριστά και στη συνέχεια να προσδιορίζονται οι σταθμίσεις αυτών των στοιχείων για τον υπολογισμό του Σταθμισμένου ως προς τον Κίνδυνο Ενεργητικού (RWA). Έτσι φτάσαμε σταδιακά στη Βασιλεία II και στην εκτίμηση των RWA με χρησιμοποίηση εσωτερικών υποδειγμάτων προσδιορισμού του πιστωτικού κινδύνου, των κινδύνων αγοράς και του λειτουργικού κινδύνου.

Γενικά, οι Τράπεζες, όπως και οι μεγάλες (εισηγμένες στο χρηματιστήριο) επιχειρήσεις, υιοθέτησαν τη Βασιλεία II ως δείγμα της υψηλής διαφάνειας και της αξιοπιστίας που θέλουν να προάγουν για να προσελκύσουν επενδυτές και καταθέτες. Υιοθέτησαν τους κανόνες για την κεφαλαιακή επάρκεια που προέκυψαν από την Επιτροπή της Βασιλείας II για να αποδείξουν ότι διαθέτουν την αναγκαία κεφαλαιακή επάρκεια για την αντιμετώπιση των κινδύνων που απειλούν τη λειτουργία τους και την ασφάλεια των τοποθετήσεων των καταθέσεών τους, τους εν γένει δανειστές τους και μετόχους τους. Όμως, η χρηματοοικονομική κρίση 2007- 2008 δημιούργησε, όπως προαναφέρθηκε σημαντικές αμφιβολίες για όλα τα ανωτέρω.

Επίσης, η εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας II από το 2007 δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνέβαλε στη δημιουργία της κρίσης, αλλά μετά την εμφάνιση της κρίσης αποδείχθηκε ότι, τα ίδια κεφάλαια των ΠΙ δεν ήταν κατά κανόνα αρκετά για να καλύψουν τις τεράστιες ζημιές στα ΠΙ που προέκυψαν από την κρίση. Αντίθετα, οι προσπάθειες καλύψεως των απαιτήσεων για κεφαλαιακή επάρκεια των ΠΙ (μετά την διαγραφή τεράστιων ποσών επισφαλών απαιτήσεων) μπορεί να οδήγησε σε εσπευσμένες πωλήσεις στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών σε σημαντικά υποτιμημένες αγορές, ή στην προσφυγή στην αγορά για άντληση τεράστιων ποσοτήτων ιδίων κεφαλαίων σε εξαιρετικά υποτιμημένες τιμές για τους παλαιούς μετόχους των τραπεζών, εντείνοντας περαιτέρω την κρίση. Στα επόμενα κεφάλαια θα γίνει ανάλυση του Λειτουργικού κινδύνου – των μεθόδων εκτίμησης του όπως και η Βασιλείας II και το θεσμικό της πλαίσιο.

Ιστορική Αναδρομή

Η τραπεζική εποπτεία έχει μακρά ιστορία, ιδιαίτερα στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου στις αρχές του αιώνα αποτέλεσε σημαντικό τομέα άσκησης πολιτικής. Ο μεγάλος αριθμός πτωχεύσεων τραπεζών, ιδιαίτερα στην περίοδο της Μεγάλης Ύφεσης, υπήρξε η βασική αιτία για το ενδιαφέρον των οικονομικών αρχών στο ζήτημα της επόπτευσης του τραπεζικού συστήματος. Η έμφαση δόθηκε τότε στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης του αποταμιευτικού κοινού στα τραπεζικά ιδρύματα, ενώ δεν περιορίστηκε αποκλειστικά στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Καταρρεύσεις τραπεζών και στροφή του κοινού προς τον χρυσό ήταν οι κύριες εμπειρίες της Αυστρίας και της Γερμανίας κατά την περίοδο της Μεγάλης Ύφεσης και ως εκ τούτου η σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος αποτέλεσε κεντρικό οικονομικό στόχο. Μετά τη δεκαετία του '30, το πρόβλημα των πτωχεύσεων των τραπεζών υποχώρησε σε μεγάλο βαθμό. Η

ένταση του εποπτικού ελέγχου μειώθηκε τόσο στις Ηνωμένες Πολιτείες, όσο και στην ηπειρωτική Ευρώπη. Από τη δεκαετία του '70 και μετά, οι τραπεζικές κρίσεις γίνονται συχνότερες σε ένα διεθνοποιημένο πλέον τραπεζικό περιβάλλον. Συνεπώς, η εποπτεία της διεθνούς τραπεζικής αποτελεί ένα πιο πρόσφατο φαινόμενο στην οικονομική ιστορία.

Κύριο χαρακτηριστικό της ήταν ότι κάθε ρυθμιστική παρέμβαση αποτελούσε αντίδραση σε κάποια σημαντική διεθνή τραπεζική κρίση. Εντούτοις, τα τραπεζικά ιδρύματα με διεθνή παρουσία παρέμεναν σε μεγάλο βαθμό κάτω από τον έλεγχο των εποπτικών αρχών της χώρας καταγωγής τους, ενώ ο υπερ-εθνικός συντονισμός των πρακτικών τραπεζικής εποπτείας εμποδίστηκε από θεσμικές διαφορές, ιδιαίτερες εθνικές συνήθειες και ολιγοπωλιακές δομές.

Η επιτροπή της Βασιλείας ξεκίνησε την λειτουργία της το 1973 σε μια περίοδο κατά την οποία η κατάργηση του διεθνούς νομισματικού συστήματος σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών του Bretton Woods το 1973 σηματοδότησε μια περίοδο έντονων διακυμάνσεων και μεταβλητότητας των ισοτιμιών και των επιτοκίων. Αποτέλεσμα αυτού, ήταν οι τράπεζες να καταστούν ιδιαίτερα ευάλωτες στον μέχρι πρότινος άγνωστο κίνδυνο των συναλλαγματικών και επιτοκιακών μεταβολών. Γρήγορα είχαμε τα πρώτα θύματα της νέας εποχής. Το 1974 η γερμανική τράπεζα Bankhaus I.D.Herstatt προκάλεσε μια άνευ προηγουμένου αναστάτωση στη διεθνή τραπεζική αγορά. Η τράπεζα χρεοκόπησε εξαιτίας άστοχων θέσεων σε προθεσμιακές πράξεις συναλλάγματος και προκάλεσε αλυσιδωτές αντιδράσεις στο σύστημα.

Το περιστατικό αυτό μαζί με άλλα μικρότερης εμβέλειας, κατέδειξαν την ανάγκη διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της τραπεζικής εποπτείας. Προτεραιότητα δόθηκε στην θεσμοθέτηση συνεργασίας ανάμεσα στις νομισματικές και τραπεζικές εποπτείες με στόχο την πρόληψη συστηματικών κρίσεων και την διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος και οδήγησαν στην σύσταση της περίφημης Επιτροπής της Βασιλείας. Η Επιτροπή της Βασιλείας, η οποία εδρεύει στην ομώνυμη πόλη της Ελβετίας, συστάθηκε το 1974 με μέλη της τις κεντρικές τράπεζες και άλλες εποπτικές αρχές από τα κράτη – μέλη του “Group of ten” την Ελβετία, το Λουξεμβούργο και την Ισπανία. Στην πραγματικότητα συμμετέχουν 10 κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι Καναδάς, ΗΠΑ και Ιαπωνία. (Παπαδογιάννης, 2007)

Η Βασιλεία :

- Δεν είναι διεθνής οργανισμός αλλά μια de facto οργάνωση χωρίς νομική προσωπικότητα που λειτουργεί με την υποστήριξη της γραμματείας της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (Bank of international settlement).
- Οι κανόνες που περιέχονται στις εκθέσεις της δεν έχουν νομική δεσμευτικότητα αλλά αποτελούν γενικές κατευθυντήριες γραμμές καλής πρακτικής.

- Εντούτοις η αποδοχή τους από τις κεντρικές εποπτικές αρχές ανά την υφήλιο είναι εξαιρετικά αυξημένη

Οι βασικοί στόχοι του αρχικού συμφώνου της Βασιλείας που οριστικοποιήθηκε το 1988 ήταν:

- ✓ στη διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος
- ✓ στη διαμόρφωση ισοδύναμων όρων ανταγωνισμού, κυρίως σε διεθνές επίπεδο, αφενός μεν μεταξύ των διεθνώς δραστηριοποιούμενων τραπεζών και, αφετέρου, μεταξύ των τραπεζών και των εταιρειών παροχής επενδυτικών υπηρεσιών .(Γκόρτσος, 2005)

Μέσω της καθιέρωσης ενός κοινώς αποδεκτού εποπτικού πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών. Σύμφωνα με αυτό, προσδιορίζοντας τα στοιχεία και την ποιότητα των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών και ομαδοποιώντας σε βασικές κατηγορίες τα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία τους, ανάλογα με τον τεκμαιρόμενο πιστωτικό κίνδυνο που εμπεριέχουν, διαμορφώνει τον συντελεστή κεφαλαιακής επάρκειας (8%), που αποτελεί ταυτόχρονα διεθνές μέτρο σύγκρισης της φερεγγυότητας αλλά και το ελάχιστο αποδεκτό επίπεδο κεφαλαιακής κάλυψης κινδύνων. Η διεθνής αποδοχή του συμφώνου υπήρξε εντυπωσιακή και ειδικά στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντίστοιχες διατάξεις ενσωματώθηκαν στο κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο της τραπεζικής εποπτείας, με αποτέλεσμα αναμφισβήτητη ενίσχυση της φερεγγυότητας των τραπεζών κατά την προηγούμενη και τρέχουσα δεκαετία.

Μεταγενέστερα το σύμφωνο της Βασιλείας συμπληρώθηκε προκειμένου να καλύψει με κεφαλαιακές απαιτήσεις και τον κίνδυνο αγοράς (Π/ΤΕ 2397/7.11.96), ο οποίος εμπεριέχεται στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών των τραπεζών και συνδέεται με μεταβολές επιτοκίων, συναλλαγματικών ισοτιμιών και τιμών μετοχών. Έτσι ο ελάχιστος απαιτούμενος συντελεστής κεφαλαιακής επάρκειας ,προκύπτει μετά και τον συνυπολογισμό του κινδύνου αυτού.

Ήδη όμως από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 είχαν καταστεί φανερές ορισμένες ελλείψεις και αδυναμίες του συμφώνου της Βασιλείας I. Ειδικότερα η ανάπτυξη νέων σύνθετων τραπεζικών προϊόντων, όπως η τιτλοποίηση απαιτήσεων, προκάλεσε ανησυχίες όσον αφορά την επάρκεια του εποπτικού πλαισίου. Ορισμένες από τις βασικότερες ελλείψεις και αδυναμίες του συμφώνου της Βασιλείας I:

- Η ομαδοποίηση στις κατηγορίες στάθμισης για τον πιστωτικό κίνδυνο ήταν πολύ συγκεντρωτική και ως ένα βαθμό αυθαίρετη, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει επαρκής διαφοροποίηση με βάση τον πραγματικό πιστωτικό κίνδυνο κάθε χρηματοδοτικού ανοίγματος.
- Δεν λαμβάνονταν υπόψη οι λοιποί κίνδυνοι και ειδικότερα ο λειτουργικός ,δηλαδή κίνδυνος από ανεπάρκεια των πληροφορικών συστημάτων, λάθη κατά την διεκπεραίωση των συναλλαγών, κατάχρηση κ.λ.π. αλλά εμμέσως εθεωρείτο ότι οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για τον πιστωτικό και τον κίνδυνο αγοράς κάλυπταν και τους λοιπούς κινδύνους .

Το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια

- **Capital Accord (1988)**
- **Amendment of the capital accord in respect of the inclusion of general provisions/ general loan-loss reserves in capital (1991)**
- **The treatment of the credit risk associated with certain off-balance-sheet items (1994)**
- **The treatment of potential exposure for off-balance-sheet items (1995)**
- **Amendment to the capital accord to incorporate market risks (1996)**
- **Modifications to the market risk amendment (1997)**
- **New Basel Capital Accord (2004)**

Πίνακας 1

- Η εποπτική αντιμετώπιση ορισμένων τεχνικών και προϊόντων δεν ήταν επαρκώς εξειδικευμένη. Ενδεικτικά αναφέρω την τιτλοποίηση απαιτήσεων και τα πιστωτικά παράγωγα, τεχνικές που έχουν σημειώσει σημαντική ανάπτυξη ως μέσα μεταφοράς πιστωτικού κινδύνου στην αγορά.
- Το σύμφωνο όχι μόνο δεν παρείχε κίνητρα στις τράπεζες να αναπτύξουν βελτιωμένα συστήματα διαχείρισης κινδύνου αλλά, αντίθετα, αφενός ενθάρρυνε σε ορισμένες περιπτώσεις την τυπική μόνο συμμόρφωση προς τις διατάξεις και , αφετέρου υποχρέωνε τις τράπεζες που είχαν αξιόπιστα συστήματα υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου και των απαιτούμενων για την κάλυψή του κεφαλαίων να προβαίνουν σε διπλό υπολογισμό κεφαλαιακών απαιτήσεων , ένα για εσωτερική χρήση και ένα για συμμόρφωση με τις εποπτικές διατάξεις .

Η συνειδητοποίηση των αδυναμιών του συμφώνου της Βασιλείας Ι αλλά και η πίεση της αγοράς οδήγησε στην έναρξη των εργασιών για την αναθεώρηση του από την Επιτροπή Τραπεζικής εποπτείας της Βασιλείας και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία όφειλε να αναθεωρήσει τις οδηγίες περί κεφαλαιακής επάρκειας οι οποίες σε αντίθεση με τις συστάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας είναι υποχρεωτικές.

Κύριοι στόχοι του αναθεωρημένου συμφώνου δηλαδή του συμφώνου της Βασιλείας ΙΙ είναι:

- Η αντιστοίχιση, κατά το δυνατόν, των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών με τον πιστωτικό κίνδυνο, που πράγματι εμπεριέχεται σε κάθε χρηματοδοτικό άνοιγμα.
- Η διεύρυνση των εποπτικά αναγνωριζόμενων μέσων και τεχνικών αντιστάθμισης ή μεταφοράς των πιστωτικών κινδύνων.
- Ο καθορισμός συγκεκριμένων κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη του λειτουργικού κινδύνου.
- Η ενθάρρυνση των τραπεζών για την χρήση εσωτερικών συστημάτων μέτρησης και διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου.
- Ο προσδιορισμός βασικών αρχών και κριτηρίων που θα διέπουν την διαδικασία αξιολόγησης από τις εποπτικές αρχές της πολιτικής και των μηχανισμών των τραπεζών για την διασφάλιση της κεφαλαιακής τους επάρκειας .Η αξιολόγηση αυτή θα λαμβάνει υπόψη την φύση και το εύρος των δραστηριοτήτων των εποπτευόμενων πιστωτικών ιδρυμάτων και το είδος και το ύψος των σχετικών κινδύνων που αναλαμβάνουν.
- Η ενίσχυση της αρχής της πειθαρχίας που η αγορά επιβάλλει στα πιστωτικά ιδρύματα μέσω της υποχρεωτικής δημοσιοποίησης ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων που να επιτρέπουν την αντικειμενική αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων. Η αξιολόγηση αυτή από την αγορά ουσιαστικά προσδιορίζει και το κόστος δανεισμού των τραπεζών και κατά συνέπεια την επιτοκιακή πολιτική έναντι των Πελατών . (Γκαργκάνας, 2003)

Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών αντιπροσωπεύει την αναλογία μεταξύ των ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας και των στοιχείων του ενεργητικού (εντός και εκτός

ισολογισμού) τα οποία έχουν αντισταθμιστεί ανάλογα με τον κίνδυνο που έχει αποφασιστεί ότι τους αντιστοιχεί. (Πεπέ, 2007)

<p>Σύμφωνα με το σύμφωνο της Βασιλείας I είναι:</p> <p>Εποπτικά κεφάλαια</p> <hr/>
<p>Πιστωτικός κίνδυνος + Κίνδυνος αγοράς</p> <p>(Με δεδομένους συντελεστές στάθμισης κινδύνων)</p> <p>Και πρέπει να είναι $> 8 \%$</p> <p>Ενώ σύμφωνα με το νέο σύμφωνο της Βασιλείας II ο ίδιος δείκτης υπολογίζεται ως εξής:</p> <p>Και θα πρέπει να είναι $> 8 \%$</p> <p>Εποπτικά κεφάλαια</p> <hr/>
<p>Πιστωτικός + Κίνδυνος αγοράς + Λειτουργικός</p>

Πίνακας 2

Κεφάλαιο 1: Η βασιλεία II

1. 1 Η βασιλεία II

Η συνειδητοποίηση των αδυναμιών του συμφώνου της Βασιλείας I, αλλά και η πίεση της αγοράς οδήγησε στην έναρξη των εργασιών για την αναθεώρησή του από την Επιτροπή Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία όφειλε να αναθεωρήσει τις οδηγίες περί κεφαλαιακής επάρκειας, οι οποίες σε αντίθεση με τις συστάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας είναι υποχρεωτικές. Το 2001, η Επιτροπή Βασιλείας εξέδωσε και νέο έγγραφο, στο οποίο παρουσιάζονται με λεπτομερέστερο τρόπο οι αναθεωρημένες προτάσεις, με προβλεπόμενο χρόνο εφαρμογής το 2004. Η Ευρωπαϊκή Ένωση με τη σειρά της εξέδωσε κείμενο προς σχολιασμό, το οποίο ουσιαστικά στήριζε το έγγραφο της Βασιλείας, αλλά εστίαζε περισσότερο σε θέματα που αφορούσαν αποκλειστικά τη Νομισματική Ένωση και αποτέλεσε βάση για την εναρμόνιση της Βασιλείας στα πλαίσια της Ευρωζώνης.

Έτσι, στις 26 Ιουνίου 2004 εκδόθηκε το αναθεωρημένο εποπτικό πλαίσιο της Κεφαλαιακής Επάρκειας, το οποίο είναι γνωστό ως Βασιλεία II και πρόκειται να εφαρμοστεί πλήρως μέχρι το 2015. Εστιάζει σε τρεις κύριες περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων, του εποπτικού ελέγχου και της πειθαρχίας της αγοράς, οι οποίες είναι γνωστές ως τρεις πυλώνες. Σκοπός είναι να ενισχυθούν και να εποπτευθούν οι διεθνείς τραπεζικές απαιτήσεις. Οι βασικοί στόχοι του νέου Συμφώνου συνίστανται στα ακόλουθα:

- Να αποδοθεί έμφαση στη διαδικασία εποπτικής εξέτασης και στη διαφάνεια της αγοράς.
- Η επαρκής κάλυψη του συνόλου των χρηματοοικονομικών και μη κινδύνων.
- Η σταδιακή σύγκλιση του ύψους των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων προς το οικονομικό κεφάλαιο των τραπεζών, μέσω της αναγνώρισης από τις εποπτικές αρχές της αποτίμησης του κινδύνου που πραγματοποιούν οι ίδιες οι τράπεζες.

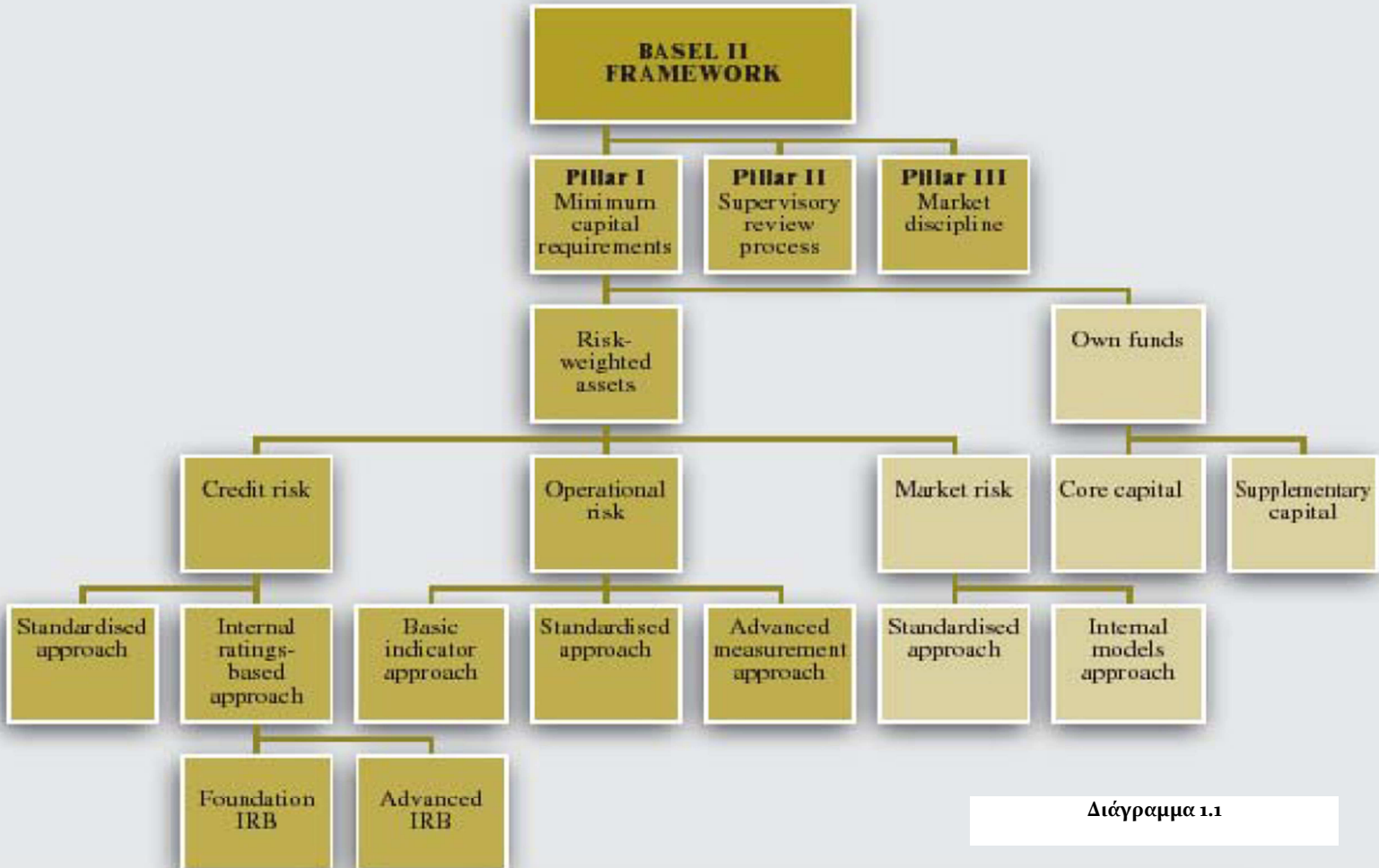
Το νέο σύμφωνο της Βασιλείας απαρτίζεται από τρεις πυλώνες:

- I. Ο πρώτος πυλώνας αφορά τον καθορισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη του πιστωτικού και του λειτουργικού κινδύνου.
- II. Ο δεύτερος πυλώνας αφορά τον καθορισμό του σκοπού στον οποίο αποβλέπει η διαδικασία της αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών από τις εποπτικές αρχές, καθώς και την θέσπιση των γενικών αρχών και κριτηρίων που θα διέπουν την διαδικασία αυτή.
- III. Ο τρίτος πυλώνας αφορά την ενίσχυση της πειθαρχίας της αγοράς μέσω της δημοσιοποίησης συγκεκριμένων ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων.

Οι τρεις αυτοί πυλώνες του νέου Συμφώνου είναι αμοιβαίως αλληλοενισχυόμενοι. Αναμφίβολα, η αποτελεσματικότητα των κανόνων του πρώτου πυλώνα εξαρτάται καθοριστικά από την ικανότητα των εποπτικών αρχών να ελέγχουν την ορθή εφαρμογή τους μέσω των εξουσιών του 2ου πυλώνα. Επίσης, οι αυξημένες υποχρεώσεις γνωστοποίησης στοιχείων του 3ου πυλώνα διαμορφώνουν τα κατάλληλα κίνητρα για τη βελτίωση των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων που αναπτύσσουν οι τράπεζες. Τέλος, ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, όπως είπαμε και παραπάνω, αντιπροσωπεύει την αναλογία μεταξύ των ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας και των στοιχείων του ενεργητικού (εντός και εκτός ισολογισμού), τα οποία έχουν αντισταθμιστεί ανάλογα με τον κίνδυνο που έχει αποφασιστεί ότι τους αντιστοιχεί.

Δομή Basel II

Διάγραμμα 1.1

Δομή νέου Συμφώνου		
Τρεις Πυλώνες:		
<u>Πυλώνας I</u>	<u>Πυλώνας II</u>	<u>Πυλώνας III</u>
Ελάχιστες υποχρεώσεις πιστωτικού λειτουργικού κινδύνου	Ελάχιστες κεφαλαιακές υποχρεώσεις έναντι του πιστωτικού και του λειτουργικού κινδύνου	Ενδυνάμωση της πειθαρχίας που επιβάλλει η αγορά στις τράπεζες μέσω της γνωστοποίησης πληροφοριών

Πίνακας 1.1

1.2 Πρώτος πυλώνας

Ο ορισμός των ιδίων κεφαλαίων, οι ελάχιστες απαιτήσεις του 8% των ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με το σταθμισμένο ενεργητικό και οι διατάξεις αναφορικά με την εποπτική μεταχείριση των κινδύνων αγοράς παραμένουν αμετάβλητες. Η κύρια διαφοροποίηση έγκειται στην μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου περιλαμβανομένης και της εποπτικής αντιμετώπισης των μέσων και τεχνικών μείωσης του εν λόγω κινδύνου, καθώς και στην καθιέρωση επιπρόσθετων κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον λειτουργικό κίνδυνο. Αναλυτικότερα, ο πρώτος πυλώνας του νέου Σύμφωνου επιφέρει τις εξής αλλαγές στο ισχύον πλαίσιο:

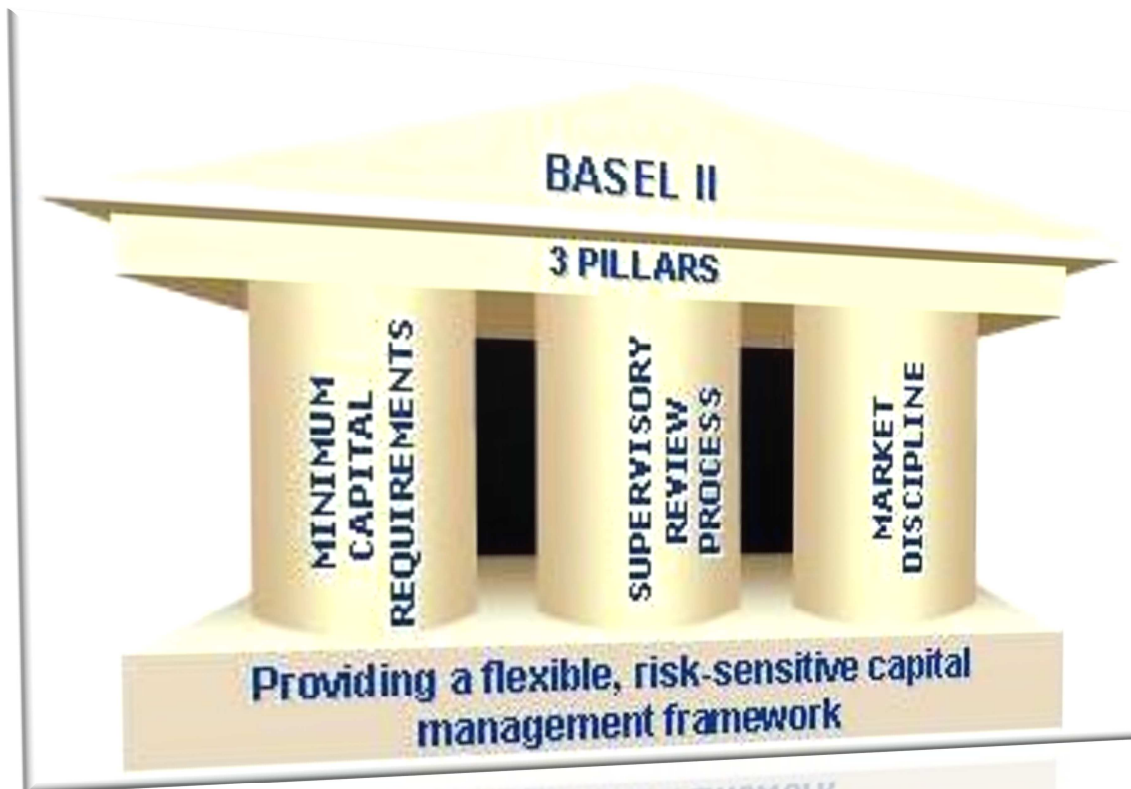
- A. Τροποποιεί την ισχύουσα τυποποιημένη μέθοδο (standardized approach) για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Η νέα τυποποιημένη μέθοδος διατηρεί τη λογική της υφιστάμενης μεθόδου με την απόδοση προκαθορισμένων συντελεστών στάθμισης κινδύνου. Εντούτοις επιτυγχάνει μεγαλύτερη ευαισθησία ως προς τον κίνδυνο, στο μέτρο που οι συντελεστές κινδύνου προσδιορίζονται ανάλογα με τη διαβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας του αντισυμβαλλομένου.
- B. Αναγνωρίζει τη μέθοδο υπολογισμού βάσει εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης (internal ratings based approach - IRB), μέθοδο η οποία παρέχει στις τράπεζες δύο εναλλακτικούς τρόπους υπολογισμού, ανάλογα με το βαθμό εξέλιξης των εσωτερικών τους συστημάτων διαβάθμισης κινδύνου:
- τη θεμελιώδη μέθοδο (foundation approach) και
 - την προηγμένη μέθοδο (advanced approach).

Για τον υπολογισμό των σταθμίσεων των κινδύνων χρειάζεται η εκτίμηση τεσσάρων Παραμέτρων:

- Η πρώτη παράμετρος σχετίζεται με την πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου (**PD - Probability of Default**) και απεικονίζει την πιστοληπτική του

ικανότητα. Μετράει την πιθανότητα αδυναμίας κάλυψης των υποχρεώσεων του πελάτη εντός δεδομένης χρονικής περιόδου.

- Η δεύτερη παράμετρος κινδύνου (**LDG - Loss Given Default**) δίνει μια εκτίμηση της μέσης αναμενόμενης ζημίας, το ποσοστό της χρηματοδότησης το οποίο δεν θα εισπραχθεί, σε περίπτωση που ο πελάτης δεν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του. Το μέγεθος της LDG εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το είδος των εξασφαλίσεων και των εγγυήσεων που έχουν χρησιμοποιηθεί.
- Η τρίτη παράμετρος, η έκθεση του αντισυμβαλλόμενου σε περίπτωση αθέτησης της υποχρέωσής του (**EAD - Exposure At Default**) δίνει την εκτίμηση του χρηματοδοτικού ανοίγματος.
- Το μέγεθος της εναπομένουσας διάρκειας μέχρι τη λήξη των απαιτήσεων (**M - Maturity**) μετράει το χρονικό διάστημα που απομένει ως τη λήξη του ανοίγματος.

Η ποσοτικοποίηση των παραπάνω παραμέτρων πρέπει να γίνει πλήρως τεκμηριωμένα και να ανανεώνεται τουλάχιστον σε ετήσια βάση. Παράλληλα απαιτείται η προσαρμογή των αποτελεσμάτων (calibration), έτσι ώστε οι εκτιμήσεις να αντικατοπτρίζουν την αναμενόμενη συμπεριφορά τους. Διαφορετικά οι όποιες διαφορές θα πρέπει να αποδειχθεί ότι δεν οφείλονται σε συστηματικούς παράγοντες, αλλά σε τυχαίο θόρυβο. Στην Εξελιγμένη μέθοδο των Εσωτερικών Συστημάτων Διαβάθμισης οι εκτιμήσεις των PD, LDG, EAD και M παρέχονται από την τράπεζα βάσει των εκτιμήσεών της και των κατάλληλων ιστορικών δεδομένων, ενώ για την εκτίμηση του M υπάρχει δυνατότητα εξαίρεσης για κάποια χρηματοδοτικά ανοίγματα. Αντίθετα, στη Θεμελιώδη προσέγγιση μόνο η τιμή του PD παρέχεται από το υπάρχον χαρτοφυλάκιο χορηγήσεων, καθώς οι σταθμίσεις των LDG, EAD και M τίθενται από την Επιτροπή.

Παράμετροι Μεθόδων Εσωτερικών Αξιολογήσεων	
PD	Πιθανότητα αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρέωσης αντισυμβαλλόμενου (Probability of Default - PD) Στατιστική εκτίμηση της πιθανότητας αθέτησης υποχρέωσης
LGD	Ζημιά σε περίπτωση αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρέωσης αντισυμβαλλόμενου (Loss Given Default - LGD) Ποσοστό ανάκτησης σε περίπτωση αθέτησης υποχρέωσης
EAD	Έκθεση έναντι του αντισυμβαλλομένου (Exposure At Default - EAD)
M	Διάρκεια μέχρι την λήξη (Maturity - M) Διάρκεια ανοίγματος

Πίνακας 1.2

- C. Διαμορφώνεται αναλυτικό πλαίσιο για την εποπτική μεταχείριση των τιτλοποιημένων απαιτήσεων (πλαίσιο που εξέλιπε εντελώς από το αρχικό Σύμφωνο).
- D. Οι τράπεζες, που πληρούν προϋποθέσεις, θα μπορούν να χρησιμοποιούν μεθόδους άμβλυνσης του κινδύνου για να μειώσουν τις κεφαλαιακές επιβαρύνσεις τους, όπως:
- τις εξασφαλίσεις,
 - τις εγγυήσεις και τα πιστωτικά παράγωγα, και
 - το συμψηφισμό στοιχείων εντός ισολογισμού.
- E. Τέλος, εισάγονται για πρώτη φορά κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του λειτουργικού κινδύνου. Στην έννοια του εν λόγω κινδύνου εμπίπτουν οι ζημίες που οφείλονται:
- στην ανεπάρκεια/ακαταλληλότητα των εσωτερικών διαδικασιών και συστημάτων,
 - σε ανθρώπινο παράγοντα, ή
 - σε εξωτερικά αίτια.

1.3 Δεύτερος πυλώνας

Ο δεύτερος πυλώνας του Συμφώνου της Βασιλείας στοχεύει να ενθαρρύνει την τήρηση υψηλών προδιαγραφών στη διαφάνεια και παρουσίαση των αναλαμβανόμενων κινδύνων. Μέσα από το αναθεωρημένο Σύμφωνο δίνεται η δυνατότητα στα τραπεζικά ιδρύματα να αναπτύξουν εσωτερικά συστήματα αξιολόγησης του πιστωτικού κινδύνου σε διάφορα επίπεδα πολυπλοκότητας, ώστε να επιτευχθεί ακριβέστερη στάθμιση κινδύνου με την έγκριση των εποπτικών αρχών.

Όσες τράπεζες εκτιμάται στην αγορά ότι ανήκουν σε υψηλού κινδύνου ιδρύματα ή έχουν ανεπαρκές σύστημα διαχείρισης κινδύνων, θα τους επιβάλλονται κυρώσεις μέσω υψηλότερων περιθωρίων επιτοκίου στο διατραπεζικό δανεισμό και στο εκδιδόμενο χρέος. Η διαφάνεια των στοιχείων είναι υποχρεωτική και επικεντρώνεται σε συγκεκριμένους τομείς, οι οποίοι αφορούν κυρίως στοιχεία για την κεφαλαιακή επάρκεια και τη σύνθεση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, την αναλυτική παρουσίαση των εκθέσεων σε κίνδυνο ανά προϊόν και την διαφάνεια των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων.

Το μέρος αυτό του πλαισίου εισάγει γενικές αρχές τέτοιες, ώστε να διασφαλίζεται η κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων πέραν των μηχανισμών του πρώτου πυλώνα. Τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να διαθέτουν σύστημα εκτίμησης κεφαλαιακής επάρκειας και να καθορίζουν τα κεφάλαια που απαιτούνται για την κάλυψη των κινδύνων που αναλαμβάνουν. Οι εποπτικές αρχές αξιολογούν τους κινδύνους, καθώς και τις διαδικασίες παρακολούθησης και μέτρησης αυτών και δύνανται να απαιτούν πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις, στις περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει πλήρης συμμόρφωση με τις διατάξεις του πρώτου πυλώνα ή κάποιοι κίνδυνοι, που δεν αντιμετωπίζονται από τον πρώτο πυλώνα, δεν έχουν καλυφθεί επαρκώς με κεφάλαια από τα πιστωτικά ιδρύματα.

Συγκεκριμένα, ο δεύτερος πυλώνας αρθρώνεται γύρω από τέσσερις βασικές αρχές:

- Πρόβλεψη διαδικασιών από τα πιστωτικά ιδρύματα για την εσωτερική αξιολόγηση της κεφαλαιακής τους επάρκειας και τη διαμόρφωση στρατηγικής για τη διατήρηση του επιπέδου ιδίων κεφαλαίων.

- Καθιέρωση της εξουσίας εποπτικού ελέγχου της αρτιότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων των τραπεζών.
- Δυνατότητα επιβολής από την αρμόδια εποπτική αρχή κεφαλαιακής απαίτησης για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου καθ' υπέρβαση του ελαχίστου ορίου (8%) σε συγκεκριμένα πιστωτικά ιδρύματα.
- Καθιέρωση της εξουσίας έγκαιρης παρέμβασης των εποπτικών αρχών σε περίπτωση επιδείνωσης του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ενός πιστωτικού ιδρύματος.

Η διαδικασία της εποπτικής εξέτασης (supervisory review process) του δεύτερου πυλώνα αποτελεί μία από τις βασικές καινοτομίες του Νέου Συμφώνου. Αντανακλά τη μετατόπιση του ενδιαφέροντος των εποπτικών αρχών από το επίπεδο της μακροπροληπτικής εποπτείας σε εκείνο της μικροπροληπτικής, παρέχοντας τη δυνατότητα προσωποποιημένης εποπτείας των ιδρυμάτων, οι δραστηριότητες των οποίων ενέχουν μεγαλύτερο συστημικό κίνδυνο.

	Επιτροπή Βασιλείας	Ε:Ε	Ελλάδα
Ορισμός Ιδίων κεφαλαίων	Amendment of the capital accord in respect of the inclusion of general provisions/ general loan loss reserves in capital (1991) New Basel Capital Accord (2004)	Οδηγία 2006/48/ΕΚ Οδηγία 2006/49/ΕΚ	ν. 3601/2007 ΠΔ/ΤΕ 2587/20.8.2007 " Ορισμός των Ιδίων Κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν την έδρα τους στην Ελλάδα"
Πυλώνας 2	New Basel Capital Accord (2004)	Οδηγία 2006/48/ΕΚ	ν. 3601/2007 ΠΔ/ΤΕ 2595/20.8.2007: Καθορισμός των κριτηρίων που πρέπει να διέπουν τη Διαδικασία Αξιολόγησης Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ) των πιστωτικών ιδρυμάτων και της Διαδικασίας Εποπτικής Αξιολόγησης (ΔΕΑ) από την Τράπεζα της Ελλάδος Εγκύκλιος Διοίκησης 'Εφαρμογή των διαδικασιών εποπτικής αξιολόγησης (ΔΕΑ) (πυλώνας II)'
Πυλώνας 3	New Basel Capital Accord (2004)	Οδηγία 2006/49/ΕΚ	ν. 3601/2007 ΠΔ/ΤΕ 2592/20.8.2007: Δημοσιοποίηση από τα πιστωτικά ιδρύματα εποπτικής φύσεως πληροφοριών σχετικά με την κεφαλαιακή επάρκεια, τους κινδύνους που αναλαμβάνουν καθώς και τη διαχείρισή τους

Πίνακας 1.3

1. 4 Τρίτος πυλώνας

Ο τρίτος πυλώνας εισάγει διατάξεις αναφορικά με την παρεχόμενη από τα πιστωτικά ιδρύματα προς το εξωτερικό πληροφόρηση για το ύψος των αναλαμβανομένων κινδύνων, τις κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι των κινδύνων αυτών και την ακολουθούμενη στρατηγική, προκειμένου μέσω της διαφάνειας (disclosure) να ενισχυθεί η πειθαρχία της αγοράς. Αφορά, επομένως, την υποχρέωση των τραπεζών να προβαίνουν σε γνωστοποίηση στοιχείων, τόσο ποιοτικού όσο και ποσοτικού χαρακτήρα, με σκοπό την ενίσχυση της επιβαλλόμενης από την αγορά πειθαρχίας προς τους κανόνες ορθής διαχείρισης των κινδύνων. Σκοπός του 3ου πυλώνα είναι να παρέχονται στους συμμετέχοντες στην αγορά οι αναγκαίες πληροφορίες για τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται τα πιστωτικά ιδρύματα και για τις διαδικασίες διαχείρισής τους.

Οι υποχρεώσεις δημοσιοποίησης αφορούν σε γενικές γραμμές:

- τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται τα πιστωτικά ιδρύματα,
- τις διαδικασίες διαχείρισής τους, και
- την ποιότητα των στοιχείων των ιδίων κεφαλαίων, που χρησιμοποιούνται για την κάλυψη των κινδύνων.

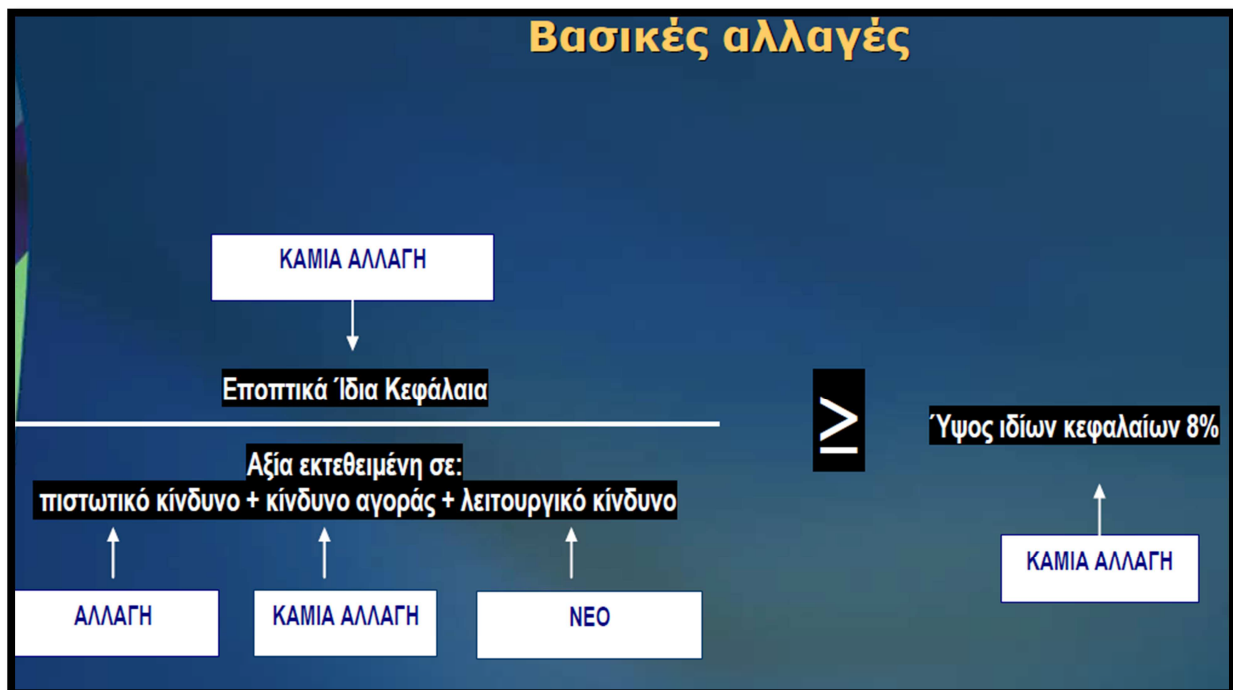
Οι τεχνικές μεταβιβάσεως και οι πρακτικές μετρήσεως των πιστωτικών κινδύνων που προέρχονται από σύνθετα χρηματοοικονομικά εργαλεία, όπως είναι τα credit derivatives, swap options, καθώς επίσης και από τιτλοποιήσεις ενεργητικού, απεικονίζονται πληρέστερα με μεγαλύτερη προσοχή. Παράλληλα αυξάνεται το φάσμα των εξασφαλίσεων έναντι κινδύνων και οι εγγυήσεις έναντι απαιτήσεων.

Οι εποπτικές αρχές μπορεί πλέον να μην επιβάλλουν ειδική κεφαλαιακή απαίτηση για τον επιτοκιακό κίνδυνο του επενδυτικού χαρτοφυλακίου για τις τράπεζες που παρουσιάζουν σημαντικό κίνδυνο λόγω ανοιγμάτων ρευστότητας μεταξύ παθητικού/ενεργητικού, αλλά παρακολουθούν με προσοχή την οικονομική κατάσταση της κάθε τράπεζας. Το σημαντικότερο γεγονός σχετικά με το νέο πλαίσιο υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων, που προτείνει η Επιτροπή, έχει να κάνει με ειδική κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του λειτουργικού κινδύνου, το οποίο θέτει τους νέους κανόνες σε συνεργασία με τους εθνικούς φορείς και τις κεντρικές τράπεζες.

Μέσα από το νέο πλαίσιο προβλέπονται ξεχωριστές κεφαλαιακές απαιτήσεις βάσει αντίστοιχων μεθοδολογιών μέτρησης. Η δυσκολία που παρουσιάζεται σχετικά με τον λειτουργικό κίνδυνο είναι ότι δεν είναι εύκολα μετρήσιμος και αναφέρεται σε όλα τα είδη κινδύνων που δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν είτε ως κίνδυνοι αγοράς, είτε ως πιστωτικοί κίνδυνοι.

1.5 Σύγκριση των Κανόνων της Βασιλείας I και II

Το Σύμφωνο της Βασιλείας I, στην αρχική του μορφή, κάλυπτε μόνο τον πιστωτικό κίνδυνο και ουσιαστικά επέβαλε το εποπτικό κεφάλαιο (regulatory capital) να είναι τουλάχιστον 8% του σταθμισμένου ενεργητικού (risk weighted assets) ή, με άλλα λόγια, ο δείκτης φερεγγυότητας να μην υπολείπεται του 8%. Το κεφάλαιο, κατά τους κανόνες της Βασιλείας, είναι ευρύτερο του παραδοσιακού ορισμού της «Καθαρής Θέσης» και περιλαμβάνει στοιχεία όπως ομολογίες και δάνεια περιορισμένης εξασφάλισης (subordinated debt). Από την άλλη πλευρά, το σταθμισμένο ενεργητικό προέκυπτε από τη στάθμιση των στοιχείων του ενεργητικού σύμφωνα με έναν συντελεστή από τους τέσσερις συντελεστές (0%, 20%, 50% και 100%), σύμφωνα με την κατηγορία ενεργητικού. Τελικά, το εποπτικό κεφάλαιο δεν έπρεπε να υπολείπεται του 8% του σταθμισμένου ενεργητικού του πιστωτικού ιδρύματος.

Πίνακας 1.4

Το Σύμφωνο της Βασιλείας II, ενώ διατηρεί τις βασικές αρχές της Βασιλείας I, όπως τον δείκτη φερεγγυότητας σε ποσοστό 8%, προχωρεί σε μια σημαντική τροποποίηση, στη δυνατότητα των τραπεζών να χρησιμοποιούν τα δικά τους εσωτερικά συστήματα κινδύνου για τον προσδιορισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Επιπροσθέτως, η στάθμιση των χορηγήσεων των τραπεζών για τον υπολογισμό του δείκτη φερεγγυότητας μπορεί να κάνει χρήση των αξιολογήσεων διεθνών οίκων (credit agencies, όπως Moodys, S&P κ.τ.λ.). Τέλος, οι καινούργιοι κανόνες λαμβάνουν υπόψη και τον λειτουργικό κίνδυνο.

Total Capital Requirements to be imposed on banks according to the regulatory framework of Basel Committee after the transitional periods (*)			
(percentages in relation to the total risk-weighted assets and the off-balance sheet)			
	Common Equity	Tier 1 Capital	Total Capital Requirements
1. Minimum Capital Requirements (from 1.I.2015)	4,5% (from 2%)	6,0% (from 4%)	8,0% (unchanged)
2. Capital Conservation Buffer (from 1.I.2019)	2,5% (new)		
3. Sum 1 and 2 (from 1.I.2019)	7,0%	8,5%	10,5%
4. Countercyclical Capital Buffer (from 1.I.2019)	0-2,5% (new)		
(*) An additional capital requirement of 2% may be introduced for systemically important banks			

Πίνακας 1.6

1. 6 Βασιλεία III

Το αναθεωρημένο ρυθμιστικό πλαίσιο (Βασιλεία II) επέφερε αξιοσημείωτες αλλαγές στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, όμως με την πρόσφατη κρίση και αναταραχή που διανύουμε, αναδείχτηκαν κενά όσον αφορά τον τομέα πρόληψης και αυτό οδήγησε στην ανάγκη αναθεώρησης του. Οι πρόσφατες οικονομικές εξελίξεις κατέδειξαν ότι χρειάζεται ενίσχυση της κεφαλαιακής επάρκειας και διαμόρφωση ενός ρυθμιστικού πλαισίου για τη διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας των τραπεζών. Έτσι, δημιουργήθηκε η ανάγκη για ένα νέο αναθεωρημένο κανονιστικό πλαίσιο, την Βασιλεία III. Η συνθήκη της Βασιλείας III ενσωματώνει την Βασιλεία II και δεν την αντικαθιστά. Η Βασιλεία III στόχο έχει να αντιμετωπίσει την κακή διαχείριση της ρευστότητας και να δημιουργήσει ένα πιο ανθεκτικό χρηματοπιστωτικό σύστημα. Με την χρηματοοικονομική κρίση ο τραπεζικός τομέας αποδυναμώνεται και αυτό είχε επιπτώσεις και στην πραγματική οικονομία, με μαζική συρρίκνωση της ρευστότητας και της πιστωτικής διαθεσιμότητας. Η αρνητική επίδραση σε τράπεζες, χρηματοοικονομικά συστήματα και οικονομίες που βρίσκονται στο επίκεντρο της κρίσης ήταν άμεση, και αυτό συνέτεινε στην εξάπλωση της κρίσης και σε ένα μεγαλύτερο κύκλο χωρών παγκόσμια. Η χρηματοπιστωτική κρίση, η οποία διανύουμε, αλλά και παλαιότερες κρίσεις, έθεσαν το ζήτημα στις χώρες ανά την υφήλιο, της ενίσχυσης του τραπεζικού τους τομέα για να μπορούν να αντιμετωπίζουν όλα τα είδη οικονομικών κραδασμών.

Σύγκριση Basel I και Basel II	
Basel I	Basel II
Αποκλειστικά κανόνες κεφαλαιακών υποχρεώσεων	3 Πυλώνες
Μια μέθοδος για όλους	Μενού μεθόδων
Μη ευαίσθητη κατά τον πιστωτικό κίνδυνο	Ευαίσθητη κατά τον πιστωτικό κίνδυνο

Πίνακας 1.7

Αλλαγές που επιφέρει η Βασιλεία III

Στις 16 Δεκεμβρίου 2010 η Επιτροπή της Βασιλείας υιοθέτησε και δημοσίευσε δύο σημαντικές εκθέσεις με τίτλο:

- Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems και
- Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring.

Όλες οι διατάξεις του νέου κανονιστικού πλαισίου θα αρχίσουν να εφαρμόζονται σταδιακά, από την 1η Ιανουαρίου 2013 μέχρι την 1η

- Αύξηση της ποιότητας, της συνέπειας και της διαφάνειας των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Ιανουαρίου 2019 (καταληκτική ημερομηνία εφαρμογής). Σκοπός των μεταρρυθμίσεων είναι η βελτίωση της ικανότητας του τραπεζικού συστήματος να απορροφά τους κραδασμούς που προκύπτουν από τη χρηματοπιστωτική και οικονομική πίεση, ανεξαρτήτως πηγής, μειώνοντας έτσι τον κίνδυνο κατάχρησης από τον χρηματοπιστωτικό τομέα της πραγματικής οικονομίας. Η Βασιλεία III κινείται στο ίδιο ρυθμιστικό πλαίσιο με τις δύο προηγούμενες Συμφωνίες όσον αφορά την κεφαλαιακή επάρκεια, εντοπίζει τα προβλήματα που συνέβαλαν ή προέκυψαν κατά την οικονομική κρίση και θεσπίζει νέους και πιο λεπτομερείς κανονισμούς με σκοπό να εκλείψουν οι επαναλήψεις νέων προβλημάτων. Οι σημαντικότερες αλλαγές που θα επιφέρει το νέο εποπτικό πλαίσιο της Βασιλείας III παρουσιάζονται συνοπτικά παρακάτω:
- Εισαγωγή παγκόσμιου ελάχιστου επίπεδου δείκτη ρευστότητας για τις τράπεζες με διεθνή δραστηριότητα.
- Εισαγωγή ενός ποσοστού μόχλευσης και μηχανισμών παρακολούθησης για όλες τις ενεργές τράπεζες σε διεθνή επίπεδο.
- Ενίσχυση των κεφαλαιακών απαιτήσεων για την έκθεση στον πιστωτικό κίνδυνο.
- Εισαγωγή μέτρων τα οποία θα ενθαρρύνουν τα τραπεζικά ιδρύματα στην δημιουργία πυλώνων ασφαλείας, σε περιόδους χωρίς εντάσεις, έτσι ώστε να μπορέσει να στηριχτεί το σύστημα σε κρίσιμες περιόδους.

Τα νέα μέτρα που θέτει η Βασιλεία III, θα έχουν θετικό αντίκτυπο όσον αφορά την μείωση της αβεβαιότητας για το σύνολο των ευρωπαϊκών τραπεζών. Η αγορά αναμένεται να αντιδράσει θετικά στα νέα μέτρα και έτσι βραχυπρόθεσμα ο τραπεζικός τομέας θα οδηγηθεί σε υψηλότερα επίπεδα. Οι αλλαγές που προωθεί η Βασιλεία III θα συμβάλουν στη σταθεροποίηση του συστήματος. Η περίπτωση της Ελλάδας και η ιδιαίτερα δυσμενής οικονομική συγκυρία που βιώνουν οι ελληνικές τράπεζες θα πρέπει να επισημανθεί από τις εθνικές εποπτικές αρχές και να τύχει μιας πιο επιεικούς αντιμετώπισης.

BASEL Basel III, the Regulations of Banking Business

Κεφάλαιο 2:

Ο λειτουργικός κίνδυνος

2.1 Ο λειτουργικός κίνδυνος

Η Επιτροπή της Βασιλείας αποβλέπει στην ποσοτικοποίηση των ζημιών που οφείλονται στον λειτουργικό κίνδυνο προβλέποντας, για πρώτη φορά πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάλυψη έναντι του εν λόγω κινδύνου (Γκόρτσος, 2004). Οι βασικές προκλήσεις σε μια τέτοια προσπάθεια συνίστανται αφενός στην απουσία συναίνεσης της βιομηχανίας ως προς την άριστη μεθοδολογία και αφετέρου στην απουσία ιστορικών στοιχείων.

Η Επιτροπή της Βασιλείας ορίζει ως λειτουργικό κίνδυνο πραγματοποίησης ζημιών είτε από ανεπαρκείς ή εσφαλμένες εσωτερικές διαδικασίες, συστήματα ή ανθρώπινο παράγοντα, είτε από εξωτερικά αίτια. Στον ορισμό συμπεριλαμβάνονται ο νομικός κίνδυνος, όχι όμως και ο κίνδυνος Στρατηγικής και φήμης.

Πίνακας 2.1

ΠΙΝΑΚΑΣ	
ΑΙΤΙΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	
1. Ανθρώπινος παράγοντας	2. Τεχνικός Παράγοντας
Εσωτερικός Ανεπάρκεια, ακαταλληλότητα Απάτη	Κίνδυνος Υποδείγματος (model risk) Κίνδυνος εσφαλμένης μεθοδολογίας Mark to model error
Εξωτερικός Ληστεία Νομικός κίνδυνος	Κίνδυνος συναλλαγής Σφάλμα εκτέλεσης Πολύπλοκη συναλλαγή Σφάλμα λογιστικής καταχώρησης Λανθασμένη τεκμηρίωση
	Κίνδυνος τεχνολογικών εφαρμογών Κατάρρευση συστήματος Σφάλμα λογισμικού Προβλήματα τηλεπικοινωνιών
	Κίνδυνος ασφαλείας

2.2 Προσεγγίσεις υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων

Η Επιτροπή της Βασιλείας προτείνει τρεις εναλλακτικές προσεγγίσεις για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου, οι οποίες παρουσιάζουν βαθμιαία αυξανόμενη πολυπλοκότητα, ενώ αναμένεται να επιφέρουν κλιμακούμενα μικρότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις:

- την προσέγγιση του βασικού δείκτη (basic indicator approach),
- την τυποποιημένη προσέγγιση (standardized approach) καθώς και εναλλακτική τυποποιημένη μέθοδος μόνο για τις δραστηριότητες λιανικής τραπεζικής και χορηγήσεων, και
- τις Εξελιγμένες Μεθόδους Μέτρησης (advanced measurement approach)

Οι διεθνώς δραστηριοποιούμενες τράπεζες και οι τράπεζες με ιδιαίτερη έκθεση στο λειτουργικό κίνδυνο ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν τη μέθοδο εκείνη που προσιδιάζει στο προφίλ κινδύνου που τις χαρακτηρίζει. Αξίζει να σημειωθεί ότι για την ανάπτυξη των δύο πρώτων προσεγγίσεων η Επιτροπή Βασιλείας βασιζόμενη μεταξύ άλλων και στα αποτελέσματα των διερευνητικών ποσοτικών μελετών που πραγματοποιήθηκαν, εκτιμά ότι τα πιστωτικά ιδρύματα διακρατούν κατά μέσο όρο 12% του οικονομικού τους κεφαλαίου για την αντιμετώπιση του λειτουργικού κινδύνου. Ωστόσο, λόγω έλλειψης ιστορικών στοιχείων λειτουργικών ζημιών από τα περισσότερα πιστωτικά ιδρύματα, η Επιτροπή της Βασιλείας χρησιμοποιεί εναλλακτικά το μέγεθος του 12% του ελάχιστου εποπτικού (αντί του οικονομικού) κεφαλαίου για την εκτίμηση του συντελεστή της προσέγγισης του Βασικού Δείκτη και τη διαμόρφωση του πλαισίου ανάπτυξης της Τυποποιημένης Προσέγγισης.

2.2.1 Προσέγγιση του Βασικού Δείκτη

Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή η κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του λειτουργικού κινδύνου προσδιορίζεται ως το γινόμενο ενός βασικού δείκτη που αντιπροσωπεύει τη συνολική έκθεση των πιστωτικών ιδρυμάτων στο λειτουργικό κίνδυνο επί ένα σταθερό συντελεστή α που θα καθορίζεται από τις εποπτικές αρχές.

Ως βασικός δείκτης έκθεσης των πιστωτικών ιδρυμάτων στο λειτουργικό κίνδυνο ορίζεται το ύψος των ακαθάριστων εσόδων (gross income), ενώ η τιμή του συντελεστή α προτείνεται να είναι της τάξης του 15%.

$$KBIA = GI * 15\%$$

Στα μικτά έσοδα περιλαμβάνονται τα καθαρά έσοδα επιτοκίου συν τα καθαρά μη επιτοκιακά έσοδα – δε περιλαμβάνονται στο εν λόγω μέγεθος οι προβλέψεις, τα κέρδη ή οι ζημιές από την πώληση τίτλων στο επενδυτικό χαρτοφυλάκιο και τα έκτακτα έσοδα. Επισημαίνεται πάντως ότι οι τράπεζες που θα χρησιμοποιήσουν αυτή τη μέθοδο, θα πρέπει να συμμορφωθούν και με τα προβλεπόμενα στην έκθεση της Επιτροπής της Βασιλείας για τις Αρχές της Βέλτιστης Πρακτικής για τη Διαχείριση και την Εποπτεία του Λειτουργικού Κινδύνου.

	Επιτροπή Βασιλείας	Ε:Ε	Ελλάδα
Πιστωτικός κίνδυνος	<p>The treatment of the Credit risk associated with certain off balance-sheet items (1994)</p> <p>The treatment of potential exposure for off-balance Sheet items (1995)</p> <p>New Basel Capital Accord (2004)</p>	<p>Οδηγία 2006/48/ΕΚ</p>	<p>ν. 3601/2007 "Ανάληψη και άσκηση δραστηριοτήτων από τα πιστωτικά ιδρύματα, επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και λοιπές διατάξεις"</p> <p>ΠΔ/ΤΕ 2588/20.8.2007 "Τυποποιημένη προσέγγιση υπολογισμού σταθμισμένων κατά πιστωτικό κίνδυνο ανοιγμάτων"</p> <p>ΠΔ/ΤΕ 2589/20.8.2007 Προσέγγιση Εσωτερικών Διαβαθμίσεων για τον υπολογισμό των σταθμισμένων κατά πιστωτικό κίνδυνο ανοιγμάτων</p> <p>ΠΔ/ΤΕ 2594/20.8.2007 "Κίνδυνος αντισυμβαλλομένου"</p> <p>ΠΔ/ΤΕ 2593/20.8.2007 "Υπολογισμός Σταθμισμένων Ανοιγμάτων για Θέσεις σε Τιτλοποίηση"</p>
Κίνδυνοι αγοράς	<p>Amendment to the capital Accord to incorporate Market risks (1996)</p> <p>Modifications to the Market risk amendment (1997)</p> <p>New Basel Capital Accord (2004)</p>	<p>Οδηγία 2006/49/ΕΚ</p>	<p>ν. 3601/2007</p> <p>ΠΔ/ΤΕ 2591/20.8.2007 "Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον κίνδυνο αγοράς του χαρτοφυλακίου συναλλαγών"</p> <p>ΠΔ/ΤΕ 2594/20.8.2007 "Κίνδυνος αντισυμβαλλομένου"</p>
Λειτουργικός κίνδυνος	<p>New Basel Capital Accord (2004)</p>	<p>Οδηγία 2006/48/ΕΚ</p>	<p>ν. 3601/2007</p> <p>ΠΔ/ΤΕ 2590//20.8.2007 "Ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι λειτουργικού κινδύνου"</p>

Πίνακας 2.2

2.2.2 Τυποποιημένη Μέθοδος (Standardized Approach)

Η προσέγγιση αυτή αποτελεί μια εξελιγμένη παραλλαγή της προηγούμενης, καθώς αναγνωρίζει ότι ο λειτουργικός κίνδυνος διαφοροποιείται ανάλογα με τον τομέα δραστηριότητας. Αναγκαία είναι η προηγούμενη συμμόρφωση με τις προϋποθέσεις που θέτει η Επιτροπή της Βασιλείας.

Οι τραπεζικές δραστηριότητες κατανέμονται σε συγκεκριμένους επιχειρηματικούς τομείς (business lines), εποπτικά καθορισμένους. Η κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του λειτουργικού κινδύνου προσδιορίζεται αναλυτικά για κάθε τομέα επιχειρηματικής δραστηριότητας ως το γινόμενο του δείκτη που αντιπροσωπεύει την έκθεση του συγκεκριμένου τομέα στο λειτουργικό κίνδυνο (για λόγους συγκρισιμότητας, με την προηγούμενη μέθοδο ο δείκτης είναι τα μικτά έσοδα) επί ένα σταθερό εποπτικά καθορισμένο συντελεστή β . Οι εν λόγω επιχειρηματικοί τομείς, οι συμπεριλαμβανόμενες δραστηριότητες και οι προτεινόμενοι συντελεστές β παρατίθενται στον ακόλουθο πίνακα.

ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ Basel II		
Βαθμός Ευαισθησίας στον κίνδυνο	ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ
χαμηλός	Τυποποιημένη (Standardised)	Βασικού δείκτη (Basic Indicator)
μέτριος	Θεμελιώδης εσωτερικών διαβαθμίσεων (IRB foundation)	Τυποποιημένη (Standardised) Εναλλακτική Τυποποιημένη
υψηλός	Προηγμένη βάσει εσωτερικών διαβαθμίσεων (IRB Advanced)	Προηγμένη (Advanced Measurement approaches)

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4			
ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ			
	ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	β	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Επενδυτική Τραπεζική	Χρηματοδότηση μεγάλων επιχειρήσεων	18%	Επιχειρηματική Τραπεζική
			Χρηματοδότηση κεντρικών / τοπικών κυβερνήσεων
			Επενδυτική Τραπεζική
			Συμβουλευτικές Υπηρεσίες
	Διαπραγμάτευση και πωλήσεις	18%	Πωλήσεις, market making
			Διαχείριση ιδίων θέσεων, διαχείριση διαθεσίμων
Παραδοσιακές τραπεζικές εργασίες	Λιανική Τραπεζική	12%	Λιανική Τραπεζική
			Διαχείριση περιουσίας ιδιωτών
			Διαχείριση πιστωτικών καρτών
	Εμπορική τραπεζική	15%	Χρηματοδότηση έργων, κτηματομεσιτεία, εμπορική χρηματοδότης , χρηματοδοτική μίσθωση, Ε/Ε
	Πληρωμές και διακανονισμοί	18%	Υπηρεσίες πελατών
	Υπηρεσίες πρακτόρευσης	15%	Θεματοφυλακή
			Εταιρική εκπροσώπηση
Corporate trust			
Λοιπές εργασίες	Διαχείριση περιουσιακών στοιχείων	12%	Διαχείριση διακεκριμένων κεφαλαίων
			Διαχείριση κεφαλαίων
	Λιανική χρηματομεσιτεία	12%	Λιανική χρηματομεσιτεία

Ο συντελεστής β κάθε τομέα επιχειρηματικής δραστηριότητας αντανακλά τη σχέση των λειτουργικών ζημιών του κλάδου σε σχέση με τον αντίστοιχο δείκτη του πιστωτικού ιδρύματος. Το άθροισμα των κεφαλαιακών απαιτήσεων των επιμέρους δραστηριότητας αποτελεί τη συνολική κεφαλαιακή απαίτηση του πιστωτικού ιδρύματος έναντι του λειτουργικού κίνδυνου. Επίσης, σημειώνεται, ότι για την εφαρμογή της Τυποποιημένης προσέγγισης απαιτείται η εκπλήρωση συγκεκριμένων κριτηρίων.

Τέλος, επισημαίνεται ότι εισήχθη Εναλλακτική Τυποποιημένη Προσέγγιση (Alternative Standardized Approach, ASA). Η χρήση της προϋποθέτει την προηγούμενη έγκριση των εποπτικών αρχών. Βασίζεται στη λογική υπολογισμού της τυποποιημένης προσέγγισης με τη διαφορά ότι στις δραστηριότητες Retail and Commercial Banking οι κεφαλαιακές επιβαρύνσεις θα υπολογίζονται με αντικατάσταση του ακαθάριστου εισοδήματος από το μέσο όρο των τριών τελευταίων ετών του συνόλου των απαιτήσεων (Loans and Advances) της τράπεζας πολλαπλασιαζόμενου με συντελεστή της τάξεως του 0,035.

2.2.3 Εξελιγμένοι μέθοδοι μέτρησης (Advanced Measurement Approach)

Αναγνωρίζοντας το εύρος των εσωτερικών υποδειγμάτων μέτρησης του λειτουργικού κινδύνου που βρίσκονται σε εξέλιξη και επιθυμώντας την περαιτέρω ανάπτυξή τους, η Επιτροπή της Βασιλείας αρκείται στον προσδιορισμό των ποιοτικών και ποσοτικών προϋποθέσεων για την υιοθέτηση ενός εσωτερικού υποδείγματος. Η φιλοσοφία της Επιτροπής της Βασιλείας είναι ότι τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να αναπτύσσουν εσωτερικές μεθοδολογίες βασισμένες σε ιστορικά στοιχεία, οι οποίες εφόσον πληρούν σε συγκεκριμένα εποπτικά κριτήρια θα επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό των συναφών κεφαλαιακών απαιτήσεων. Πάντως, το πλαίσιο των εξελιγμένων μεθόδων δε φαίνεται απαρτιωμένο – άλλωστε στα τέλη του 2006 η Επιτροπή θα εξετάσει την πρόοδο που έχει επιτευχθεί στη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου και το ύψος των κεφαλαιακών απαιτήσεων για τις Εξελιγμένες μεθόδους και ενδεχομένως να τροποποιήσει δεόντως τις συναφείς διατάξεις του Νέου Συμφώνου.

Οι Εξελιγμένες Μέθοδοι Μέτρησης περιλαμβάνουν μια σειρά μεθοδολογιών που ταξινομούνται στις Εσωτερικές Μεθόδους Μέτρησης, τις Μεθόδους Κατανομής ζημιών και τις Μεθόδους Καρτών Επιδόσεων.

2.3 Εσωτερικές Μέθοδοι Μέτρησης

Τα πιστωτικά ιδρύματα υπολογίζουν τις κεφαλαιακές τους απαιτήσεις βασιζόμενα στην εκτίμηση των αναμενόμενων λειτουργικών ζημιών, υποθέτοντας ότι η σχέση μεταξύ αναμενόμενων ζημιών είναι σταθερή. Διαδικαστικά, καθορίζονται εποπτικά οι συνδυασμοί τομέα δραστηριότητας και είδους ζημιογόνου γεγονότος και για κάθε συνδυασμό προσδιορίζεται η έκθεση σε κίνδυνο, εκτιμώντας την συχνότητα έλευσης και τη σοβαρότητα επίπτωσης των ζημιογόνων γεγονότων με βάση ιστορικά δεδομένα. Η κεφαλαιακή απαίτηση για κάθε συνδυασμό τομέα δραστηριότητας και είδους ζημιογόνου γεγονότος συνίστανται από την αναμενόμενη ζημιά προσαρμοσμένη με έναν εποπτικά καθορισμένο συντελεστή. Το άθροισμα των επιμέρους κεφαλαιακών απαιτήσεων για κάθε συνδυασμό αποτελεί τη συνολική κεφαλαιακή απαίτηση του πιστωτικού ιδρύματος έναντι λειτουργικού κινδύνου.

Οι κατηγορίες και υποκατηγορίες Λειτουργικού Κινδύνου σύμφωνα με την Επιτροπή της Βασιλείας II (International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards, A Revised Framework, Updated November 2005), είναι οι παρακάτω:

Εσωτερική απάτη

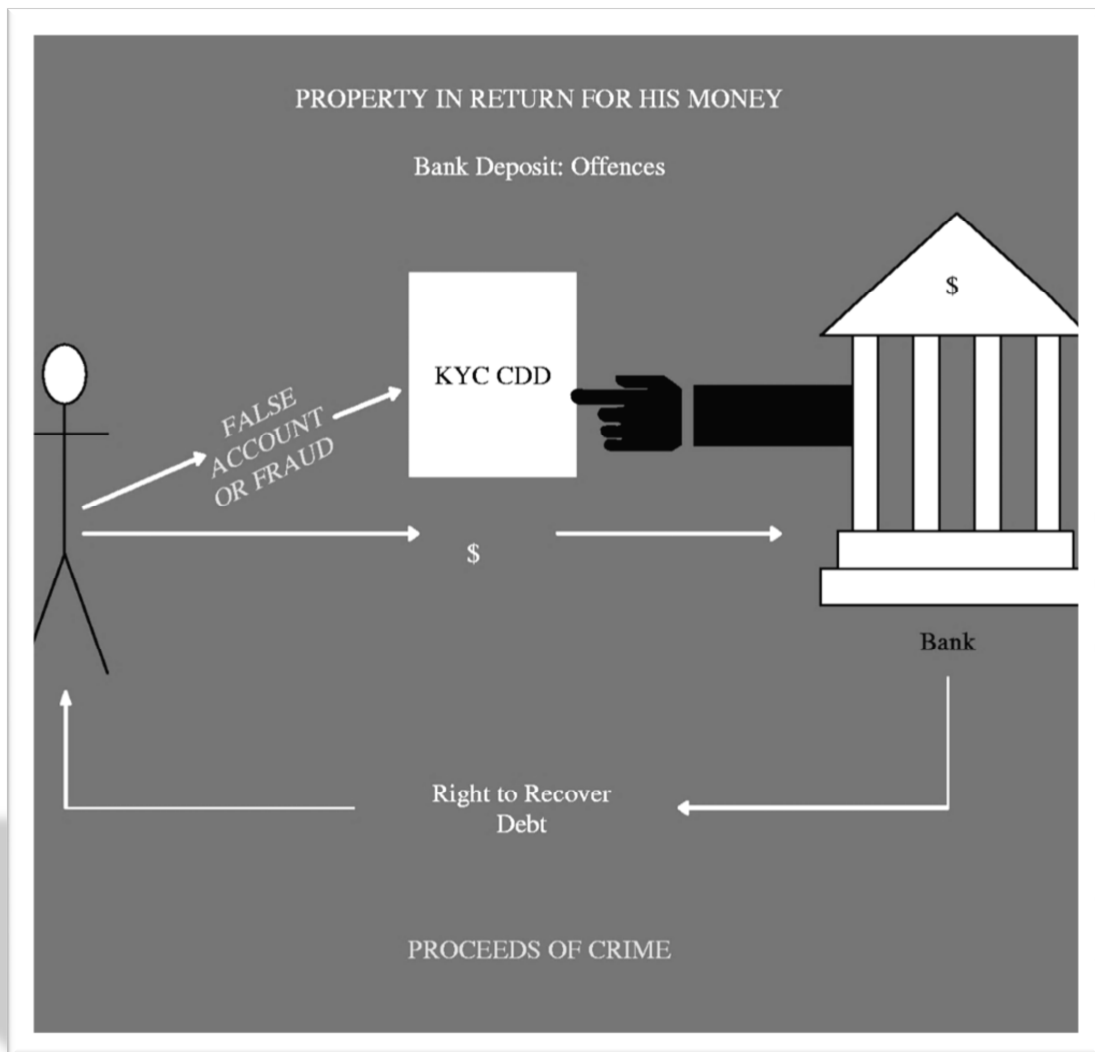
Ζημίες από πράξεις που διαπράττονται με πρόθεση με δόλο, υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων ή καταστρατήγησης κανονιστικών ή νομοθετικών διατάξεων ή πολιτικών του Πιστωτικού Ιδρύματος στις οποίες εμπλέκεται τουλάχιστον ένα μέλος του οργανισμού. Εξαιρούνται οι περιπτώσεις που σχετίζονται με πρακτικές αντίθετες με τους κανόνες περί πολιτιστικής πολυμορφίας/διακριτικής μεταχείρισης.

i) Μη εξουσιοδοτημένη χρηματιστηριακή ενέργεια.

Μη εξουσιοδοτημένη τοποθέτηση σε ευαίσθητες χρηματιστηριακές θέσεις, περιλαμβάνεται η εκτέλεση (trades) μέσα από μη εξουσιοδοτημένους τύπους συναλλαγών ή προϊόντων και συνοδεύεται από:

1. Εσκεμμένη απόκρυψη των συναλλαγών που διαπράχθηκαν
2. Μη εγκεκριμένη συναλλαγή
3. Σκόπιμη ανάληψη μη εγκεκριμένων αρμοδιοτήτων.

Ιδιαίτερα αναφέρεται σε (rogue trading) και εσκεμμένη απόκρυψη συναλλαγών που πραγματοποιήθηκαν κατά παράβαση των υφιστάμενων κανόνων και οδηγιών.

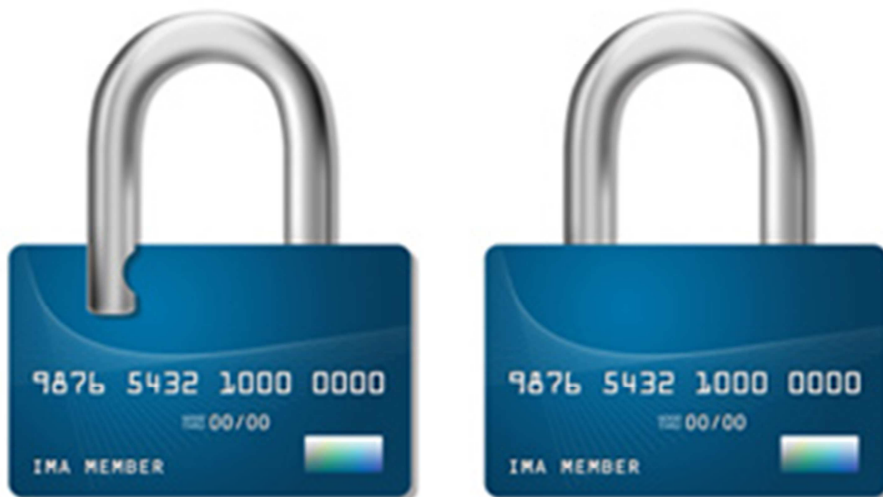

ii) Εσωτερική κλοπή και απάτη.

Όλοι οι τύποι διενέργειας εσωτερικής κλοπής ή υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων όπως:

1. Κατάχρηση, κλοπή, ληστεία, πλαστογραφία
2. Πλαστοπροσωπία, δωροληψία, εκβιασμός
3. Ακάλυπτες επιταγές, απάτη στην έγκριση πιστώσεων
4. Σκόπιμη καταστροφή περιουσιακών στοιχείων, σκόπιμη φοροδιαφυγή
5. Απάτη στη διαδικασία ανάληψης από λογαριασμούς καταθέσεων χρήση εσωτερικών πληροφοριών για συναλλαγές που δεν είναι για λογαριασμό του πελάτη
6. Λαθραίες εισαγωγές, λανθασμένα τιμολόγια εισαγωγών εξαγωγών
7. Κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας (Software ή Trading Models).

Περιλαμβάνει γεγονότα στα οποία υπάρχει συνέργεια με χωρίς εξαναγκασμό από άτομο εκτός του Πιστωτικού Ιδρύματος. Το κύριο χαρακτηριστικό είναι ότι πρέπει να υπάρχει ανάμιξη τουλάχιστον ενός υπαλλήλου ο οποίος να έχει χρηματικό όφελος από τη συμμετοχή του στην απάτη.

Εξωτερική απάτη

Ζημίες από πράξεις που διαπράττονται από τρίτο με πρόθεση καταδολίευσης, υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων ή καταστρατήγησης της νομοθεσίας.

i) Εξωτερική κλοπή και απάτη.

Όλοι οι τύποι διενέργειας εξωτερικής κλοπής ή υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων, όπως κλοπή, ληστεία, πλαστογραφία, απάτη με χρήση επιταγών. Δεν περιλαμβάνει γεγονότα στα οποία υπάρχει συμμετοχή υπαλλήλου του Πιστωτικού Ιδρύματος. Τα κύρια χαρακτηριστικά είναι:

1. Υπάρχει πρόθεση εξαπάτησης
2. Επιδιώκεται προσωπικό όφελος ή όφελος για στενό φίλο ή συγγενή
3. Το Πιστωτικό Ίδρυμα είναι θύμα της απάτης (είτε άμεσα είτε λόγω κλοπής περιουσιακών στοιχείων πελατών)
4. Κλοπή, Εκβιασμός, Ληστεία, Πλαστογραφία
5. Απόκρυψη οικονομικών δραστηριοτήτων, Πλαστοπροσωπία
6. Ακάλυπτες επιταγές, Σκόπιμη καταστροφή περιουσιακών στοιχείων.

ii) Ασφάλεια συστημάτων Hacking και αποδιοργάνωση.

Εξωτερική μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση, κατάχρηση ή αποδιοργάνωση των συστημάτων, της δομής ή των δεδομένων. Περιλαμβάνει:

1. Τις απόπειρες επιθέσεων στα ηλεκτρονικά συστήματα του Πιστωτικού Ιδρύματος (καταστροφή από Hackers)
2. Την κλοπή και απώλεια πληροφοριών.

Η κύρια άμυνα του Πιστωτικού Ιδρύματος θεωρείται ότι είναι το τμήμα πληροφορικής (IT).

2.3.1 Μέθοδοι Κατανομής Ζημιών (Loss Distribution Approaches)

Οι μέθοδοι αυτές διαφέρουν από τις προαναφερθείσες στο ότι στοχεύουν στην απευθείας εκτίμηση των μη αναμενόμενων ζημιών και όχι μέσω μιας υπόθεσης για τη σχέση τους με τις αναμενόμενες. Για τον υπολογισμό της συνολικής κεφαλαιακής απαίτησης, για κάθε συνδυασμό τομέα δραστηριότητας και είδους ζημιογόνου γεγονότος, εκτιμάται η σχετική στατιστική κατανομή των λειτουργικών ζημιών για ένα σταθερό χρονικό ορίζοντα, ενώ η συνολική κεφαλαιακή απαίτηση προτείνεται να αποτελεί το άθροισμα των επιμέρους “Μέγιστων Δυνητικών Ζημιών” (VaR) έναντι του λειτουργικού κινδύνου με την υπόθεση ότι οι ζημιές του κάθε συνδυασμού συσχετίζονται πλήρως μεταξύ τους.

2.3.2 Μέθοδοι καρτών επιδόσεων (Scorecards)

Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή αρχικά προσδιορίζεται η κεφαλαιακή απαίτηση έναντι λειτουργικού κινδύνου σε συνολικό επίπεδο και κατανέμεται στους διάφορους τομείς δραστηριότητας. Η συνολική όσο και οι επιμέρους κεφαλαιακές απαιτήσεις μεταβάλλονται διαχρονικά ανάλογα με τις επιδόσεις που εμφανίζει ο κάθε τομέας και το πιστωτικό ίδρυμα. Ο προσδιορισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων στηρίζεται στις μεταβολές του περιβάλλοντος κινδύνου ή των ελέγχων του κάθε τομέα δραστηριότητας. Για το σκοπό αυτό, ο σχεδιασμός των καρτών επιδόσεων αντανακλά τις μεταβολές κατάλληλα επιλεγμένων δεικτών κινδύνου για κάθε τομέα δραστηριότητας και όχι απευθείας εκτιμήσεις του κινδύνου. Οι εν λόγω μεθοδολογίες διαφέρουν από τις προηγούμενες, καθώς βασίζονται περισσότερο σε ποιοτικά χαρακτηριστικά παρά σε στατιστικές μετρήσεις που προκύπτουν από εσωτερικά δεδομένα

2.4 Εποπτική αναγνώριση: ελάχιστες προϋποθέσεις

Στο Νέο Σύμφωνο τίθενται σειρά ελαχίστων προϋποθέσεων για την εποπτική αναγνώριση της τυποποιημένης μεθόδου και των μεθόδων των εσωτερικών υποδειγμάτων η προηγούμενη εκπλήρωση των οποίων είναι αναγκαία. Οι προϋποθέσεις διακρίνονται σε:

- γενικές προϋποθέσεις τόσο για την τυποποιημένη μέθοδο όσο και για την μέθοδο των εσωτερικών υποδειγμάτων,
- ειδικές προϋποθέσεις για την τυποποιημένη μέθοδο και τη μέθοδο των εσωτερικών υποδειγμάτων.

Ειδικά για τη μέθοδο των εσωτερικών υποδειγμάτων προσδιορίζονται ποιοτικές και ποσοτικές προϋποθέσεις.

2.5 Μερική παράλληλη εφαρμογή διαφορετικών μεθόδων

Με το τρίτο Συμβουλευτικό κείμενο δόθηκε η δυνατότητα μερικής παράλληλης εφαρμογής των διαφορετικών μεθόδων. Θα πρέπει πάντως να ικανοποιούνται οι εξής προϋποθέσεις:

- να συλλαμβάνεται σε κάθε περίπτωση το σύνολο των λειτουργικών κινδύνων στους οποίους εκτίθενται οι τράπεζες,
- να πληρούνται οι ελάχιστες κατά υιοθετηθείσα μέθοδο προϋποθέσεις,
- η τράπεζα να έχει υποβάλλει στην οικεία εποπτική αρχή σχέδιο σταδιακής μετάβασης στις εξελιγμένες μεθόδους

Κεφάλαιο 3:

Διορθωτικές κινήσεις

3.1 Η ασφάλεια των τραπεζικών δεδομένων

Η ασφάλεια των τραπεζικών δεδομένων είναι αδιαπραγμάτευτη και οι τραπεζικοί οργανισμοί λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα, ώστε να εξασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή ασφάλεια συναλλαγών και διαχείρισης τραπεζικών δεδομένων. Ωστόσο, ακόμα και οι πιο προηγμένες μέθοδοι μπορεί να αποδειχθούν ανώφελες, αν τα εμπλεκόμενα μέρη αγνοούν ή παραβλέπουν τους πιθανούς κινδύνους, καθώς και τις επιπτώσεις που συνεπάγεται η μη συμμόρφωση με τους κανόνες ασφάλειας. Κατά συνέπεια, η συμμόρφωση με τις οδηγίες ασφάλειας, εκτός από ατομική υποχρέωση του κάθε εργαζομένου, είναι διευθυντική απόφαση και ευθύνη.

Οι όροι "Disaster Recovery Plan, DRP" και "Business Continuity" αποτελούν το επίκεντρο των συζητήσεων, αναφορών και σχεδιασμών στον κόσμο της πληροφορικής. Η εκπόνηση ενός σωστού σχεδίου επαναλειτουργίας μετά από καταστροφικό γεγονός βοηθά την επιχείρηση να επανέλθει από πιθανή καταστροφή, αποτελεί επιπλέον αφορμή εντοπισμού ατελειών και βελτίωσης των επιχειρηματικών και των μηχανογραφικών διαδικασιών, αλλά και ενισχύει το αίσθημα ασφάλειας του προσωπικού.

Η διαθεσιμότητα και η ακεραιότητα των τραπεζικών δεδομένων αποτελούν βασική προϋπόθεση για την εύρυθμη λειτουργία ενός τραπεζικού οργανισμού. Σε συνδυασμό με τον όγκο των δεδομένων που διαχειρίζονται καθημερινά τα πληροφοριακά συστήματα μιας τράπεζας, γίνεται σαφές πόσο σημαντική είναι η σωστή εναπόθεση και η διαχείριση των κρίσιμων υπολογιστικών πόρων στα πλαίσια ενός data center.

Η ασφάλεια των τραπεζικών δεδομένων είναι αδιαπραγμάτευτη. Οι τραπεζικοί οργανισμοί λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε να εξασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή ασφάλεια συναλλαγών και διαχείρισης τραπεζικών δεδομένων. Ωστόσο, ακόμα και οι πιο προηγμένες μέθοδοι μπορεί να αποδειχθούν ανώφελες, αν τα εμπλεκόμενα μέρη αγνοούν ή παραβλέπουν τους πιθανούς κινδύνους, καθώς και τις επιπτώσεις που συνεπάγεται η μη συμμόρφωση με τους κανόνες ασφάλειας. Κατά συνέπεια, η συμμόρφωση με τις οδηγίες ασφάλειας, εκτός από ατομική υποχρέωση του κάθε εργαζομένου, αποτελεί διευθυντική απόφαση και ευθύνη.

3.2 Αποτελεσματικότητα και Σταθερότητα Χρηματοοικονομικού Κινδύνου

Ως χρηματοοικονομική αποτελεσματικότητα εννοείται ο επιμερισμός των διαθέσιμων πόρων του χρηματοοικονομικού συστήματος στις πιο αποτελεσματικές επενδυτικές ευκαιρίες με το μικρότερο δυνατό κόστος. Αυτό αφορά όλους τους παράγοντες του χρηματοοικονομικού συστήματος δηλαδή τις επιχειρήσεις διαμεσολάβησης (τράπεζες ή μη τραπεζικούς οργανισμούς που συγκεντρώνουν κεφάλαια), τις αγορές (χρηματαγορές και κεφαλαιαγορές) καθώς και τα συστήματα υποστήριξης της αγοράς (συστήματα εκκαθάρισης, διακανονισμού και πληρωμών).

- Οι κύριοι παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα ενός συστήματος είναι τρεις. Πρώτον, η αποτελεσματικότητα επιμερισμού του κινδύνου μεταξύ των συμμετεχόντων στο σύστημα ούτως ώστε ο καθένας να αναλαμβάνει το μέρος του κινδύνου που έχει τη δυνατότητα να διαχειριστεί. Ο επιμερισμός δεν είναι μόνο διαστρωματικός αλλά και διαχρονικός.
- Δεύτερον, η διάχυση των πληροφοριών ώστε αυτές να είναι διαθέσιμες και προσιτές σε όλους και οι αντιθέσεις μεταξύ των οφειλετών και των δανειστών να επιλύονται μέσω της αγοράς.
- Τρίτον, η ισχυρή εταιρική διακυβέρνηση η οποία θα επιλύει αποτελεσματικά τα προβλήματα εξουσιοδότησης (agency problem) που εμφανίζονται, συμβάλλοντας στην αποτελεσματικότερη κατανομή των διαθέσιμων πόρων. Αν οι εποπτικοί κανόνες είναι σχεδιασμένοι με τέτοιο τρόπο ώστε να ενισχύονται οι τρεις παραπάνω παράγοντες τότε αναμένεται ότι θα ενισχυθεί και η οικονομική αποτελεσματικότητα.

Όσον αφορά τη χρηματοοικονομική σταθερότητα, αυτή νοείται ως η ικανότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος να αντιστέκεται σε εξωτερικές ή εσωτερικές διαταραχές και να αντιμετωπίζει οικονομικές ανισοροπίες που προκαλούνται, η δε δυνατότητα αυτή πρέπει να καλύπτει το παρόν αλλά και να επεκτείνεται στο μέλλον. Ορισμένες φορές η έννοια γίνεται καλύτερα κατανοητή αν οριστεί η αντίθετη έννοια της «μη σταθερότητας».

Η μη σταθερότητα είναι μια αλληλουχία γεγονότων που οδηγεί σε μια κρίση. Η κρίση μπορεί να πάρει διάφορες μορφές όπως η αύξηση της διακύμανσης στην αγορά, η αδυναμία έκδοσης ή ρευστοποίησης χρεογράφων καθώς και πτωχεύσεις τραπεζών. Αν το χρηματοοικονομικό σύστημα είναι εξοπλισμένο με τους κατάλληλους μηχανισμούς απορρόφησης των παραγόντων που οδηγούν σε κρίση, τότε μπορούμε να ισχυρισθούμε ότι το σύστημα διέπεται από χρηματοοικονομική σταθερότητα.

Σε αυτή την περίπτωση απομακρύνεται ο κίνδυνος διαταραχών στη διαδικασία διαμεσολάβησης και αποτρέπεται η μη αποτελεσματική κατανομή των αποταμιεύσεων στις πιο αποδοτικές επενδυτικές ευκαιρίες. Με βάση την παραπάνω ανάλυση, οι παράγοντες που επηρεάζουν τη σταθερότητα είναι τρεις.

- Πρώτον, η αποτελεσματικότητα των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων. Απαιτείται η καθιέρωση συστημάτων μέτρησης της έκθεσης του χρηματοοικονομικού συστήματος σε διάφορες μορφές κινδύνων, ο προσδιορισμός της οικονομικής ευρωστίας του μη χρηματοοικονομικού συστήματος (επιχειρήσεις, νοικοκυριά), καθώς και η σύνδεσή τους με μακροοικονομικές μεταβλητές. Είναι προφανές ότι η ανάλυση εστιάζεται στο σύνολο του χρηματοπιστωτικού τομέα (μακρο-προληπτική ανάλυση) σε αντίθεση με την ανάλυση που εξετάζει σε κάθε μονάδα χωριστά (μικρο-προληπτική ανάλυση).
- Δεύτερον, η δυνατότητα του τραπεζικού τομέα να απορροφά διαταραχές. Αυτό εξαρτάται από την αποδοτικότητα και κερδοφορία του συστήματος, την πολιτική προβλέψεων, την επάρκεια κεφαλαίων και τη ρευστότητα.
- Τρίτον, ο κίνδυνος μετάδοσης κρίσης όπου εξετάζονται οι πηγές μετάδοσης κρίσεων δηλαδή οι διατραπεζικές σχέσεις και οι συσχετίσεις των χαρτοφυλακίων, καθώς και τα προληπτικά μέτρα που συμβάλλουν στην ελαχιστοποίηση της πιθανότητας μετάδοσης. Ενώ η χρηματοοικονομική σταθερότητα και η χρηματοοικονομική αποτελεσματικότητα είναι διαφορετικές έννοιες, από την ανάλυση των χαρακτηριστικών προκύπτει ότι είναι αλληλένδετες. Προφανώς, ένας υψηλός βαθμός αποτελεσματικότητας συμβάλλει στη σταθερότητα. Παράλληλα, η σταθερότητα είναι μια προϋπόθεση για μια ομαλή και αποδοτική λειτουργία του χρηματοοικονομικού συστήματος.

Εντούτοις, ενώ η χρηματοοικονομική σταθερότητα και η αποδοτικότητα είναι σε γενικές γραμμές συμπληρωματικές, η εμπειρία έχει δείξει ότι υπάρχουν επίσης περιπτώσεις στις οποίες οι προσπάθειες να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα μπορούν να υπονομεύσουν τη χρηματοοικονομική σταθερότητα, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα. Το αντίστροφο μπορεί επίσης να ισχύει.

3.3 Η Βασιλεία II και ο περιορισμός του Κινδύνου

Είναι προφανές ότι η ραγδαία αύξηση του μεγέθους και της πολυπλοκότητας της αγοράς πρόσθεσε νέες διαστάσεις στη διαδικασία της χρηματοοικονομικής αποτελεσματικότητας και σταθερότητας. Μια από τις σημαντικότερες καινοτομίες είναι η τιτλοποίηση απαιτήσεων και η χρήση πιστωτικών παραγώγων. Το νέο πλαίσιο εισάγει για πρώτη φορά ρυθμίσεις για τις τράπεζες που χρησιμοποιούν την τεχνική της τιτλοποίησης για τη μεταφορά του πιστωτικού κινδύνου εκτός των ισολογισμών τους και αναγνωρίζει τα πιστωτικά παράγωγα ως τεχνική μείωσης του κινδύνου. Αυτό αναμένεται να βοηθήσει σε ορθότερο επιμερισμό του κινδύνου μέσα στο τραπεζικό σύστημα. Η μεταφορά όμως του πιστωτικού κινδύνου έχει δημιουργήσει νέους φορείς κινδύνου που σε πολλές περιπτώσεις είναι έξω από το τραπεζικό σύστημα και πέρα από τα όρια εφαρμογής της Βασιλείας II.

Οι εταιρείες επενδύσεων υψηλής μόχλευσης (hedge funds) είναι ένα τέτοιο παράδειγμα, οι οποίες έχουν σημαντικές τοποθετήσεις σε πιστωτικά παράγωγα χωρίς να υπόκεινται σε ρυθμιστικούς κανόνες. Ο επιμερισμός του κινδύνου για τους τομείς που βρίσκονται εκτός εποπτικού πλαισίου, και συνεπώς εκτός Βασιλείας II, παραμένει ένα σημείο που είναι δυνατό να αποτελέσει πηγή κινδύνων με αρνητικές επιπτώσεις στην αποτελεσματικότητα και σταθερότητα του συστήματος.

3.4 Η Διαφάνεια των Πληροφοριών

Η Βασιλεία ΙΙ δίνει μεγάλη έμφαση στη διαφάνεια και τη διάχυση των πληροφοριών, αφού αφιερώνει ολόκληρο τον τρίτο πυλώνα στην πειθαρχία της αγοράς. Η έννοια της πειθαρχίας στην αγορά δεν είναι καινούργια και μπορεί να αναχθεί στο αόρατο χέρι (invisible hand) του Adam Smith.

Στη σύγχρονη χρηματοοικονομική θεωρία παίρνει πιο συγκεκριμένη μορφή και νοείται ως το σύνολο των μέτρων που μπορούν να υιοθετήσουν ομαδικά οι παράγοντες της αγοράς για να «τιμωρήσουν» μια τράπεζα σε περίπτωση υπερβολικής ανάληψης κινδύνων.

Η «τιμωρία» μπορεί να εκδηλωθεί ως αποτέλεσμα τιμής (price effect), όπου οι επενδυτές απαιτούν μεγαλύτερη απόδοση για τα ομόλογα της τράπεζας, ως αποτέλεσμα ποσότητας (quantity effect), όπου οι καταθέτες αποσύρουν τα κεφάλαιά τους από την τράπεζα ή ως αποτέλεσμα αξίας (valuation effect), όπου οι παράγοντες της αγοράς οδηγούν σε μείωση την αξία της μετοχής. Για την επιβολή πειθαρχίας οι παράγοντες της αγοράς πρέπει να έχουν τα κατάλληλα κίνητρα, και το ισχυρότερο κίνητρο είναι η πιθανότητα να υποστούν ζημιά και να απολέσουν κάποια από τα κεφάλαιά τους. Σε αυτή την περίπτωση, για να επιβάλλουν πειθαρχία πρέπει να έχουν τις απαραίτητες πληροφορίες για να αξιολογήσουν μια τράπεζα, την ικανότητα να ερμηνεύσουν κατάλληλα τις πληροφορίες καθώς και την ικανότητα να επηρεάσουν τις αποφάσεις των τραπεζών.

Η Βασιλεία ΙΙ εστιάζεται κυρίως στο πρώτο και αγνοεί τα άλλα δύο. Θεωρεί την πληροφορία ως ομοιογενές αγαθό όπου το περισσότερο είναι πάντα καλύτερο από το λιγότερο και επιβάλλει στις τράπεζες και τις εποπτικές αρχές την υποχρέωση δημοσιοποίησης πολλών πληροφοριών. Όμως η πειθαρχία της αγοράς εξαρτάται και από την ικανότητα της αγοράς να αξιολογεί την οικονομική θέση των τραπεζών καθώς και την ικανότητά της να επιβάλει διορθωτικές ενέργειες που αντανακλούν αυτές τις αξιολογήσεις. Το νέο πλαίσιο αγνοεί τις δύο αυτές παραμέτρους.

3.5 Αρχές Διακυβέρνησης

Ως εταιρική διακυβέρνηση νοείται το σύνολο των συστημάτων και διαδικασιών που έχουν θεσμοθετηθεί για την επίλυση αντιθέσεων εντός των τραπεζών. Η Επιτροπή της Βασιλείας έχει δημοσιοποιήσει οκτώ αρχές που οριοθετούν την έννοια της ισχυρής εταιρικής διακυβέρνησης στις τράπεζες. Το νέο πλαίσιο της Βασιλείας II δίνει μεγάλη βαρύτητα στις αρχές αυτές και απαιτεί από τις τράπεζες, ιδίως αυτές που θα εφαρμόσουν τις εξελιγμένες μεθόδους μέτρησης και διαχείρισης των κινδύνων, να υιοθετήσουν ένα ισχυρό και αποτελεσματικό σύστημα διακυβέρνησης. Όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς, το διοικητικό συμβούλιο, η διοίκηση, η εσωτερική επιθεώρηση και οι λειτουργίες ελέγχου καλούνται να αναπτύξουν υπευθυνότητες για διαφορετικές πτυχές των συστημάτων.

Το διοικητικό συμβούλιο να εγκρίνει τις βασικές πτυχές των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων, η διοίκηση να κατανοεί τον σχεδιασμό και τη λειτουργία των συστημάτων, ενώ η εσωτερική επιθεώρηση καλείται να ελέγξει τουλάχιστον μια φορά τον χρόνο τις διαδικασίες.

Παράλληλα κάθε τράπεζα πρέπει να δημιουργήσει λειτουργίες ελέγχου που θα εξετάζουν σε τακτά χρονικά διαστήματα την αποτελεσματικότητα των συστημάτων. Τέλος, το νέο πλαίσιο απαιτεί την υλοποίηση συστήματος αναφορών ώστε η πληροφόρηση να φθάνει στα ανώτατα διοικητικά κλιμάκια. Όλα τα παραπάνω συνθέτουν ένα σύστημα ισχυρής εταιρικής διακυβέρνησης καθώς αποτελεί κοινή πεποίθηση ότι καλά συστήματα με κακή εταιρική διακυβέρνηση μπορεί να δημιουργήσει πηγές κινδύνου που να επηρεάσουν αρνητικά τη σταθερότητα.

3.6 Διαχείριση Κινδύνων

Το πλαίσιο της Βασιλείας II έχει δύο κύρια χαρακτηριστικά, παρέχει κίνητρα (incentive-based) και επικεντρώνεται στον κίνδυνο (risk-based). Δίνει κίνητρα για να αναπτυχθούν συστήματα διαχείρισης των κινδύνων και έχει εδραιωθεί η πεποίθηση ότι η Βασιλεία II δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ως μια υποχρέωση προς την εποπτική αρχή, αλλά μια ευκαιρία για βελτίωση των συστημάτων διαχείρισης των κινδύνων. Αν οι τράπεζες εκμεταλλευθούν αυτή την ευκαιρία θα καταλήξουν σε καλύτερη αναγνώριση, ποσοτικοποίηση και εκτίμηση του κινδύνου. Οι διαδικασίες αυτές δεν είναι καινούργιες αλλά θα γίνουν πιο συστηματοποιημένες και αυστηρές

με αποτέλεσμα να μειώνεται η πιθανότητα κακών αποφάσεων αλλά και να υπάρχει ένα σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης, το οποίο θα ενεργοποιείται νωρίς και θα λαμβάνονται διορθωτικές ενέργειες. Ιδιαίτερα ωφελημένες αναμένεται να είναι οι μικρότερες και οι λιγότερο εξελιγμένες τράπεζες. Κατ' ουσία, τους παρέχεται δωρεάν ένα ολόκληρο πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων, το οποίο αν επιχειρούσαν να αναπτύξουν μόνες τους θα απαιτούσε σημαντικούς επενδυτικούς πόρους. Τώρα το σύστημα είναι έτοιμο και καλούνται να στρέψουν τους πόρους στην υλοποίησή του. Γενικά, η συμβολή της Βασιλείας II στη χρηματοοικονομική αποτελεσματικότητα και σταθερότητα μέσω αυτού του παράγοντα είναι αναμφισβήτητη.

3.7 Δυνατότητα απορρόφησης ζημιών

Το πλαίσιο της Βασιλείας II υιοθετεί την αρχή ότι οι προβλέψεις καλύπτουν αναμενόμενες ζημιές, ενώ τα κεφάλαια μη αναμενόμενες ζημιές. Οι τράπεζες που θα εφαρμόσουν τις εξελιγμένες μεθοδολογίες πρέπει να εκτιμήσουν τις παραμέτρους κινδύνου (ύψος ανοίγματος κατά τον χρόνο αθέτησης - exposure at default - EAD, πιθανότητα αθέτησης - probability of default - PD και ζημία ως ποσοστό του ανοίγματος κατά τον χρόνο αθέτησης - loss given default - LGD) που τις οδηγούν στον υπολογισμό των αναγκαίων προβλέψεων και κεφαλαίων. Συνεπώς δημιουργείται μια ασπίδα προστασίας η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την απορρόφηση ζημιών, χωρίς να κλονισθεί η ευρωστία της τράπεζας. Βεβαίως δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής ότι οι εκτιμήσεις συνήθως αντανακλούν την ιστορική εμπειρία. Τα αποτελέσματα των υποδειγμάτων είναι συνάρτηση των στοιχείων με τα οποία τροφοδοτούνται και συνήθως δεν μπορούν να είναι προσανατολισμένα στο μέλλον. Το νέο πλαίσιο απαιτεί η εκτίμηση των παραμέτρων να λαμβάνει υπόψη όλες τις φάσεις του οικονομικού κύκλου, αλλά αυτό, προς το παρόν, είναι πολύ δύσκολο να υλοποιηθεί. Συνεπώς οι ζημιές που εκτιμώνται απεικονίζουν ιστορική εμπειρία και όχι μελλοντικά γεγονότα.

Το πρόβλημα αμβλύνεται, εν μέρει, με την υποχρέωση των τραπεζών να διενεργούν ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress testing). Οι ασκήσεις αυτές είναι ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο για λήψη αποφάσεων και άσκηση πολιτικής αλλά δεν πρέπει να λησμονούμε ότι είναι επίσης προσανατολισμένες στο παρελθόν με δυνατότητα εκτίμησης της αναμενόμενης ζημιάς. Η μη αναμενόμενη ζημιά δεν μπορεί να εκτιμηθεί, ακριβώς, γιατί είναι μη αναμενόμενη. Όταν η ακραία κατάσταση εξελιχθεί σε κρίση, τότε τα κεφάλαια συχνά δεν είναι επαρκή. Συνεπώς ορισμένες φορές τίθεται σε αμφιβολία η δυνατότητα του κεφαλαίου να απορροφήσει μη αναμενόμενες ζημιές, σε αντίθεση με τη λογική του πλαισίου της Βασιλείας II. Περαιτέρω, το ερώτημα που συχνά ανακύπτει είναι ποιους κινδύνους καλύπτουν τα κεφάλαια.

Με βάση τη λογική του νέου πλαισίου τα κεφάλαια προορίζονται να καλύψουν μικροοικονομικούς κινδύνους (πιστωτικό κίνδυνο, κίνδυνο αγοράς κ.λπ.), αλλά αγνοούν τους μακροοικονομικούς κινδύνους δηλαδή τους κινδύνους που δημιουργεί το μακρο-περιβάλλον.

Το θέμα είναι ποια μορφή κινδύνων επηρεάζει περισσότερο τη χρηματοοικονομική αποτελεσματικότητα και σταθερότητα.

Αν η σταθερότητα του συστήματος εξαρτάται από την ευρωστία των μονάδων που το απαρτίζουν και οι μικροοικονομικοί κίνδυνοι έχουν μεγαλύτερη βαρύτητα, η επίπτωση της Βασιλείας II αναμένεται να είναι θετική. Αν η σταθερότητα του συστήματος εξαρτάται από μακροοικονομικές μεταβλητές και η επίδραση του μάκρο-περιβάλλοντος είναι σημαντική, τότε η Βασιλεία II έχει μικρή επίπτωση διότι δεν είναι σχεδιασμένη να λαμβάνει υπόψη αυτούς τους κινδύνους.

3.8 Κίνδυνος Μετάδοσης Κρίσεων

Η μετάδοση κρίσεων στο σύγχρονο χρηματοοικονομικό σύστημα εξαρτάται από τον βαθμό συσχέτισης μεταξύ των τραπεζών και από τον τρόπο αντίδρασης των εποπτικών αρχών σε μια κρίση. Η συσχέτιση μεταξύ των τραπεζών, ως αποτέλεσμα της διατραπεζικής αγοράς και των επενδύσεων που υπόκεινται σε κοινούς παράγοντες κινδύνου, δεν λαμβάνεται υπόψη από τη Βασιλεία II και συνεπώς η συμβολή της αναμένεται μικρή. Αντίθετα η Βασιλεία II αναμένεται να βελτιώσει τη δυνατότητα παρέμβασης των εποπτικών αρχών μέσω του 2ου Πυλώνα καθώς και την προβλεπόμενη συνεργασία των εποπτών στα πλαίσια της εποπτείας διασυνοριακών ομίλων. Η συνεργασία αυτή υφίσταται και τώρα, αλλά αναμένεται ότι θα ενδυναμωθεί στις περιπτώσεις συστηματικά σημαντικών τραπεζών και διασυνοριακής κρίσης, ώστε να μειωθεί η πιθανότητα μετάδοσης της κρίσης.

3.9 Ασκήσεις προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης ρευστότητας (stress testing)

Τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να εφαρμόζουν διάφορα σενάρια προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (stress testing) και να αξιολογούν την επίπτωσή τους επί της ρευστότητας τους, καθώς και επί των υποχρεωτικών δεικτών, ώστε να είναι σε θέση να διαχειρίζονται τον κίνδυνο ρευστότητας ακόμα και σε μη κανονικές συνθήκες. Τα σενάρια προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης πρέπει να περιλαμβάνουν κατ' ελάχιστο τα εξής:

i) Εκροές κεφαλαίων λόγω αδυναμίας ανανέωσης χρηματοδότησης χονδρικής, εφαρμόζοντας εύλογα ποσοστά ανάλογα με την σοβαρότητα της κρίσης του κάθε σεναρίου. Ποσοστά μη ανανέωσης μπορεί να εφαρμόζονται ξεχωριστά για κάθε κατηγορία προϊόντος όπως διατραπεζική, commercial paper , κρίσεις σε αναδυόμενες αγορές, ξένα νομίσματα, κλπ.

ii) Απόσυρση καταθέσεων προθεσμίας ή και όψεως και ταμειυτηρίου εφαρμόζοντας εύλογα ποσοστά ανάλογα με την σοβαρότητα της κρίσης του κάθε σεναρίου. Εκροές από εκτός ισολογισμού στοιχεία και άλλες ενδεχόμενες υποχρεώσεις, όπως υποχρεώσεις που απορρέουν από συμβάσεις ή από μη συμβατικές υποχρεώσεις που καθίστανται αναγκαίες για τη διατήρηση της φήμης του πιστωτικού ιδρύματος.

iii) Πηγές κεφαλαίων (π.χ πώληση ρευστοποιήσιμων στοιχείων με εύλογες περικοπές επί της αξίας των, αναχρηματοδότηση από την Κεντρική Τράπεζα, repos, τιτλοποίηση απαιτήσεων, έκδοση καλυμμένων ομολογιών κλπ) για την κάλυψη των εκροών.

3.9.1 Χρονικός ορίζοντας της άσκησης

Τα σενάρια μπορούν να διακρίνονται σε «συστημικά», δηλαδή απεικονίζουν συνθήκες των αγορών και σε «μη συστηματικά» (bank specific) που αφορούν αποκλειστικά το πιστωτικό ίδρυμα (όπως υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας που οδηγεί σε αύξηση του κόστους χρηματοδότησης και στις απαιτήσεις για εξασφαλίσεις των παροχών ρευστότητας, χρήση των υπολοίπων των ορίων από πελάτες, μείωση ή και διακοπή των πιστωτικών διευκολύνσεων από αντισυμβαλλόμενα πιστωτικά ιδρύματα κλπ). Επίσης, μπορεί να εφαρμόζεται και συνδυασμός των ανωτέρω σεναρίων, δηλ. συστηματικών και μη συστηματικών.

Οι υποθέσεις των σεναρίων πρέπει να είναι αρκούντως συντηρητικές, έστω και αν εκ πρώτης όψεως δεν είναι αληθοφανείς, ενώ θα πρέπει να αναθεωρούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Τα αποτελέσματα της άσκησης αφορούν την επάρκεια των πηγών κεφαλαίων ως προς την κάλυψη των εκροών και για πόσο χρονικό διάστημα. Κατά δεύτερο λόγο αφορούν αύξηση του κόστους χρηματοδότησης λόγω της κρίσης. Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της άσκησης θα αφορά συμπεράσματα και αποφάσεις ως προς το αν το επιχειρηματικό σχέδιο του πιστωτικού ιδρύματος πρέπει να μεταβληθεί ώστε να ανταπεξέλθει στις επιπτώσεις της κρίσης (όπως με περιορισμό της πιστωτικής επέκτασης ή με άλλους τρόπους).

Εφόσον συντρέχει περίπτωση, τα σενάρια θα είναι σε επίπεδο ομίλου, ενώ παράλληλα, τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να διενεργούν ασκήσεις και για κάθε σημαντική, από άποψη κινδύνου ρευστότητας, εταιρεία του ομίλου ξεχωριστά. Η Τράπεζα της Ελλάδος αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στο βαθμό ενημέρωσης και εμπλοκής της διοίκησης όσο αφορά την αξιολόγηση και χρήση των αποτελεσμάτων των δοκιμών προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων με σκοπό την παρακολούθηση του κινδύνου ρευστότητας και τη λήψη των κατάλληλων μέτρων για την προσαρμογή των εσωτερικών πολιτικών και διαδικασιών, των ορίων, καθώς και των σχεδίων αντιμετώπισης καταστάσεων κρίσης ρευστότητας.

3.9.2 Υποβολή Στοιχείων Ρευστότητας

1. Πίνακες ρευστότητας με στοιχεία τέλους κάθε τριμήνου και προθεσμία υποβολής 15 και 30 εργασίμων ημερών για την ατομική και ενοποιημένη βάση, αντίστοιχα.
2. Το ετήσιο σχέδιο χρηματοδότησης (funding plan), σε επίπεδο ομίλου, το οποίο θα περιέχει τις εκτιμήσεις για τις αναμενόμενες μελλοντικές εισροές-εκροές, οι οποίες θα κατανέμονται σε χρονικές ζώνες διάρκειας τριών μηνών, στο αμέσως επόμενο δωδεκάμηνο από την ημερομηνία αναφοράς, ανάλογα με την ημερομηνία επέλευσής τους. Επίσης, θα υπολογίζεται και το χρηματοδοτικό άνοιγμα (θετικό ή αρνητικό) που προκύπτει από ασυμφωνία μεταξύ των εισροών-εκροών στις ανωτέρω χρονικές ζώνες. Επιπλέον, το σχέδιο θα περιέχει εκτιμήσεις των κεφαλαίων που είναι απαραίτητα για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων και την κάλυψη τυχόν ελλείμματος για το ίδιο χρονικό διάστημα, καθώς και εκτιμήσεις για τις πηγές εξεύρεσης αυτών των αναγκαίων κεφαλαίων. Το σχέδιο χρηματοδότησης θα υποβάλλεται στην Τράπεζα της Ελλάδος κάθε έτος εντός 30 εργασίμων ημερών από τη σύνταξη του ετήσιου επιχειρηματικού σχεδίου.
3. Την καταγεγραμμένη πολιτική ρευστότητας, εντός εξαμήνου από την έναρξη ισχύος της παρούσας Πράξης.
4. Το πλαίσιο ορίων ρευστότητας. Τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει εντός εξαμήνου από την έναρξη ισχύος της παρούσας Πράξης να αναπτύξουν και υποβάλλουν στην Τράπεζα της Ελλάδος εσωτερικά όρια ρευστότητας.
5. Το Σχέδιο Αντιμετώπισης Καταστάσεων Κρίσης Ρευστότητας (Contingency Funding Plan), σε επίπεδο ομίλου. Τα πιστωτικά ιδρύματα που δεν διαθέτουν Σχέδιο, θα πρέπει εντός διμήνου από την έναρξη ισχύος της παρούσας Πράξης να αναπτύξουν και να το υποβάλλουν στην Τράπεζα της Ελλάδος.
6. Τα αποτελέσματα της άσκησης προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (stress testing) σε επίπεδο ομίλου, σε εξαμηνιαία βάση εντός 30 εργασίμων ημερών από το τέλος κάθε ημερολογιακού εξαμήνου. Τα αποτελέσματα θα συνοδεύονται από περιγραφές των σεναρίων, των υποθέσεων και των παραδοχών, καθώς και άλλων συμπληρωματικών επεξηγήσεων. Πέραν

των ανωτέρω τακτικών ασκήσεων, η Τράπεζα της Ελλάδος θα παρέχει δικά της σενάρια, κοινά για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα, για την διενέργεια ασκήσεων σε περιοδική βάση.

7. Τα υποκαταστήματα των ξένων τραπεζών θα υποβάλλουν μόνον τα στοιχεία των Πινάκων Ρευστότητας.

3.9.3 Επάρκεια Προβλέψεων

Με την ΠΔ/ΤΕ 2442/29.1.1999 (Πράξεις Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος) και όπως αυτή τροποποιήθηκε από τις ΠΔ/ΤΕ2513/15.1.2003, ΠΔ/ΤΕ2557/2005, ΠΔ/ΤΕ2565/2005, ΕΤΠΘ 254/7/200 (Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων) και ΠΔ/ΤΕ2619/30.7.2009, καθορίζονται οι συντελεστές που εφαρμόζονται επί ορισμένων κατηγοριών απαιτήσεων σε καθυστέρηση των πιστωτικών ιδρυμάτων για τον υπολογισμό του ελάχιστου ποσού προβλέψεων. Οι ελάχιστες αυτές προβλέψεις καθορίζονται για εποπτικούς σκοπούς και συνδέονται με την αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Οι μηχανισμοί εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης των κινδύνων τους οποίους εφαρμόζουν οι ίδιες οι τράπεζες, οφείλουν να ενσωματώσουν τις απαραίτητες προσαρμογές των κριτηρίων έγκρισης ή απόρριψης δανείων κατά τη διαδικασία προαξιολόγησης. Τα κριτήρια αυτά πρέπει να αναγνωρίζουν τη δυναμική του οικονομικού περιβάλλοντος και τις επιπτώσεις του έντονου ανταγωνισμού στην πολιτική ανάληψης κινδύνων και την ταχεία πιστωτική επέκταση.

Οι αρμόδιες υπηρεσίες της Τράπεζας της Ελλάδος παρακολουθούν την αποτελεσματική ενσωμάτωση των εν λόγω παραγόντων στο σύστημα διαχείρισης κινδύνων κάθε τράπεζας και λαμβάνουν τα τυχόν αναγκαία πρόσθετα μέτρα, συμπεριλαμβανομένου του καθορισμού υψηλότερου "Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας.

Οι εκάστοτε προβλέψεις που σχηματίζονται από τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να ανέρχονται, όσον αφορά την αξιολόγηση της κεφαλαιακής τους επάρκειας, τουλάχιστον στο συνολικό ποσό που προκύπτει από την εφαρμογή των πιο κάτω συντελεστών επί των υπολοίπων των αντίστοιχων κατηγοριών απαιτήσεων από πιστοδοτήσεις:

Κατηγορία Συντελεστής

- Ενήμερες απαιτήσεις με καθυστερήσεις μέχρι 3 τρεις μήνες 1%
- Απαιτήσεις με τμήματα προσωρινής καθυστέρησης από 3 μήνες έως 6 μήνες 10%
- Απαιτήσεις με τμήματα προσωρινής καθυστέρησης από 6 μήνες έως 12 μήνες 25%
- Απαιτήσεις με τμήματα προσωρινής καθυστέρησης 12 μηνών και άνω 50%
- Απαιτήσεις σε οριστική καθυστέρηση 50%
- Επισφαλείς απαιτήσεις 60%

Ακόμα, από την 1.1.2007 και εφεξής, τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να προσαυξάνουν με τη μορφή ειδικού αποθεματικού τα ίδια κεφάλαιά τους κατά το ποσό των απαιτήσεων που βρίσκονται σε καθυστέρηση πέραν της τριετίας από την ημέρα που έπαυσαν να θεωρούνται ενήμερες, στην περίπτωση που δεν θα έχουν διενεργηθεί για τις απαιτήσεις αυτές ισόποσες ειδικές προβλέψεις. Τα ποσά των προβλέψεων έναντι απαιτήσεων από πιστοδοτήσεις που προσδιορίζονται σύμφωνα με τους πιο πάνω συντελεστές μπορούν να αναπροσαρμόζονται από την ΤΤΕ με βάση τις διαπιστώσεις των επιτόπιων ελέγχων που διενεργούν οι επιθεωρητές της Διεύθυνσης Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος (ΔΕΠΣ) ή άλλα αξιόπιστα στοιχεία που περιέχονται σε γνώση της.

Για τη συνολική αξιολόγηση κάθε πιστωτικού ιδρύματος τόσο συνολικά όσο και κατά περιοχή κινδύνου/ αντικείμενο δραστηριότητας, ένα χρήσιμο εργαλείο που χρησιμοποιείται από την ΤΤΕ είναι το σύστημα CAMELS. Πρόκειται για ένα σύστημα αξιολόγησης που έχει αναπτύξει η Τράπεζα της Ελλάδος, το οποίο βασίζεται στην επιμέρους αξιολόγηση των παρακάτω τραπεζικών κινδύνων:

1. Κίνδυνος Κεφαλαίων (Capital Risk),
2. Πιστωτικός Κίνδυνος, Κίνδυνος Συγκέντρωσης (Asset Risk),
3. Κίνδυνος Διοίκησης (ΣΕΕ, Λειτουργικός Κίνδυνος, Κίνδυνος Φήμης, Κανονιστική Συμμόρφωση, Πρόληψη Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες),
4. Κίνδυνος Κερδοφορίας (Earnings Risk),
5. Κίνδυνος Ρευστότητας (Liquidity Risk),
6. Κίνδυνος Αγοράς και Επιτοκίου (Market and Interest Rate Risk).

Για κάθε μία από τις έξι περιοχές κινδύνου, έχουν καθοριστεί χρηματοοικονομικοί δείκτες (financial ratios/quantitative variables) και ποιοτικά κριτήρια (qualitative variables). Η βαθμολογία (rating score) κάθε περιοχής κινδύνου προκύπτει από το σταθμισμένο άθροισμα των επιμέρους ποσοτικών και ποιοτικών κριτηρίων. Το βάρος (weight) που εφαρμόζεται σε κάθε κριτήριο έχει καθοριστεί ανάλογα με τη σημαντικότητά του ως προς τον κίνδυνο κάθε περιοχής. Πέρα από την αξιολόγηση κάθε περιοχής κινδύνου, η τελική βαθμολογία κάθε πιστωτικού ιδρύματος προκύπτει από το σταθμισμένο άθροισμα των επιμέρους βαθμολογιών για κάθε μία

από τις παραπάνω περιοχές κινδύνου. Η τελική αξιολόγηση του πιστωτικού ιδρύματος καταλήγει σε 5 διαβαθμίσεις (πολύ καλή, ικανοποιητική, αποδεκτή, κάτω του αποδεκτού και μη ικανοποιητική-υψηλός κίνδυνος) και συνδέεται με την επάρκεια των κεφαλαίων του (λαμβανομένων υπόψη και των κινδύνων του Πυλώνα II).

Όταν ένα πιστωτικό ίδρυμα δεν ικανοποιεί τις απαιτήσεις που τίθενται από το Ν.3601/2007, την Οδηγία 2006/48/ΕΚ και τις σχετικές ΠΔ/ΤΕ , η Τράπεζα της Ελλάδος έχει στη διάθεσή της σειρά μέτρων ως ακολούθως :

➤ Στην περίπτωση που έχουν διαπιστωθεί παραβάσεις ή ελλείψεις στην τήρηση του θεσμικού πλαισίου, επιβάλλονται μετά από εισήγηση της Τράπεζας της Ελλάδος, ποινές από την αρμόδια Επιτροπή. Οι ποινές αυτές μπορεί να είναι χρηματικές (πρόστιμα) ή διοικητικού χαρακτήρα, ανάλογα με τη σοβαρότητα της παράβασης. Στις διοικητικές ποινές περιλαμβάνεται ακόμα και η ανάκληση λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος.

➤ Στην περίπτωση που η Τράπεζα της Ελλάδος αξιολογεί ότι υπάρχει δυσαναλογία μεταξύ των αναλαμβανομένων επιχειρησιακών κινδύνων, συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων μέτρησης και διαχείρισης κινδύνων, διαμορφώνει το εύρος των διορθωτικών ενεργειών ώστε να βελτιωθούν ή να ενισχυθούν τα κεφάλαια, είτε ως μακροπρόθεσμη απαίτηση είτε ως άμεση ενέργεια. Σύμφωνα με τα παραπάνω και συνεκτιμώντας τα αποτελέσματα των ασκήσεων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (σε συγκεκριμένα χαρτοφυλάκια και ιδίως όσον αφορά την αλληλεξάρτηση των κινδύνων) η εποπτική αρχή μπορεί να απαιτήσει από ένα πιστωτικό ίδρυμα:

- i) να προσαρμόσει την πολιτική προβλέψεων,
- ii) να σταματήσει ή να περιορίσει ορισμένες δραστηριότητες ή/και καταστάματα προσωρινά,
- iii) να ενδυναμώσει τα συστήματα κυρίως για την αξιολόγηση και τον έλεγχο ορισμένων κινδύνων εφαρμόζοντας αυστηρότερα εσωτερικά όρια ιδίως για τους κινδύνους που δεν καλύπτονται από τον Πυλώνα 1,
- iv) να προτείνει την αντικατάσταση των υπευθύνων στελεχών κατά την ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006.

3.9.4 Διενέργεια επιτόπιων ελέγχων

Σκοπός του ελέγχου είναι η αξιολόγηση του συστήματος αναγνώρισης, διαχείρισης και μέτρησης των κινδύνων καθώς και της κεφαλαιακής επάρκειας του πιστωτικού ιδρύματος. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, χρησιμοποιούνται ειδικά ερωτηματολόγια, διενεργούνται συνεντεύξεις με αρμόδια στελέχη του πιστωτικού ιδρύματος και λαμβάνονται υπόψη τα πρακτικά και οι εκθέσεις διαφόρων επιτροπών καθώς και οι εκθέσεις των εξωτερικών ελεγκτών. Επιπλέον, ως εργαλεία για την αξιολόγηση του βαθμού εφαρμογής και διαχείρισης κινδύνων, εφαρμόζονται μεθοδολογίες δειγματοληψίας.

Η ποιοτική και ποσοτική αξιολόγηση του επιτόπιου ελέγχου λαμβάνει υπόψη την αρχή της αναλογικότητας και διενεργείται σε 5 βαθμίδες: Πολύ καλή (1), Ικανοποιητική (2), Αποδεκτή (3), Κάτω του Αποδεκτού (4), Μη Ικανοποιητική (5). Η παραπάνω αξιολόγηση ενσωματώνεται στην τελική αξιολόγηση του πιστωτικού ιδρύματος από την Τράπεζα της Ελλάδος.

3.9.5 Ολοκλήρωση του ελέγχου

Πραγματοποιείται συνάντηση για την οριστικοποίηση των συμπερασμάτων με τη Διοίκηση του πιστωτικού ιδρύματος ή και με τον υπεύθυνο της υπό έλεγχο δραστηριότητας για τη συζήτηση των βασικών διαπιστώσεων του ελέγχου. Διαμορφώνεται το πόρισμα με βάση συγκεκριμένη δομή και περιεχόμενο. Το πόρισμα διαβιβάζεται στο πιστωτικό ίδρυμα και τίθεται συγκεκριμένη προθεσμία για την απάντησή του. Η πληρότητα της απάντησης του πιστωτικού ιδρύματος αξιολογείται και αναλόγως διαμορφώνεται χρονοδιάγραμμα διορθωτικών ενεργειών κυρίως για τις μεθοδολογίες και τις διαδικασίες στις οποίες η Τράπεζα της Ελλάδος αποδίδει πρωτεύουσα σημασία. Η παρακολούθηση της υλοποίησης του ανωτέρω χρονοδιαγράμματος ανατίθεται στο αρμόδιο τμήμα αξιολόγησης εποπτικών στοιχείων.

Κεφάλαιο 4: Θεσμικό Πλαίσιο Βασιλείας II

4. 1 Το θεσμικό πλαίσιο τραπεζών στην Ελλάδα

Οι ελληνικές τράπεζες προετοιμάζονται συστηματικά εδώ και καιρό για την έγκαιρη προσαρμογή τους, καθώς πρόκειται για τη σημαντικότερη αλλαγή στο θεσμικό και λειτουργικό πλαίσιο της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχει ποτέ λάβει χώρα και για ένα πραγματικά πολύ δύσκολο εγχείρημα

Η ΕΕΤ παρακολουθεί στενά όλες τις εξελίξεις, συμμετέχει ενεργά στις διαβουλεύσεις που πραγματοποιούνται τόσο σε κοινοτικό όσο και σε εθνικό επίπεδο και καταβάλλει κάθε προσπάθεια για την ομαλή μετάβαση του τραπεζικού συστήματος στο νέο καθεστώς.

Επιτροπή της Βασιλείας και Ευρωπαϊκή Ένωση	
Επιτροπή της Βασιλείας	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework	Οδηγία 2006/48/ΕΚ σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων Οδηγία 2006/49/ΕΚ για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων
Πυλώνας 1	Οδηγία 2006/48/ΕΚ, Τίτλος V, Κεφάλαιο 2 και Παραρτήματα III-X Οδηγία 2006/49/ΕΚ, Τμήματα 5-6 και Παραρτήματα I-IV
Πυλώνας 2	Οδηγία 2006/48/ΕΚ, Τίτλος V, Κεφάλαιο 3 και Παράρτημα XI
Πυλώνας 3	Οδηγία 2006/48/ΕΚ, Τίτλος V, Κεφάλαιο 5 και Παράρτημα XII

Πίνακας 4.1

4.2 Η εξέλιξη του διεθνούς πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια

Οι κανόνες για την επιβολή κεφαλαιακών απαιτήσεων στις τράπεζες στοχεύουν στην ενίσχυση της ικανότητας «απορρόφησης» ζημιών από τη στιγμή που οι κίνδυνοι στους οποίους εκτίθενται, κατά τη λειτουργία τους, εκδηλωθούν. Αποτελούν μέρος του ευρύτερου δικτύου ασφαλείας του τραπεζικού συστήματος, το οποίο αποβλέπει στη διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος. Ο κύριος φορέας που σε διεθνές επίπεδο επεξεργάζεται κανόνες για τη διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος είναι η Επιτροπή της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία (στο εξής Επιτροπή της Βασιλείας). Στο πλαίσιο επίτευξης του βασικού στόχου της, η Επιτροπή της Βασιλείας έχει επεξεργαστεί και εξακολουθεί να επεξεργάζεται κανόνες που αφορούν την προληπτική εποπτεία των διεθνών τραπεζών σε δύο διαφορετικά αλλά στενά συνυφασμένα επίπεδα:

- Στην κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των τραπεζικών εποπτικών αρχών και την καθιέρωση διασυνοριακής συνεργασίας, και το διεθνή συντονισμό του περιεχομένου των μέτρων μέσω των οποίων ασκείται η εποπτεία.
- Όσον αφορά το τελευταίο, το σημαντικότερο αντικείμενο δραστηριότητας της Επιτροπής της Βασιλείας από το 1987 υπήρξε, και συνεχίζει αναμφίβολα να είναι, ο διεθνής συντονισμός των κανονιστικών ρυθμίσεων που αφορούν το πλαίσιο εποπτείας της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών. Βάση του πλαισίου που έχει διαμορφώσει η Επιτροπή της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών αποτελεί το Σύμφωνο της Βασιλείας του 1988 (Basle Capital Accord), οι διατάξεις του οποίου αφορούν δύο συναφή θέματα: τη μέθοδο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων των διεθνών τραπεζών για κάλυψη έναντι της έκθεσής τους στον πιστωτικό κίνδυνο (και τον κίνδυνο χώρας) από στοιχεία ενεργητικού και εκτός ισολογισμού, και τον καθορισμό των στοιχείων των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων με τα οποία οι τράπεζες δικαιούνται να εκπληρώνουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου και των κινδύνων αγοράς.

- Το εν λόγω Σύμφωνο, το οποίο τροποποιήθηκε έκτοτε αρκετές φορές, με σημαντικότερη την τροποποίηση η οποία είχε ως στόχο την καθιέρωση κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας για κάλυψη των τραπεζών και έναντι της έκθεσής τους στους κινδύνους αγοράς, αποτέλεσε κατά το παρελθόν αντικείμενο έντονης κριτικής. Η κριτική εστίαζε κυρίως στην περιορισμένη «ευαισθησία» των συντελεστών στάθμισης πιστωτικού κινδύνου σε σχέση με τον πραγματικά αναλαμβανόμενο κίνδυνο και την, ως απόρροια αυτής, μη σύγκλιση του ύψους των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων (regulatory capital) με τα ίδια κεφάλαια που διακρατούν οι τράπεζες για προληπτικούς λόγους (economic capital).
- Η Επιτροπή της Βασιλείας, αναγνωρίζοντας την ανάγκη τροποποίησης των διατάξεων του Συμφώνου προκειμένου να εναρμονιστεί με τις τρέχουσες πρακτικές της τραπεζικής αγοράς, προχώρησε από το 1999 σε εκτεταμένες διαβουλεύσεις για την τροποποίηση του αρχικού Συμφώνου. Αποτέλεσμα των διαβουλεύσεων αυτών υπήρξε η αναθεώρηση του πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών με τη δημοσίευση, τον Ιούνιο του 2004, του τελικού κειμένου του νέου πλαισίου γνωστού και ως Βασιλεία II (Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework). Οι βασικοί στόχοι του νέου Συμφώνου συνίστανται στα ακόλουθα: απόδοση έμφασης στη διαδικασία εποπτικής εξέτασης και στη διαφάνεια της αγοράς, επαρκής κάλυψη του συνόλου των χρηματοοικονομικών και μη κινδύνων, και σταδιακή σύγκλιση του ύψους των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων προς το οικονομικό κεφάλαιο των τραπεζών, μέσω της αναγνώρισης από τις εποπτικές αρχές της αποτίμησης του κινδύνου που πραγματοποιούν οι ίδιες οι τράπεζες.

4.3 Η επίδραση του διεθνούς πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια στο κοινοτικό δίκαιο

Μολονότι οι κανόνες που θεσπίζει η Επιτροπή της Βασιλείας δεν έχουν νομικά εξαναγκαστικό χαρακτήρα, η επιρροή του έργου της είναι ιδιαίτερα σημαντική και εκτός του κύκλου των νομισματικών και εποπτικών αρχών που συμμετέχουν στη σύνθεσή της. Ειδικότερα: Μεγάλο τμήμα του έργου της έχει υιοθετηθεί από τις εποπτικές αρχές πολλών κρατών που δεν

συμμετέχουν στη σύνθεσή της. Το έργο της έχει καθοριστική επίδραση στη διαμόρφωση του κανονιστικού πλαισίου που αφορά την προληπτική εποπτεία των τραπεζών στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά και κατ'εξοχήν στη θεματική της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών. Συγκεκριμένα, τόσο το αρχικό πλαίσιο όσο και το πλαίσιο που καθιερώθηκε με το νέο Σύμφωνο έχει, με ελάχιστες εξαιρέσεις, ενσωματωθεί πλήρως στην κοινοτική νομοθεσία. Οι δύο βασικές κοινοτικές πράξεις με τις οποίες επήλθε η ενσωμάτωση του νέου πλαισίου είναι, η Οδηγία 2006/48/ΕΚ για την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων και η Οδηγία 2006/49/ΕΚ για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων.

4. 4 Η Βασιλεία II

- Δεν είναι διεθνής οργανισμός αλλά μια de facto οργάνωση χωρίς νομική προσωπικότητα που λειτουργεί με την υποστήριξη της γραμματείας της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (Bank of international settlement).
- Οι κανόνες που περιέχονται στις εκθέσεις της δεν έχουν νομική δεσμευτικότητα αλλά αποτελούν γενικές κατευθυντήριες γραμμές καλής πρακτικής.
- Εντούτοις η αποδοχή τους από τις κεντρικές εποπτικές αρχές ανά την υφήλιο είναι εξαιρετικά αυξημένη.

Οι εποπτικές αρχές οφείλουν να δημιουργούν ευέλικτα πρότυπα, που να αντανakλούν εντονότερα το επίπεδο διαφοροποίησης όχι μόνον ανάλογα με το μέγεθος και την πολυπλοκότητα των συναλλαγών, αλλά και της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης κινδύνων και μηχανισμών ελέγχου κάθε τράπεζας χωριστά. Καμία άλλη διεθνής ρυθμιστική παρέμβαση δεν είχε στο παρελθόν τέτοιας έκτασης επίπτωση και ανάγκη προσαρμογών σε θεσμικό και λειτουργικό επίπεδο για την άσκηση της εποπτείας ή στην οργάνωση και στη διαχείριση κινδύνων από τα ίδια τα πιστωτικά ιδρύματα όσο η νέα προσέγγιση στο θέμα της κεφαλαιακής επάρκειας σύμφωνα με το πλαίσιο της Βασιλείας II και της Οδηγίας 2006/48.

Και αυτό γιατί για πρώτη φορά οι ρυθμίσεις είναι τόσο άμεσα προσανατολισμένες στις πρακτικές των ίδιων των τραπεζών. Συνέπεια αυτού του χαρακτηριστικού είναι ότι οι εποπτικές αρχές οφείλουν να δημιουργούν ευέλικτα πρότυπα που να αντανakλούν εντονότερα το επίπεδο διαφοροποίησης όχι μόνον ανάλογα με το μέγεθος και την πολυπλοκότητα των συναλλαγών, αλλά και της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης κινδύνων και μηχανισμών ελέγχου κάθε τράπεζας χωριστά. Μέσω των ενσωματωμένων στο νέο πλαίσιο κινήτρων ή αντικινήτρων σε όρους κεφαλαιακών απαιτήσεων, ενθαρρύνονται όλες οι τράπεζες για προσαρμογές προς την κατεύθυνση της υιοθέτησης των τεχνικών, πρακτικών, διαδικασιών και οργάνωσης που εφαρμόζονται από τις πιο αποτελεσματικές διεθνώς τράπεζες. Ευρισκόμενοι στην πιο κρίσιμη φάση της εφαρμογής του νέου πλαισίου μέσω της ενσωμάτωσης στο ελληνικό δίκαιο της Οδηγίας 2006/48, η οποία αντανakλά, με ορισμένες προσαρμογές, το νέο πλαίσιο της Βασιλείας II, ο περιορισμένος χώρος επιτρέπει να αναφερθούμε μόνο σε ορισμένα θέματα. Ειδικότερα:

- (i) στη διαδικασία προσαρμογής από πλευράς νομοθεσίας και κανονιστικών αποφάσεων,
- (ii) στα κυριότερα θέματα που τίθενται εν γένει από την Οδηγία, και
- (iii) στα ειδικότερα θέματα που ανακύπτουν για τις ελληνικές τράπεζες.

4. 5 Το Θεσμικό Πλαίσιο

Το θεσμικό πλαίσιο ορίζεται από την Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος 2438 του 1998, το οποίο αναφέρεται στα Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΣΕ). Ενστερνίζεται πλήρως τις αρχές που θέτει η Επιτροπή, τόσο στη Βασιλεία ΙΙ, όσο και στα εξειδικευμένα κείμενα που αναφέρονται στον εσωτερικό έλεγχο. Πιο συγκεκριμένα, οι αρχές που θέτει η ΠΔ/ΤΕ (Πράξεις Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος) 2438 είναι:

- ✓ Η διαμόρφωση ενός εσωτερικού περιβάλλοντος στις τράπεζες, το οποίο να αναγνωρίζει τη σημασία της ελεγκτικής λειτουργίας, καθώς και μιας οργανωτικής δομής, που να διευκολύνει την αποτελεσματική λειτουργία των ΣΣΕ
- ✓ Η στοχοθεσία της τράπεζας να γίνεται με βάση το είδος και το ύψος των κινδύνων που θα μπορεί να αναλάβει, η διαμόρφωση ρεαλιστικών προγραμμάτων υλοποίησης των στόχων, καθώς και η ουσιαστική συμμετοχή των ενδιαφερομένων.
- ✓ Η πλήρης εφαρμογή των ΣΣΕ σε όλα τα μήκη και πλάτη του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό, καθώς και στις θυγατρικές του.

4. 6 Η ενσωμάτωση της Βασιλείας ΙΙ στην Ελληνική νομοθεσία

Η αρμόδια Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή για την προσαρμογή του Ελληνικού δικαίου προς την ως άνω Οδηγία, που ορίστηκε από τον υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών, επεξεργάζεται πρόταση για την ενσωμάτωση της Οδηγίας όχι ως μεμονωμένου κειμένου προσαρμογής αλλά, λόγω των ριζικών αλλαγών που αυτή επιφέρει, σε νέο ενιαίο τραπεζικό νόμο. Είναι αναπόφευκτο ότι στο νόμο θα αναφερθούν οι βασικές αρχές που διέπουν την Οδηγία και αφορούν κυρίως τις γενικές υποχρεώσεις των εποπτικών αρχών και των εποπτευόμενων ιδρυμάτων που προκύπτουν από τους τρεις πυλώνες.

Έτσι η Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή επέλεξε να προτείνει την υιοθέτηση κατάλληλων εξουσιοδοτήσεων στις αρμόδιες αρχές, για την εφαρμογή των εξαιρετικά λεπτομερών ρυθμίσεων (όπως π.χ. η τυποποιημένη και οι εξελιγμένες προσεγγίσεις), οι οποίες θα αντιμετωπισθούν με την έκδοση κανονιστικών πράξεων. Για τα περισσότερα από τα θέματα αυτά έχουν ήδη διενεργηθεί διαβουλεύσεις με τις τράπεζες.

Μία τέτοιας έκτασης προσαρμογή, η οποία έχει ενσωματωμένη και τη δυνατότητα της διαρκούς προσαρμογής της στις συνθήκες και προηγμένες πρακτικές, θα ήταν ατελής εάν δεν συνοδευόταν και από μία κωδικοποίηση σε ένα ενιαίο νομοθετικό κείμενο όλων των εποπτικών ρυθμίσεων που αφορούν τα πιστωτικά ιδρύματα και οι οποίες εξακολουθούν μέχρι σήμερα να ισχύουν παράλληλα με τον Ν. 2076/92 και μάλιστα πολλές φορές με επικαλύψεις (Ν. 5076/31, Ν. 1665/51 κ.ά.).

Όμως, η τυπική ενσωμάτωση των διατάξεων δεν είναι παρά μόνον η αρχή μιας δυναμικής διαδικασίας για την οποία ένας ευρύτερος διάλογος θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμος.

Ορισμένα από τα θέματα αυτά είναι :

1) Οι ευαίσθητες στο επίπεδο του κινδύνου κεφαλαιακές απαιτήσεις κάθε τράπεζας απαιτούν μεγάλης έκτασης προσαρμογές σε συστήματα διαχείρισης κινδύνων, ελεγκτικές διαδικασίες και σε στελέχη των τραπεζών και των εποπτικών αρχών που να κατανοούν και να διαχειρίζονται τα νέα προϊόντα και μορφές κινδύνου σύμφωνα με τις βέλτιστες πρακτικές της αγοράς με ευέλικτο τρόπο, διασφαλίζοντας παράλληλα τη σταθερότητα του συστήματος. Όμως δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής ότι, ανεξάρτητα από την προσέγγιση που τελικά θα υιοθετήσουν οι τράπεζες, η διαδικασία αξιολόγησης των αναλαμβανόμενων κινδύνων από τις εποπτικές αρχές, ως τελικό αποτέλεσμα, δεν διαφέρει ουσιαστικά μεταξύ των προσεγγίσεων που δίνουν έμφαση στην πιθανότητα σημαντικών ζημιών (risk based) και αυτών που δίνουν έμφαση στον έλεγχο για την εφαρμογή των προκαθορισμένων κριτηρίων (compliance based). Και αυτό γιατί, ευρισκόμενοι στην περίοδο προσαρμογής, δεν θα πρέπει να αναμένει κανείς άμεση αλλαγή των προσεγγίσεων κινδύνου με την παραπάνω έννοια αφού, τουλάχιστον για κάποιο χρονικό διάστημα, ανάλογα με τη χώρα και την τράπεζα θα συνυπάρχουν και οι δύο προσεγγίσεις η διαχωριστική γραμμή μεταξύ των οποίων δεν είναι πάντα τόσο εμφανής. Είναι γνωστό ότι και υπό το πλαίσιο της Βασιλείας I οι εποπτικές αρχές εκφράζουν συχνά άποψη ή απαιτούν τις κατάλληλες προσαρμογές για τη διόρθωση των παραμέτρων του πιστωτικού κινδύνου που συνάδουν με την πρώτη παρά με τη δεύτερη ως άνω προσέγγιση.

2) Είναι όμως δεδομένο ότι στη βασισμένη στον κίνδυνο προσέγγιση του νέου πλαισίου οι εποπτικές αρχές κατά κανόνα δεν θα προδιαγράφουν τις παραμέτρους, αλλά θα δίνουν έμφαση στην αξιολόγηση του κατά πόσον οι ίδιες οι τράπεζες κατανοούν τους κινδύνους και διαθέτουν τους μηχανισμούς εντοπισμού των ανοιγμάτων υψηλού κινδύνου, αξιολόγησης, μέτρησης των κινδύνων και λήψης έγκαιρα μέτρων για την αντιμετώπισή τους. Αυτό είναι αναγκαίο και για ένα πρόσθετο λόγο: οι προσαρμοσμένες κατά τον κίνδυνο προσεγγίσεις δεν είναι συνυφασμένες με μηδενικό κίνδυνο αποτυχίας.

3) Η κατά καιρούς επισήμανση των τραπεζών για την ανάγκη παράλληλης προσαρμογής και των εποπτικών διαδικασιών δεν αφορά μία απλή τυπική διαδικασία, αλλά αντανακλά την ανάγκη αντίστοιχης υιοθέτησης εξελιγμένων τεχνικών διαχείρισης κινδύνων από τις ίδιες τις τράπεζες και επάρκεια μακροχρόνιων στατιστικών σειρών με τα κατάλληλα στοιχεία. Παράλληλα, η παροχή κινήτρων σε όρους κεφαλαιακών απαιτήσεων για συγκεκριμένα χαρτοφυλάκια δανείων πιθανότατα οδηγεί σε αναδιάρθρωση όχι μόνο στο μέλλον αλλά και στο προ της εφαρμογής της Οδηγίας διάστημα, εξέλιξη που παρατηρείται ήδη και στην Ελλάδα.

4) Η εμπειρία από την πρόσφατη, σχετικά, απελευθέρωση της καταναλωτικής πίστης, της επίδρασης των χαμηλών επιτοκίων από το έτος 2001 επί της ραγδαίας πιστωτικής επέκτασης των τελευταίων ετών προς την κατεύθυνση της σύγκλισης της χρηματοδότησης των νοικοκυριών προς το μέσο επίπεδο της Ε.Ε., δείχνει ότι στον προσανατολισμό των πιστωτικών ιδρυμάτων σε ορισμένα τμήματα της αγοράς ενυπάρχει ο κίνδυνος χαλάρωσης των κριτηρίων πιστοδότησης. Είναι κατά συνέπεια αναγκαίο ότι τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να διασφαλίζουν ότι ο αναπόφευκτος και επιθυμητός ανταγωνισμός δεν οδηγεί σε χειροτέρευση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου τους, όπως απεικονίζεται από το ποσοστό των καθυστερήσεων, η οποία άλλωστε θα πρέπει να δημοσιοποιείται στα πλαίσια του 3ου Πυλώνα.

5) Δεν θα πρέπει επίσης να διαφεύγει της προσοχής ότι η εφαρμογή του πλαισίου συμπίπτει με την προσαρμογή των βασικών αρχών για την αποτελεσματική εποπτεία και τη μεθοδολογία αξιολόγησής της, που χρησιμοποιείται από το ΔΝΤ και την Παγκόσμια Τράπεζα για την αξιολόγηση του χρηματοπιστωτικού τομέα (FSAP).

Οι νέες βασικές αρχές δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στην ανεξαρτησία των εποπτικών αρχών, ταυτόχρονα όμως και στη διαφάνεια, στην αντιμετώπιση των κινδύνων σε επίπεδο ομίλου αλλά και στα θέματα συνεργασίας μεταξύ αρχών έδρας και υποδοχής. Οι αρχές αυτές, παρόλο που εκ πρώτης όψεως δεν συνδέουν τη Βασιλεία II με την αποτελεσματική εποπτεία, δεν πρέπει να αφήνουν πολλές αμφιβολίες για την έστω και έμμεση μεταξύ τους σύνδεση, καθώς οι διεθνείς οργανισμοί πιστοληπτικής αξιολόγησης και η εν γένει πειθαρχία της αγοράς θα τους καταστήσει απόλυτα συσχετιζόμενους με την υιοθέτηση των πλέον εξελιγμένων μεθοδολογιών της Βασιλείας II.

Η ανταγωνιστική θέση των Ελληνικών τραπεζών στο διεθνές επίπεδο και ιδίως στη Ν.Α. Ευρώπη, καθιστά ακόμη πιο αναγκαία την αποτελεσματική αντιμετώπιση των απαιτήσεων υποδομών και στελεχών που διέπουν τις εν λόγω αρχές.

6) Η ενίσχυση των φάσεων του οικονομικού κύκλου από τις εμπεριεχόμενες από τη Βασιλεία II μεταβλητές, όπως π.χ. η διακύμανση της πιστοληπτικής ικανότητας των πιστούχων και η συμπεριφορά των πιστωτών κ.ά. (Pro cyclical). Αν και το θέμα παραδοσιακά απασχολούσε τις εποπτικές αρχές και τις κεντρικές τράπεζες, αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα από την εφαρμογή των εξελιγμένων μεθοδολογιών ιδίως για χώρες ή ευρύτερες γεωγραφικά περιοχές σε διαφορετική φάση του οικονομικού κύκλου. Γι' αυτό εξάλλου προβλέπεται η αξιολόγηση εντός του 2009 από την ΕΚΤ. 6. Όσον αφορά σε πιο πρακτικό άμεσο επίπεδο και τα ειδικότερα θέματα που σχετίζονται με τις ελληνικές τράπεζες, στην πρόσφατη έρευνα για τις επιπτώσεις του νέου πλαισίου (QIS 5), παρά τις ευνοϊκές μακροοικονομικές συνθήκες, η σχετική επίπτωση στις ελληνικές τράπεζες είναι μεγαλύτερη από την πλειονότητα των άλλων χωρών.

Η αξιολόγηση της επίπτωσης αυτής αποτελεί θέμα που απασχολεί τις Ελληνικές τράπεζες, πέρα από τη σχετική ευφορία που τους προσδίδει το κατά μέσο όρο ικανοποιητικό επίπεδο του ΔΚΕ (Δείκτης Κύκλου Εργασιών) , στο οποίο έχει συμβάλει και η ιδιαίτερα ικανοποιητική κερδοφορία των τελευταίων ετών. Και αυτό γιατί το επίπεδο των ιδίων κεφαλαίων, αν και ιδιαίτερα σημαντικό, δεν αρκεί από μόνο του να θωρακίσει μία τράπεζα έναντι των κινδύνων που αναλαμβάνει. Αναπόσπαστο τμήμα αποτελεί και ένα αποτελεσματικό σύστημα διαχείρισης κινδύνων και εσωτερικού ελέγχου το οποίο είναι εξίσου σημαντικό. Για το λόγο αυτόν οι εποπτικές αρχές και η ΤΤΕ (ΠΔ/ΤΕ 2577/2006) επιμένουν ιδιαίτερα στη διασφάλιση της ανεξαρτησίας και στην ενίσχυση του ιεραρχικού επιπέδου των εν λόγω λειτουργιών.

4. 7 Το Νομοθετικό Πλαίσιο

Στόχοι της Πράξης 2577/2006 σχετικά με τα Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών ιδρυμάτων:

- 1) Η εναρμονισμένη εφαρμογή από εποπτικής απόψεως της νομοθεσίας περί εταιρικής διακυβέρνησης, η αναβάθμιση της Διαχείρισης Κινδύνων και η θέσπιση της Κανονιστικής Συμμόρφωσης των τραπεζών τόσο σε ατομική βάση όσο και σε επίπεδο ομίλου.
- 2) Η αντιμετώπιση, για πρώτη φορά από το τραπεζικό σύστημα, του λειτουργικού κινδύνου.
- 3) Η τήρηση της κατάλληλης ισορροπίας μεταξύ του καθορισμού γενικών αρχών και της επιβολής ειδικών διοικητικών ρυθμίσεων ανάλογα με το μέγεθος του πιστωτικού ιδρύματος και το επίπεδο κινδύνων στο οποίο εκτίθεται.

Ο νέος τραπεζικός νόμος ενσωματώνει τις νέες αναθεωρημένες Οδηγίες που αφορούν την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων καθώς και την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων (Οδηγία 2000/12/ΕΚ και της Οδηγία 93/6/ΕΟΚ) και αποτυπώνουν τη Βασιλεία ΙΙ. Κωδικοποιεί το σύνολο των υφιστάμενων διατάξεων της τραπεζικής νομοθεσίας που αφορούν την ίδρυση-λειτουργία και εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Βασικότερες νέες ρυθμίσεις:

- Εναρμονίζεται ο τρόπος αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου των πιστωτικών ιδρυμάτων με τα γενικώς ισχύοντα για τις ανώνυμες εταιρείες.
- Επιλύεται το θέμα της χρήσης του όρου «τράπεζα».
- Μειώνεται από 10% σε 5% το ποσοστό συμμετοχής, βάσει του οποίου υπόκειται σε αξιολόγηση η καταλληλότητα και αξιοπιστία των μετόχων πιστωτικών ιδρυμάτων.
- Καθορίζονται ισοδύναμοι με των πιστωτικών ιδρυμάτων οι όροι πιστώσεων που παρέχονται από χρηματοδοτικά ιδρύματα.
- Εισάγονται οι βασικές υποχρεώσεις που προβλέπουν οι τρεις πυλώνες της Βασιλείας ΙΙ.
- Ενισχύεται ο ρόλος του εποπτικού φορέα που είναι αρμόδιος για την εποπτεία σε ενοποιημένη βάση.

- Θεσπίζεται διαδικασία συνεργασίας των εποπτικών αρχών για την αξιολόγηση των εξελιγμένων μεθοδολογιών μέτρησης των κινδύνων.
- Καθορίζεται το γενικό πλαίσιο για τους υποχρεωτικούς ελέγχους των ετήσιων και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Αυτά έχουν σαν συνέπεια την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ της Τράπεζας της Ελλάδος, της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και της Επιτροπής Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης, στο πλαίσιο της εποπτείας ομίλων στους οποίους λειτουργούν επιχειρήσεις εποπτευόμενες από τους τρεις φορείς.

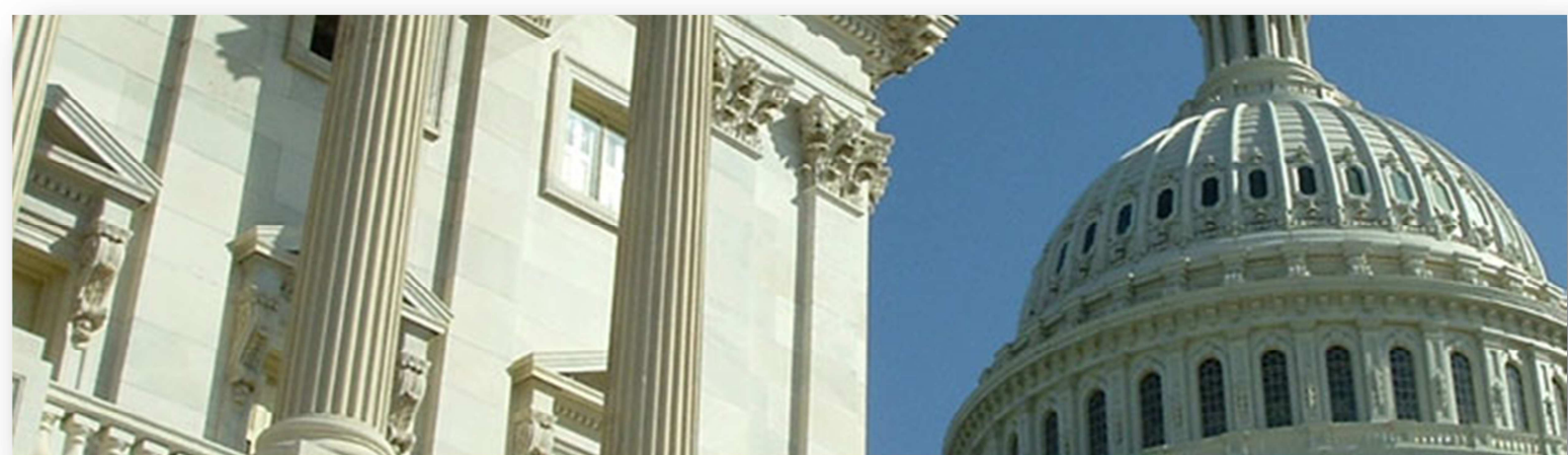
Την Κατάρτιση Πρωτοκόλλου Συνεργασίας μεταξύ της Τράπεζας της Ελλάδος και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς το οποίο, μεταξύ άλλων, θα περιλαμβάνει:

- τις διαδικασίες για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των ανωτέρω αρχών
- τη συμμετοχή της κάθε αρχής σε επιτόπιους ελέγχους που διενεργεί η άλλη αρχή
- αμοιβαία ανάθεση αρμοδιοτήτων.

Επίσης διασφαλίζει την Κοινή Απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς για την πιστοποίηση της επαγγελματικής επάρκειας στελεχών πιστωτικών ιδρυμάτων που παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες

Κεφάλαιο 5: Η επιτροπή της Βασιλείας

5.1 Το έργο της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας

Ιδιαίτερα σημαντικός, σε ό,τι αφορά την ενσωμάτωση στο ευρωπαϊκό τραπεζικό δίκαιο του νέου Σύμφωνου της Επιτροπής της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια, είναι και ο ρόλος της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας (CEBS). Η Επιτροπή αυτή συστάθηκε στις 5 Νοεμβρίου 2003, με απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και μέλη της είναι εκπρόσωποι των εθνικών δημόσιων αρχών που είναι αρμόδιες για την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των εθνικών κεντρικών τραπεζών στις οποίες έχουν ανατεθεί συγκεκριμένες λειτουργικές αρμοδιότητες για την εποπτεία μεμονωμένων πιστωτικών ιδρυμάτων, των κεντρικών τραπεζών οι οποίες δεν εμπλέκονται άμεσα στην εποπτεία μεμονωμένων πιστωτικών ιδρυμάτων και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Αποστολή της Επιτροπής είναι: να συμβουλεύει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είτε ύστερα από αίτημά της είτε με δική της πρωτοβουλία, ιδίως όσον αφορά την κατάρτιση σχεδίων εκτελεστικών μέτρων στον τραπεζικό τομέα, να συμβάλλει στην ομοιόμορφη εφαρμογή των κοινοτικών Οδηγιών και στη σύγκλιση των εποπτικών πρακτικών των κρατών μελών στην Κοινότητα, και να προάγει την εποπτική συνεργασία, συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των εποπτικών αρχών.

Η επιτροπή Βασιλείας στην αρχική της μορφή (Επιτροπή για την Τραπεζική Εποπτεία) συστήθηκε το 1974 με μέλη της τις κεντρικές Τράπεζες και άλλες εποπτικές αρχές από τα κράτη μέλη του “Group Ten” και συνεδριάζει τακτικά τέσσερις φορές το χρόνο. Πιο συγκεκριμένα μέλη της είναι τα ακόλουθα κράτη: ΗΠΑ, Γερμανία, Ιαπωνία, Γαλλία, Μεγάλη Βρετανία, Καναδάς, Ολλανδία, Ιταλία, Ελβετία, Λουξεμβούργο, Ισπανία (από το 2001), Σουηδία, Βέλγιο. Στην πραγματικότητα συμμετέχουν 10 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι Καναδάς, ΗΠΑ και Ιαπωνία.

Η πρακτική της Διαχείρισης Κινδύνων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εξελίχθηκε ταχύτατα από το τέλος της δεκαετίας του 1970 ως σήμερα. Οι σημαντικότεροι λόγοι που οδήγησαν σε αυτή την πρακτική ήταν κυρίως η απελευθέρωση των αγορών, η αύξηση της ταχύτητας κυκλοφορίας των κεφαλαίων, η αυξανόμενη πολυπλοκότητα των χρηματοοικονομικών εργαλείων με την εισαγωγή των παραγώγων, καθώς επίσης και η έντονη και συνεχώς αυξανόμενη εφαρμογή της τεχνολογίας σε επίπεδο συναλλαγών αλλά και σε επίπεδο διαχείρισης κεφαλαίων. Βασικός παράγοντας για την προώθηση και την ανάπτυξη της πρακτικής της Διαχείρισης Κινδύνων ήταν οι ανάγκες που δημιουργήθηκαν από το συνεχώς εξελισσόμενο χρηματοοικονομικό περιβάλλον καθώς επίσης και από τις πιέσεις που ασκήθηκαν σε εποπτικό επίπεδο από τις εθνικές αρχές λόγω των προβλημάτων και της αστάθειας εκείνης της εποχής τόσο σε οικονομικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο.

Η Διαχείριση Κινδύνων στα χρηματοοικονομικά ιδρύματα ακολούθησε με καθυστέρηση αυτές τις εξελίξεις παγκοσμίως. Η αύξηση των πτωχέσεων στα τραπεζικά ιδρύματα κυρίως την δεκαετία του 1970 οδήγησε τις αρχές να εισάγουν θεσμούς και κανόνες σχετικά με την Κεφαλαιακή Επάρκεια. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου προήλθαν κυρίως από την έλλειψη σωστής διαχείρισης του δανειακού χαρτοφυλακίου από μέρους των Τραπεζικών Ιδρυμάτων.

Ο σημαντικότερος παράγοντας για τη Διαχείριση Κινδύνων που τέθηκε από τις εποπτικές αρχές ήταν η Κεφαλαιακή Επάρκεια, που στόχευε να θέσει ελάχιστο επίπεδο ιδίων κεφαλαίων που έπρεπε να διατηρεί κάθε πιστωτικό ίδρυμα σε σχέση με τον αναλαμβανόμενο Πιστωτικό Κίνδυνο. Ήταν η πρώτη φορά που συνδέθηκε το ύψος των Ιδίων Κεφαλαίων με τον Πιστωτικό Κίνδυνο και καθιερώθηκε ο συντελεστής φερεγγυότητας για την αντιμετώπιση του Πιστωτικού Κινδύνου. Ο Συντελεστής Φερεγγυότητας ορίζεται ως ο λόγος των Ιδίων Κεφαλαίων του Πιστωτικού Ιδρύματος προς τα στοιχεία του Ενεργητικού και τα εκτός ισολογισμού στοιχεία, σταθμισμένα ανάλογα με τον κίνδυνό τους. Η ελάχιστη τιμή του συντελεστή καθιερώθηκε το 8% και σχεδιάστηκε έτσι ώστε να καλύπτει τον κίνδυνο μη εκπλήρωσης της υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου σε όλες τις μορφές.

Έτσι η Επιτροπή Βασιλείας επέβαλλε ένα ελάχιστο ενιαίο δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας 8% και εναρμόνισε για πρώτη φορά το διεθνές εποπτικό σύστημα. Ο υπολογισμός του προκύπτει με τον ίδιο τρόπο όπως και ο συντελεστής φερεγγυότητας μόνο που σε αυτή την αναθεώρηση προστέθηκαν στο Σταθμισμένο Ενεργητικό στοιχεία από το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών ώστε να αντιπροσωπεύεται και ο Κίνδυνος Αγοράς επιπλέον του Πιστωτικού Κινδύνου. Τα στοιχεία αυτά σταθμίζονται ανάλογα με τον κίνδυνο που προέρχεται από τη μεταβολή τιμών συναλλάγματος, μετοχών, επιτοκίων και άλλων παραμέτρων της αγοράς.

Η δεκαετία του 1980 χαρακτηρίστηκε από μεγάλη μεταβλητότητα στις παραμέτρους της αγοράς και του συναλλάγματος και ιδιαίτερα στα επιτόκια, με αποτέλεσμα αρνητικές επιπτώσεις στην κερδοφορία των Πιστωτικών Ιδρυμάτων. Με αφορμή την νέα χρηματοοικονομική κατάσταση οι Εποπτικές Αρχές το 1988 επέκτειναν τους ήδη υπάρχοντες κανόνες και θέσπισαν νέους δίνοντας περισσότερη έμφαση στην εφαρμογή των Κεφαλαιακών Απαιτήσεων και στον Κίνδυνο Αγοράς με την επιβολή του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας. Έτσι τον Ιούλιο του 1988 δημοσιεύτηκε το Σύμφωνο της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια με τίτλο (Διεθνής Σύγκλιση της Κεφαλαιακής Μέτρησης και των Κεφαλαιακών Προτύπων- International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards). Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι η εποπτεία του Κινδύνου Αγοράς είναι περισσότερο περίπλοκη από αυτήν του Πιστωτικού Κινδύνου και αυτό γιατί υπάρχει πιθανότητα σφάλματος με τη διπλή μέτρηση του κινδύνου, αφού δεν είναι αθροιστική. Είναι γνωστό ότι ο βασικός τρόπος αντιμετώπισης του κινδύνου σε ένα χαρτοφυλάκιο είναι η διαφοροποίησή του. Ο Κίνδυνος Αγοράς σε ένα χαρτοφυλάκιο που αποτελείται από δύο μετοχές δεν ισούται με το αλγεβρικό άθροισμα των Κινδύνων Αγοράς δύο χαρτοφυλακίων που το καθένα αποτελείται από μια από τις δύο μετοχές. Οι εποπτικές αρχές έπρεπε επομένως να επιτρέψουν τον συμψηφισμό θέσεων σε αξιόγραφα με υψηλή αρνητική συσχέτιση ώστε να αναγνωρίζουν τη βασική τεχνική αντιστάθμισης κινδύνου. Στη δεκαετία του 1990 εμφανίστηκαν περιπτώσεις καταστροφικών ζημιών σε Πιστωτικά Ιδρύματα εξαιτίας κινδύνων που δεν προέρχονταν ούτε από αθέτηση εκπλήρωσης υπόσχεσης από αντισυμβαλλόμενο ούτε από μεγάλη μεταβλητότητα παραγόντων της αγοράς, αλλά από ατέλειες του πλαισίου λειτουργίας.

Με αφορμή κάποιες χρηματοοικονομικές δυσλειτουργίες και πτωχεύσεις σε Πιστωτικά Ιδρύματα γεννήθηκε η ανάγκη διαχείρισης ενός πρωτοεμφανιζόμενου τύπου κινδύνου του λεγόμενου Λειτουργικού Κινδύνου (Operational Risk).

Τα αποτελέσματα από την επιβολή του Πρώτου Συμφώνου της Βασιλείας ήταν σημαντικά και δεν άργησαν να φανούν στο Τραπεζικό Σύστημα με την αύξηση των εποπτικών Ιδίων Κεφαλαίων καθώς επίσης και με τη δημιουργία εποπτικών συνθηκών ισότιμου ανταγωνισμού. Παρ' όλα τα θετικά αποτελέσματα της εφαρμογής του Συμφώνου οι νέες εξελίξεις στην αγορά έκαναν απαραίτητη την αναθεώρησή του. Σημαντικές χρηματοοικονομικές εξελίξεις περιόρισαν την αποτελεσματικότητά του, καθώς ουσιαστικά βασίζονταν σε μια όχι και τόσο ευέλικτη μεθοδολογία σταθμίσεων Πιστωτικού Κινδύνου. Η απουσία σημαντικών διαφοροποιήσεων των Κεφαλαιακών Απαιτήσεων, ανάλογα με το ύψος του κινδύνου, οδήγησε πολλές τράπεζες στη χρήση του «εποπτικού arbitrage3». Σε αυτή την περίπτωση επιτυγχάνεται η αύξηση των περιθωρίων κέρδους των επιχειρηματικών δανείων χαμηλής διαβάθμισης, χωρίς την ταυτόχρονη αύξηση των απαιτούμενων κεφαλαίων. Έτσι η ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου ενός Τραπεζικού Ιδρύματος υποβαθμίζεται χωρίς την παράλληλη αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων και των προβλέψεων επισφαλών απαιτήσεων.

Το 1999 η Επιτροπή της Βασιλείας έδωσε στη δημοσιότητα το αναθεωρημένο έγγραφο του 1988 προς σχολιασμό σε θέματα Πιστωτικού Κινδύνου. Το νέο κείμενο οδήγησε σε συνεχείς διαβουλεύσεις μεταξύ των κεντρικών φορέων. Η βασική μεθοδολογία του πρώτου αναθεωρημένου Συμφώνου της Βασιλείας αφορούσε άμεσα τα εποπτικά Ίδια Κεφάλαια. Οι σταθμίσεις Πιστωτικού Κινδύνου ορίζονται ανά κατηγορία οφειλέτη, δηλαδή μικρότερου Πιστωτικού Κινδύνου είναι οι Κεντρικές Κυβερνήσεις και Κεντρικές Τράπεζες και στη συνέχεια ακολουθούν τα Πιστωτικά Ιδρύματα και οι επιχειρήσεις. Επίσης οι σταθμίσεις Πιστωτικού Κινδύνου για έκθεση έναντι κεντρικών κυβερνήσεων και τραπεζών βασίζονται σε διαχωρισμό των κρατών ανάλογα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ. Αυτό σημαίνει ότι τα κράτη μέλη του ΟΟΣΑ ανήκουν σε Α Ζώνη Πιστωτικού Κινδύνου, ενώ τα υπόλοιπα κράτη είναι σε Β Ζώνη υψηλότερου κινδύνου. Επίσης οι βραχυπρόθεσμες διατραπεζικές τοποθετήσεις ορίστηκαν σε δώδεκα μήνες.

5. 2 Οι τρέχουσες εξελίξεις σε διεθνές και κοινοτικό επίπεδο

Το νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας, το οποίο έχει χαρακτηριστεί ως ένα «έργο εν προόδω», εξακολουθεί να αναπτύσσεται και να συμπληρώνεται με την έκδοση κειμένων αρχών της Επιτροπής της Βασιλείας και συνακόλουθα της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας, σχετικά είτε με την ερμηνεία ορισμένων διατάξεών του είτε με την αντιμετώπιση ζητημάτων πρακτικής φύσης. Ειδικότερα, σε συνέχεια της έκδοσης του νέου Συμφώνου, η Επιτροπή της Βασιλείας, επιδιώκοντας να προσαρμόσει το υφιστάμενο πλαίσιο κατανομής αρμοδιοτήτων και συνεργασίας μεταξύ των τραπεζικών εποπτικών αρχών στις ιδιαιτερότητες του νέου Συμφώνου, δημοσίευσε τα ακόλουθα κείμενα και εκθέσεις:

- «Βασικές αρχές αναφορικά με τη διασυνοριακή εφαρμογή του νέου Συμφώνου» (High-level principles for the cross-border implementation of the New Accord), Αύγουστος 2003,
- «Αρχές για τη συνεργασία των εποπτικών αρχών κατά την πιστοποίηση των εξελιγμένων μεθοδολογιών για τον υπολογισμό κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου» (Principles for the home-host recognition of AMA (Advanced Measurement Approach), Ιανουάριος 2004, και
- «Συνεργασία των εποπτικών αρχών των χωρών καταγωγής και υποδοχής για την αποτελεσματική εφαρμογή του νέου πλαισίου» (Home-host information sharing for effective Basel II implementation), Ιούνιος 2006.

Παράλληλα, η Επιτροπή της Βασιλείας έχει δημοσιεύσει μεγάλο αριθμό κειμένων αναφορικά με επιμέρους πτυχές της εφαρμογής του νέου πλαισίου, όπως ενδεικτικά:

- «Αρχές για τη διαχείριση και εποπτεία του κινδύνου εισοδήματος επιτοκίων» (Principles for the management and supervision of interest rate risk), Ιούλιος 2004,
- Έκθεση με τίτλο «Η εφαρμογή του νέου πλαισίου στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών και η μεταχείριση της διπλής αθέτησης υποχρεώσεων» (The Application of Basel II to Trading Activities and the Treatment of Double Default Effects), Ιούλιος 2005,
- Κατευθυντήριες γραμμές αναφορικά με την «Πιστοποίηση μεθοδολογιών εσωτερικών διαβαθμίσεων σε χαρτοφυλάκια που παρουσιάζουν χαμηλά ποσοστά αθετήσεων» (Validation of low-default portfolios in the Basel II Framework), Σεπτέμβριος 2005,

- «Κατευθυντήριες γραμμές για τις εποπτικές αρχές αναφορικά με τη χρήση της αρχής της αποτίμησης στην εύλογη αξία των χρηματοπιστωτικών μέσων από τα πιστωτικά ιδρύματα» (Supervisory guidance on the use of the fair value option for financial instruments by banks), Ιούνιος 2006,
- «Ορθές πρακτικές προσδιορισμού και αποτίμησης του πιστωτικού κινδύνου στα δάνεια και στον σχηματισμό προβλέψεων έναντι επισφαλών απαιτήσεων» (Sound credit risk assessment and valuation for loans), Ιούνιος 2006,
- «Αρχές εφαρμογής του κριτηρίου της πραγματικής χρησιμοποίησης της μεθόδου των εσωτερικών διαβαθμίσεων» (The IRB Use Test: Background and Implementation), Σεπτέμβριος 2006, και
- «Πρακτικές αναφορικά με τις εξελεγμένες μεθόδους υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον λειτουργικό κίνδυνο» (Observed range of practice in key elements of Advanced Measurement Approaches (AMA), Οκτώβριος 2006.

Αντίστοιχα, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, από το Δεκέμβριο του 2004 μέχρι σήμερα, η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας έχει δημοσιεύσει, μεταξύ άλλων, τα εξής κείμενα:

- «Κατευθυντήριες γραμμές εποπτικών προσαρμογών στις συντασσόμενες σύμφωνα με τα ΔΛΠ οικονομικές καταστάσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων κατά τον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας», Δεκέμβριος 2004,
- «Κατευθυντήριες γραμμές αναφορικά με τις υποχρεώσεις γνωστοποίησης πληροφοριών από τις εποπτικές αρχές» (Guidelines on supervisory disclosure), Νοέμβριος 2005,
- «Κατευθυντήριες γραμμές αναφορικά με την καθιέρωση ομοιόμορφου πλαισίου υποβολής αναφορών προς τις εποπτικές αρχές για σκοπούς κεφαλαιακής επάρκειας» (Guidelines on common reporting), Ιανουάριος 2006,
- «Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εποπτική αναγνώριση των Οργανισμών Αξιολόγησης Πιστοληπτικής Ικανότητας» (Guidelines on the recognition of external credit assessment institutions), Ιανουάριος 2006,
- «Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εφαρμογή του δεύτερου πυλώνα του νέου πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια» (Guidelines on the Application of the Supervisory Review Process under Pillar 2), Ιανουάριος 2006,

- «Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εποπτική αναγνώριση της μεθόδου εσωτερικών διαβαθμίσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο (IRB) και της εξελιγμένης μεθόδου για τον λειτουργικό κίνδυνο (AMA)» (Guidelines on validation), Απρίλιος 2006.

Οι απαιτήσεις του νέου πλαισίου, η ενσωμάτωση του οποίου στο ελληνικό δίκαιο αναλύεται στη συνέχεια. Οι ελληνικές τράπεζες προετοιμάζονται συστηματικά εδώ και καιρό για την έγκαιρη προσαρμογή τους και την υιοθέτηση των απαραίτητων εφαρμογών και συστημάτων. Πρόκειται για τη σημαντικότερη και ευρύτερη αλλαγή στο θεσμικό και λειτουργικό πλαίσιο της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχει ποτέ λάβει χώρα και για ένα πραγματικά πολύ δύσκολο εγχείρημα.

Η ΕΕΤ παρακολουθεί στενά όλες τις εξελίξεις, συμμετέχει ενεργά στις διαβουλεύσεις που πραγματοποιούνται τόσο σε κοινοτικό όσο και σε εθνικό επίπεδο, και καταβάλλει κάθε προσπάθεια για την ομαλή μετάβαση του τραπεζικού συστήματος στο νέο καθεστώς.

Οι καταστροφικές συνέπειες της χρηματοπιστωτικής κρίσης και η επακόλουθη παγκόσμια ύφεση ώθησε τις αρχές στο να επανεξετάσουν το διεθνές πλαίσιο που διέπει το τραπεζικό σύστημα, γνωστό και ως Βασιλεία II. Αυτές οι συμφωνίες που αναπτύχθηκαν από την Επιτροπή της Βασιλείας, αφορούν όλο το φάσμα των ρυθμιστικών και εποπτικών θεμάτων, συμπεριλαμβανομένων των προτύπων ρευστότητας, του πιστωτικού κινδύνου, του λειτουργικού κινδύνου, του κινδύνου αγοράς καθώς και των λογιστικών προτύπων. Ωστόσο, το κύριο χαρακτηριστικό των κανονισμών αυτών είναι ότι οι τράπεζες πρέπει να συμμορφώνονται με μια ελάχιστη απαίτηση Tier 1 με δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας για τα σταθμισμένα με κίνδυνο περιουσιακά στοιχεία τους, της τάξης του 4%.

Οι στόχοι αυτής της κεφαλαιακής απαίτησης είναι η απορρόφηση των μη αναμενόμενων ζημιών, όμως κατά τη διάρκεια της τελευταίας οικονομικής κρίσης. Ωστόσο, η κρίση τόνισε μια σειρά ελλείψεων της Βασιλεία II:

- Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας του 4% ήταν ανεπαρκής για να αντισταθμίσει τις τεράστιες ζημιές που είχαν οι τράπεζες
- Η ευθύνη για την εκτίμηση του κινδύνου των αντισυμβαλλόμενων εκχωρείται στους οίκους αξιολόγησης, οι οποίοι αποδείχθηκαν να είναι ευάλωτοι σε πιθανές συγκρούσεις συμφερόντων.

- Η κεφαλαιακή απαίτηση είναι «προ-κυκλική: όταν η παγκόσμια οικονομία αναπτύσσεται και υπάρχει άνοδος των τιμών των περιουσιακών στοιχείων, τότε οι κίνδυνοι των αντισυμβαλλόμενων και χώρας τείνουν να μειωθούν, έτσι η κεφαλαιακή απαίτηση γίνεται μικρότερη. Ωστόσο, στην περίπτωση της ύφεσης συμβαίνει το αντίθετο αφού αυξάνονται οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για τις τράπεζες και υπάρχει μεγαλύτερη δανειακή συγκράτηση.
- Η Βασιλεία II παρέχει κίνητρα για εντονότερη χρήση της διαδικασίας της τιτλοποίησης. Αυτό γίνεται όταν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ανασκευάζουν τα δάνεια τους σε τίτλους προερχόμενους από τιτλοποίηση και στη συνέχεια τα μετακινούν εκτός των ισολογισμών τους έτσι ώστε να μειώσουν την στάθμιση κινδύνου για τα περιουσιακά τους στοιχεία. Ως αποτέλεσμα, η διαδικασία αυτή επέτρεψε σε πολλές τράπεζες να μειώσουν τις κεφαλαιακές τους απαιτήσεις και να αναλάβουν κινδύνους, αυξάνοντας παράλληλα τη μόχλευση τους.

5.3 Συνέπειες που επήλθαν από την εφαρμογή του Συμφώνου της Βασιλείας στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα

Το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, ενσωμάτωσε σε σημαντικό βαθμό τους κανόνες της Επιτροπής της Βασιλείας καθώς και με τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η προσαρμογή των ελληνικών τραπεζών, είχε ως συνέπεια σημαντικό κόστος για τα τραπεζικά ιδρύματα.

Το κόστος συμμόρφωσης αφορά:

- την προσαρμογή πληροφοριακών συστημάτων,
- τη συλλογή των αναγκαίων δεδομένων,
- το σχεδιασμό ή την αναβάθμιση του συστήματος εσωτερικής αξιολόγησης,
- την εκπαίδευση στελεχών,
- και τη διαμόρφωση συστήματος υποβολής στοιχείων.

Το Νέο Πλαίσιο, λειτούργησε και σαν ευκαιρία αναβάθμισης των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων των τραπεζικών ιδρυμάτων. Οι κανόνες κεφαλαιακών απαιτήσεων επηρεάζουν την τελική τιμολόγηση των δανειακών προϊόντων.

Η επίπτωση της εφαρμογής του νέου πλαισίου στην τιμολόγηση τραπεζικών υπηρεσιών είναι αποτέλεσμα μεγαλύτερης ευαισθησίας των συντελεστών στάθμισης του πιστωτικού κινδύνου. Όσο μεγαλύτερη είναι η πιστοληπτική διαβάθμιση του αντισυμβαλλομένου της τράπεζας, τόσο χαμηλότερος είναι ο συντελεστής κινδύνου.

Επιπλέον με το νέο πλαίσιο, αποκτήθηκε ενεργότερος ρόλος από τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές. Μέσα από τις προσαρμογές του ευνοήθηκε η ανάπτυξη συνεργασίας τραπεζών και επιχειρήσεων, και ιδιαίτερα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, που αποτελούν σημαντικό κομμάτι της ελληνικής οικονομίας. Επίσης η στάθμιση των χορηγήσεων έναντι των μικρομεσαίων επιχειρήσεων έγινε ευνοϊκότερη, είτε με βάση την τυποποιημένη μέθοδο, είτε με βάση τη μέθοδο εσωτερικών διαβαθμίσεων. Παρέχεται ευρύτερη αναγνώριση των εξασφαλίσεων και εγγυήσεων, που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Η πρόσβαση σε φθηνή τραπεζική χρηματοδότηση, από μέρους των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, εξαρτάται από τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας τους, και από την αποδοτικότητά τους. Είναι αναγκαία η συνεργασία με τις τράπεζες για την παροχή όλων των αναγκαίων πληροφοριών για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής τους ικανότητας. Στην περίπτωση της λιανικής τραπεζικής, η αύξηση της ευαισθησίας των νέων μεθόδων μέτρησης των κινδύνων απέναντι στον κίνδυνο, έχει ως αποτέλεσμα τη διαφοροποίηση του κόστους του τραπεζικού δανεισμού, ανάλογα με τη φερεγγυότητα και την αξιοπιστία του αντισυμβαλλομένου, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά της συναλλαγής και το βέλτιστο σχηματισμό προβλέψεων έναντι επισφαλών απαιτήσεων των τραπεζών.

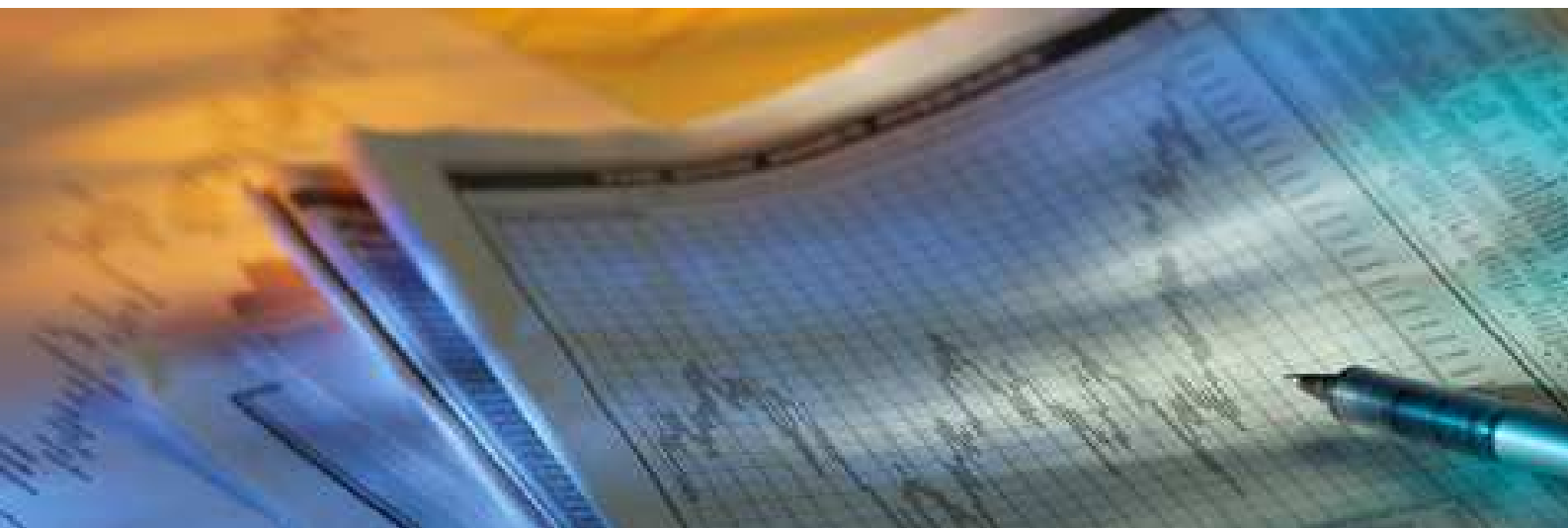

5. 4 Πώς ανταποκρίθηκαν οι ελληνικές τράπεζες στην Βασιλεία II

Οι τραπεζικοί οργανισμοί, από την φύση των δραστηριοτήτων που είναι υποχρεωμένοι να πραγματοποιούν και των υπηρεσιών που προσφέρουν είναι αδύνατον να λειτουργήσουν χωρίς να αναλάβουν κάποιο κίνδυνο. Από την άλλη πλευρά όμως δεν παύουν να είναι οργανισμοί οι οποίοι έχουν αναπτύξει πολιτικές διαχείρισης κινδύνων όπως για τον πιστωτικό, τον κίνδυνο αγοράς και τον λειτουργικό κίνδυνο και μέσα από διάφορες νέες τεχνολογίες αλλά και εργαλεία καταφέρνουν να έχουν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Γενικότερα, η διαχείριση των χρηματοοικονομικών κινδύνων αποτελεί μία συνεχώς εξελισσόμενη και μεταβαλλόμενη διαδικασία που καθορίζεται από διάφορους παράγοντες είτε εσωτερικούς, όπως οι στόχοι του οργανισμού, είτε εξωτερικούς, όπως οι οικονομικές τάσεις αλλά και οι κυβερνήσεις.

Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα θεωρητικού μέρους

6.1 Συμπεράσματα

Τον Νοέμβριο 2010, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο υιοθέτησαν τρεις Κανονισμούς με τους οποίους θεσμοθετήθηκαν οι τρεις «Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές» για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της μικρο-προληπτικής εποπτείας των φορέων παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στην ΕΕ:

- η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (European Banking Authority - EBA),
- η Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (European Insurance and Occupational Pensions Authority - EIOPA), και
- η Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (European Securities and Markets Authority - ESMA).

Με έναν τέταρτο Κανονισμό που υιοθετήθηκε την ίδια περίοδο, θεσμοθετήθηκε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (European Systemic Risk Board - ΕΣΣΚ), το οποίο αφορά τη μακρο-προληπτική επίβλεψη του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Οι τρεις παραπάνω Αρχές και το ΕΣΣΚ συγκροτούν το νέο Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας, το οποίο θα μας απασχολήσει σε πολλά επίπεδα το επόμενο χρονικό διάστημα.

Η διεθνής οικονομική κρίση έθεσε νέα ερωτηματικά σχετικά με επιμέρους θέματα της Βασιλείας II, τα οποία αποτελούν θέματα συζήτησης διεθνώς. Παρ' όλα αυτά η κεντρική ιδέα της Βασιλείας II δεν έχει τεθεί σε αμφισβήτηση και απαιτείται διαφάνεια των αποφάσεων δανειοδότησης με βάση την πιστωτική διαβάθμιση των πελατών. Τα στελέχη των καταστημάτων πρέπει να είναι επαρκώς ενημερωμένα για τη διαδικασία διαβάθμισης και να είναι σε θέση να αιτιολογήσουν την τελική απόφαση .

Το πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών (Βασιλεία II) έχει φέρει σημαντικές μεταβολές στη λειτουργία των τραπεζών και τη διαχείριση κινδύνων. Για τον πιστωτικό κίνδυνο προβλέπεται η εφαρμογή δύο εναλλακτικών προσεγγίσεων, της τυποποιημένης προσέγγισης (standardized approach) και της προσέγγισης των εσωτερικών διαβαθμίσεων (IRB approach).

Στην Ελλάδα η πλειονότητα των τραπεζών, τουλάχιστον στο πρώτο στάδιο, ακολουθεί την τυποποιημένη προσέγγιση. Αν και η μέθοδος αυτή έχει μικρότερες απαιτήσεις από την IRB και εφαρμόζεται πιο εύκολα, παρουσιάζει ορισμένες ιδιαίτερες απαιτήσεις, με τις οποίες θα πρέπει να είναι εξοικειωμένα τα στελέχη των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Το πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών (Βασιλεία II) έχει μεταβάλει σημαντικά τη λειτουργία των τραπεζών, καθώς και τη διαχείριση των κινδύνων και της κεφαλαιακής βάσης. Τα εποπτικά κεφάλαια παραμένουν η βάση υπολογισμού, ενώ επιπροσθέτως χρησιμοποιείται το λεγόμενο εσωτερικό κεφάλαιο του Πυλώνα II (κεφάλαια σε κίνδυνο ή οικονομικά κεφάλαια). Ταυτόχρονα, η διαχείριση του πραγματικού κεφαλαίου παραμένει πάντα πρόκληση, ιδίως με τη χρήση τεχνικών, όπως η τιτλοποίηση και τα πιστωτικά παράγωγα.

Οι πιστοληπτικές διαβαθμίσεις χρησιμοποιούνται εδώ και αρκετά χρόνια από επιχειρήσεις πέραν του ευρύτερου χρηματοπιστωτικού τομέα για τη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων, κυρίως σε σχέση με την πιστωτική πολιτική και την εμπορική πίστη. Το κανονιστικό πλαίσιο περί υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας (Βασιλεία II) προσφέρει τη δυνατότητα στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να εκτιμήσουν τον πιστωτικό κίνδυνο που αντιμετωπίζουν με μεγαλύτερη ακρίβεια αλλά και αποδοτικότητα. Η τυποποιημένη προσέγγιση είναι η επιλογή αρκετών πιστωτικών ιδρυμάτων στην προσπάθεια αξιοποίησης οικονομικών κλίμακας και εξοικονόμησης εποπτικών κεφαλαίων.

Η προσέγγιση εσωτερικών διαβαθμίσεων μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου και έχει ιδιαίτερες απαιτήσεις, οι οποίες πρέπει να καλύπτονται για να επικυρώνεται το σύστημα από την Τράπεζα της Ελλάδος.

Έτσι, αφενός προστατεύονται καλύτερα έναντι του πιστωτικού κινδύνου, αφετέρου αξιοποιούν τις οικονομίες κλίμακας και εξοικονομούν σημαντικά εποπτικά κεφάλαια.

Στο πλαίσιο κανόνων για την κεφαλαιακή επάρκεια που απαιτείται για την κάλυψη του κινδύνου αγοράς, προβλέπεται η εφαρμογή δύο εναλλακτικών μεθόδων, της τυποποιημένης προσέγγισης (standardized approach) και της προσέγγισης των εσωτερικών υποδειγμάτων (internal model approach). Οι μεταβολές αφορούν κυρίως την πιστωτική διάσταση του κινδύνου αγοράς, με σημαντικότερες τις αλλαγές στον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου.

Η «Βασιλεία II» ωφέλησε σημαντικά τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, τόσο στην αποτελεσματικότερη διαχείριση των κινδύνων, όσο και στην επίτευξη υψηλότερων ρυθμών αποδοτικότητας. Προκειμένου όμως οι τράπεζες να αποκομίζουν τα συγκεκριμένα οφέλη θα πρέπει να υιοθετούν συστήματα διοικητικής πληροφόρησης (reporting systems), τα οποία να χαρακτηρίζονται από ομοιόμορφη και βάσει καταγεγραμμένων διαδικασιών συλλογή και επεξεργασία, έγκαιρη διάθεση, ακρίβεια, αξιοπιστία και πληρότητα πληροφοριών.

Η υιοθέτηση του κατάλληλου πληροφοριακού συστήματος παραγωγής αναφορών υψηλών προδιαγραφών αποτελεί σημαντικό εργαλείο στην εκτέλεση των καθηκόντων των στελεχών των αρμόδιων διευθύνσεων των τραπεζών, συνεισφέρει στην ικανοποίηση αυξημένων εποπτικών απαιτήσεων παραγωγής αναφορών και συμβάλλει σημαντικά στη μέτρηση της αποδοτικότητας των επιχειρηματικών μονάδων των τραπεζών.

Η άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων αποτελεί ισχυρό εργαλείο αξιολόγησης της ανθεκτικότητας μιας τράπεζας έναντι διάφορων κινδύνων. Υπάρχουν διάφορες προσεγγίσεις προσομοίωσης και καθεμία έχει τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά της ως προς την αναλυτική ευελιξία, τις απαιτήσεις στοιχείων κ.λπ.

Το σύμφωνο για την κεφαλαιακή επάρκεια της Επιτροπής της Βασιλείας, ευρύτερα γνωστό ως Βασιλεία II, εφαρμόζεται από τον Ιανουάριο 2007. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, η «Βασιλεία II» ενσωματώθηκε στο ευρωπαϊκό τραπεζικό δίκαιο με τις Οδηγίες 2006/48/EK και 2006/49/EK, και στο ελληνικό δίκαιο με την έκδοση του ν. 3601/2007 και μεγάλου αριθμού Πράξεων Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος.

Η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση (2007-2009) ανέδειξε ωστόσο την ανεπάρκεια της «Βασιλείας II» και την ανάγκη αναθεώρησης του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου με γνώμονα την ενδυνάμωση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος. Προς τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή της Βασιλείας δημοσίευσε, στις 16 Δεκεμβρίου 2010, δύο σημαντικές εκθέσεις με τίτλο:

- “Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems”, και
- “Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring”.

Σκοπός της αναθεώρησης είναι η ενδυνάμωση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος διεθνώς, μέσω:

- αφενός μεν της ενίσχυσης της μικρο-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης στη λειτουργία των τραπεζών, και
- αφετέρου της αντιμετώπισης του συστημικού κινδύνου που μπορεί να εκδηλωθεί στο σύνολο του τραπεζικού συστήματος και, κυρίως, της «προκυκλικής» μεγέθυνσης του εν λόγω κινδύνου σε βάθος χρόνου.

Η χρήση σύγχρονων χρηματοοικονομικών εργαλείων, οι κατάλληλες πολιτικές, καθώς και οι προληπτικές νομικές ενέργειες για την αποτελεσματική παρακολούθηση και διαχείριση των πιστωτικών κινδύνων αποσκοπούν στην ανάπτυξη της κερδοφορίας και τον δραστικό περιορισμό των επισφαλειών

Οι αρνητικές διεθνείς εξελίξεις στο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον επιβάλλουν αναθεώρηση και επαναπροσδιορισμό της όλης πολιτικής των τραπεζών στον τομέα των πιστοδοτήσεων προς την επιχειρηματική πελατεία τους. Οι τράπεζες καλούνται, περισσότερο από ποτέ, να ανιχνεύσουν, να σταθμίσουν και να διαχειριστούν αποτελεσματικά τον πιστωτικό κίνδυνο, με βάση τα οικονομικά, λογιστικά, νομισματοπιστωτικά και νομικά στοιχεία κάθε υφιστάμενου ή υποψήφιου πελάτη τους.

Η πρόσφατη διεθνής κρίση κατέδειξε με τον πιο σαφή τρόπο την ανάγκη για ορθή και έγκαιρη αποτίμηση του κινδύνου, αποτελεσματική διαχείριση αυτού μέσα από πλήρως καταγεγραμμένους κανόνες και πολιτικές, καθώς και για σωστή χρήση των υποδειγμάτων αξιολόγησης κινδύνου μέσω ολοκληρωμένων διαδικασιών παρακολούθησης.

Οι κανόνες προληπτικής εποπτείας και ειδικότερα το πλαίσιο ενίσχυσης της ικανότητας απορρόφησης ζημιών μέσω της διακράτησης επαρκών ιδίων κεφαλαίων αποτελούν τον πυρήνα του ελέγχου που ασκείται από τις εποπτικές αρχές, ο οποίος επηρεάζει τις επιχειρηματικές επιλογές των τραπεζών. Από την έναρξη της εφαρμογής της “Βασιλείας ΙΙ”, οι τράπεζες υπολογίζουν κεφαλαιακές απαιτήσεις και έναντι του λειτουργικού κινδύνου.

Τα πιστωτικά ιδρύματα από τη φύση τους εκτίθενται σε διάφορους κινδύνους, οι οποίοι, λόγω της παγκοσμιοποίησης των αγορών και της πολυπλοκότητας των συναλλαγών, γίνονται ολοένα και εντονότεροι.

Ένας από τους κινδύνους είναι και ο λειτουργικός, ο οποίος ανήκει στην κατηγορία των μη χρηματοοικονομικών κινδύνων και τα τελευταία χρόνια αποτελεί ίσως τη σοβαρότερη πηγή ζημιών στα πιστωτικά ιδρύματα.

Η Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος 2577/2006 θεσμοθέτησε τη λειτουργία της κανονιστικής συμμόρφωσης στα πιστωτικά ιδρύματα, με διευρυμένη αποστολή, η οποία συνίσταται στα εξής:

- αντιμετώπιση των πάσης φύσεως επιπτώσεων από τυχόν αδυναμία συμμόρφωσης του πιστωτικού ιδρύματος προς το ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο,
- διαχείριση περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων,
- συντονισμός σε επίπεδο ομίλου.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον περιορισμό ή/και την έγκαιρη πρόληψη πρακτικών που οδηγούν στην αύξηση του λειτουργικού κινδύνου, αναφορικά με την παρακολούθηση της τήρησης των υποχρεώσεων που προκύπτουν από το θεσμικό πλαίσιο, τους κώδικες συμπεριφοράς ή την καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, καθώς επίσης και σε σχέση με την προστασία των συναλλασσομένων με τις τράπεζες.

Κυριότερο, ίσως, συμπέρασμα της Πράξης είναι ότι η αποτελεσματική εφαρμογή της λειτουργίας της κανονιστικής συμμόρφωσης στα πιστωτικά ιδρύματα δεν αποτελεί ευθύνη και αντικείμενο αποκλειστικά της μονάδας κανονιστικής συμμόρφωσης ή κάποιων μεμονωμένων προσώπων. Αντίθετα είναι μια εταιρική κουλτούρα, που πρέπει να γίνει κατανοητή από κάθε στέλεχος και υπάλληλο των τραπεζών, προκειμένου να επιτευχθεί η απαραίτητη συμβολή τους προς τον σκοπό της κανονιστικής συμμόρφωσης.

Κεφάλαιο 7: Στατιστικά αποτελέσματα

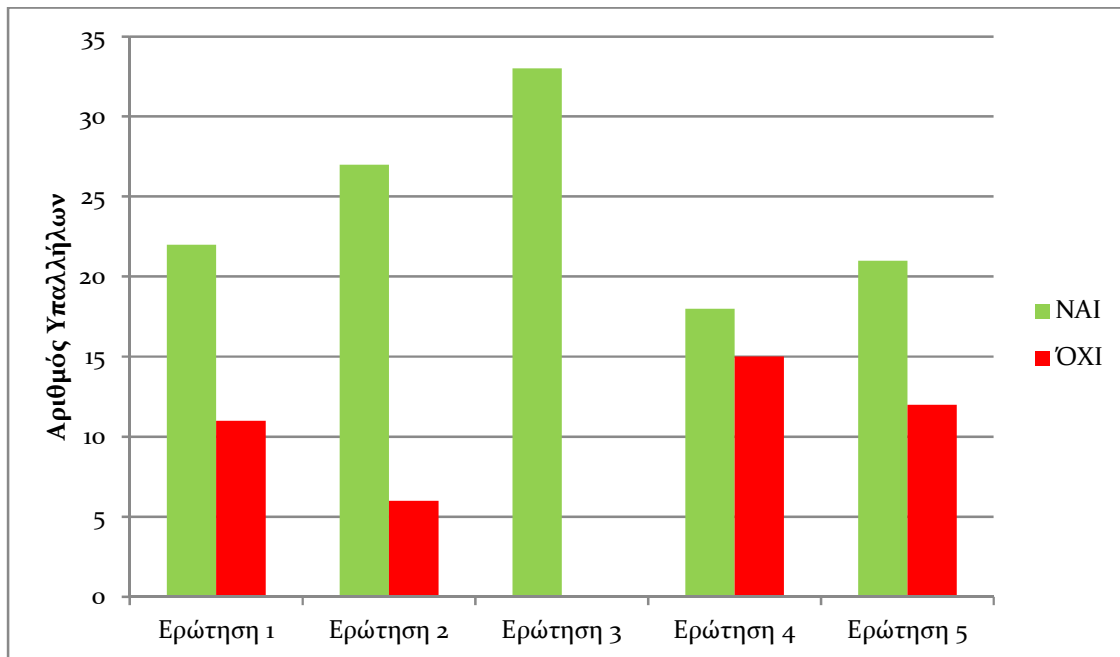

7.1 Διαδικασία ερωτηματολογίων

Για να διαπιστώσουμε τις γνώσεις των υπαλλήλων ιδιωτικών τραπεζών καταφύγαμε στη σχεδίαση ερωτηματολογίων. Αυτά τα ερωτηματολόγια παρουσιάζουν σε ποσοστιαίες τιμές τις απαντήσεις που λήφθηκαν.

Πίνακας 7.1 Απαντήσεις Ερωτηματολογίων

<u>Απαντήσεις Ερωτηματολογίων</u>					
Απάντησαν 33 υπάλληλοι από το κεντρικό κατάστημα της Τράπεζας Χανίων , σε δυο τραπεζικά Κατ/τα, στο υποκατάστημα της Σούδας και στο κατάστημα Κισάμου					
Ερωτήσεις :	Όχι	Ναι			
1. Έχετε γνώση της έννοιας του λειτουργικού κινδύνου;	11	22			
2. Γνωρίζετε για την ύπαρξη πολιτικής διαχείρισης στα πλαίσια του λειτουργικού κινδύνου;	6	27			
3. Γνωρίζετε την ύπαρξη διεύθυνσης ή τμήματος διαχείρισης κινδύνων στην Τράπεζα;	0	33			
4. Έχετε γνώση των ενεργειών και αναφοράς γεγονότων που εντοπίζονται με τον λειτουργικό κίνδυνο;	15	18			
5. Αντιλαμβάνεστε τα γεγονότα στην καθημερινή σας εργασία που συνιστούν στην ύπαρξη λειτουργικού κινδύνου;	12	21			
6. Που θα εντοπίζατε την μεγαλύτερη δυνητική εμφάνιση γεγονότων λειτουργικού κινδύνου;	18 Α. Ταμεία καταστημάτων	10 Β. Συνάλλαγμα	18 Γ. Χορηγήσεις	14 Δ. Καταθέσεις	3 Ε. Λοιπές Εργασίες
7. Πιστεύετε ότι η διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου αποτελεί απαραίτητη συνιστώσα λειτουργίας στις Τράπεζες σήμερα;	2	31			

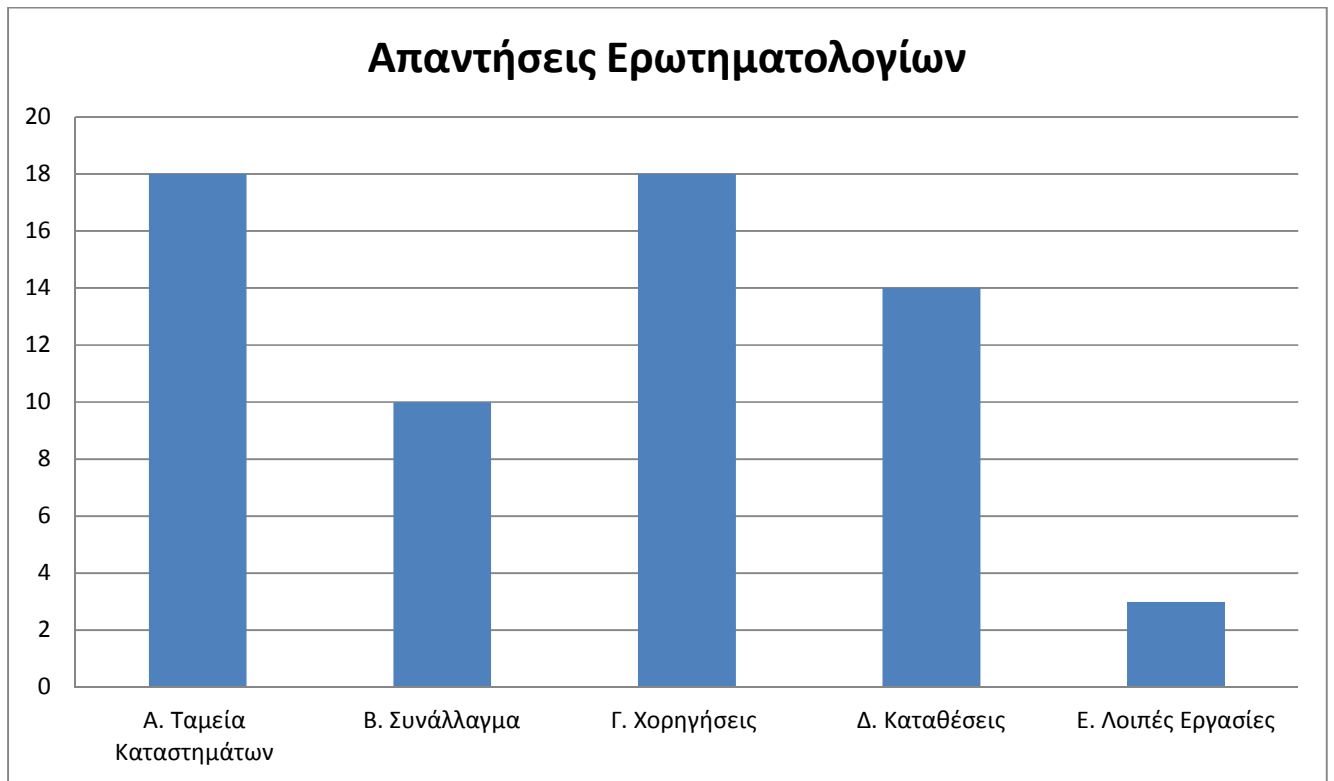
Γράφημα 7.1 Απαντήσεις Ερωτηματολογίων

Στο γράφημα 7.1 παρατηρούμε τις απαντήσεις που έδωσαν οι υπάλληλοι του υποκαταστήματος στις πρώτες 5 ερωτήσεις. Παρατηρούμε ότι η γνώση τους σε σχέση με τον λειτουργικό κίνδυνο, στην ύπαρξη πολιτικής διαχείρισης και των σχετικών γεγονότων χαρακτηρίζεται ως μεγάλη.

Οι γνώσεις που έχουν όμως πάνω στις ενέργειες που πρέπει να γίνουν, ώστε να εντοπιστούν τυχόν προβλήματα που έχουν να κάνουν με τον λειτουργικό κίνδυνο, όπως επίσης όπως και το ποσοστό αντίληψης του λειτουργικού κινδύνου παρατηρούμε ότι είναι αρκετά μικρότερο.

Σίγουρα θα πρέπει να γίνουν διορθωτικές κινήσεις, καταπολέμησης αυτών των προβλημάτων μέσω εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των υπαλλήλων.

Γράφημα 7.2 Απαντήσεις Ερωτηματολογίων

Στο γράφημα 7.2 παρατηρούμε πού εντοπίζετε η μεγαλύτερη δυνητική εμφάνιση γεγονότων λειτουργικού κινδύνου. Σύμφωνα με τα όσα καταγράφηκαν από τα ερωτηματολόγια το μεγαλύτερο ποσοστό των υπαλλήλων πιστεύουν ότι τον μεγαλύτερο κίνδυνο τον διατρέχουν τα ταμεία των καταστημάτων και οι χορηγήσεις. Όπως έγινε αναφορά σε προηγούμενο κεφάλαιο ο λειτουργικός κίνδυνος συνοδεύεται από τις ζημιές που προκαλούνται στις τράπεζες. Τα πιστωτικά ιδρύματα απειλούνται από εσωτερική και εξωτερική κλοπή γι αυτό το μεγαλύτερο ποσοστό υπαλλήλων πιστεύουν ότι τον μεγαλύτερο κίνδυνο τον διατρέχουν τα ταμεία και οι χορηγήσεις. Η κλοπή μπορεί να γίνει είτε από μέλος του πιστωτικού ιδρύματος είτε από τρίτο πρόσωπο. Ορισμένοι τύποι κλοπής περιουσιακών στοιχείων είναι ληστεία, πλαστοπροσωπία της ταυτότητας ανάληψης, ακάλυπτες επιταγές, απάτη στην έγκριση πιστώσεων, απάτη στη διαδικασία ανάληψης από λογαριασμό καταθέσεων, χρήση εσωτερικών πληροφοριών για συναλλαγές που δεν είναι για λογαριασμό του πελάτη.

Στην συνέχεια ακολουθούν οι καταθέσεις και τελευταίο έρχεται το συνάλλαγμα.

Σίγουρα από ότι φαίνεται και στο διάγραμμα υπάρχουν κι άλλες εργασίες που εμφανίζουν κάποιο μικρότερο ποσοστό λειτουργικού κινδύνου.

Γράφημα 7.3 Απαντήσεις Ερωτηματολογίων

Στο γράφημα 7.3 παρατηρούνται τα αποτελέσματα της τελευταίας ερώτησης. «Η διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου αποτελεί απαραίτητη συνιστώσα λειτουργίας στις Τράπεζες σήμερα» όπου η συντριπτική πλειοψηφία των υπαλλήλων απάντησε θετικά. Αυτό πιθανότατα μας δείχνει το πόσο σημαντική είναι η διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου. Ορισμένα από τα σημαντικά σημεία που μπορούμε να δώσουμε μεγάλη σημασία για να κατανοήσουμε πόσο σημαντική είναι η διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου είναι τα εξής: Στην εκτίμηση αναμενόμενων λειτουργικών ζημιών όπως εσωτερική ή εξωτερική απάτη, στα μέτρα για την ασφάλεια των τραπεζικών δεδομένων σε περίπτωση ανάληψης κινδύνων, στην εφαρμογή της εταιρικής

διακυβέρνησης με σκοπό τη μείωση κακών αποφάσεων και την έγκαιρη προειδοποίηση και στην διάχυση πληροφοριών για τους κινδύνους που απειλούν τα πιστωτικά ιδρύματα, για τις διαδικασίες διαχείρισης τους και για την ποιότητα των στοιχείων των ιδίων κεφαλαίων που χρησιμοποιούνται για την κάλυψη κινδύνων. Με την κατάλληλη προσοχή και την τήρηση αυτών των σημείων απαλείφονται τα προβλήματα του λειτουργικού κινδύνου και τα πιστωτικά ιδρύματα λειτουργούν με αποτελεσματικότητα και σταθερότητα.

Σίγουρα υπάρχει κι ένα πολύ μικρό ποσοστό υπαλλήλων που απάντησε αρνητικά όπου θεωρούν ότι δεν είναι ίσως τόσο σημαντικό.

7.2 Συμπεράσματα Ερωτηματολογίων- Διαγραμμάτων

Στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε αναλύθηκε η σημαντικότητα αντιμετώπισης του Λειτουργικού Κινδύνου. Ο Λειτουργικός Κίνδυνος είναι από τους πιο σημαντικούς κινδύνους των τραπεζών δεδομένου του ρόλου και της φύσης της λειτουργίας του.

Στα παραπάνω διαγράμματα λοιπόν παρατηρήθηκε η γνώμη – άποψη υπαλλήλων διαφόρων τραπεζών. Τα αποτελέσματα μας δείχνουν τη σπουδαιότητα του λειτουργικού κινδύνου , στα συστήματα που επικρατούν μέχρι τώρα. Θα πρέπει τα πιστωτικά ιδρύματα να προχωρήσουν στη χρήση μιας πιο εξελιγμένης μεθόδου μέτρησης του Λειτουργικού Κινδύνου εφόσον τα οφέλη που τους προσφέρει η εξελιγμένη μέθοδος είναι σαφώς περισσότερα. Το μεγαλύτερο ποσοστό των υπαλλήλων έχουν γνώση της έννοιας του λειτουργικού κινδύνου, που όπως ορίζει η επιτροπή της Βασιλείας είναι οι ζημιές που προκαλούνται λόγω κεφαλαιουχικών απαιτήσεων, την ύπαρξη της πολιτικής διαχείρισης στα πλαίσια του λειτουργικού κινδύνου, αφού οι τραπεζικοί οργανισμοί λαμβάνουν υπόψη τους όλα τα απαραίτητα μέτρα με σκοπό τη μέγιστη δυνατή ασφάλεια συναλλαγών και δειξερησης τραπεζικών δεδομένων, Όλοι οι υπάλληλοι γνωρίζουν για την ύπαρξη διεύθυνσης ή τμήματος διαχείρισης κινδύνων γιατί η τράπεζα Ελλάδος παρακολουθεί το σύστημα διαχείρισης κινδύνων κάθε τράπεζας και λαμβάνει μέτρα για την αντιμετώπιση τους. Ωστόσο πλήθος υπαλλήλων δηλώνουν πως το μεγαλύτερο κίνδυνο των διατρέχουν τα ταμεία και οι χορηγήσεις λόγω εξαπάτησης των πελατών ή και των ίδιων των υπαλλήλων και θεωρούν έτσι σωστή την διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου γιατί αποτελεί απαραίτητη συνιστώσα για την λειτουργία των τραπεζών διότι προσφέρει ασφάλεια, κατάλληλα συστήματα απορρόφησης ζημιών και χρήση κατάλληλων πληροφοριών. Μειονέκτημα θεωρείτε ο αριθμός των υπαλλήλων που δεν έχουν γνώση των ενεργειών και γεγονότων που αντιμετωπίζονται με το λειτουργικό κίνδυνο και δεν μπορούν να αντιληφτούν τη σημασία τους. Για την καταπολέμηση αυτών των προβλημάτων και την επιμόρφωση των υπαλλήλων απαιτείτε η παρακολούθηση σεμιναρίων ή κάποια άλλη εκπαίδευση.

Η σημασία της εποπτείας του χρηματικού συστήματος και η ανάγκη για την επιβολή ενιαίων ρυθμιστικών κανόνων πηγάζει από την επίδραση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στις εθνικές και παγκόσμιες οικονομίες. Η εφαρμογή της Βασιλείας I επηρέασε θετικά το διεθνές τραπεζικό σύστημα αλλά οι επικριτές θεώρησαν πως δεν κατάφερε να διαχειριστεί αποτελεσματικά τους κινδύνους τους οποίους εκτίθενται τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, έτσι

ήρθε στο προσκήνιο η Βασιλεία II η οποία είχε στόχο την αποτελεσματικότερη διαχείριση των κινδύνων στις τράπεζες. Κάθε ένας από τους πυλώνες που στηρίζεται το νέο πλαίσιο έχει πλεονεκτήματα , μειονεκτήματα , ο αποτελεσματικός συνδυασμός τους όμως μπορεί να εκπληρώσει το στόχο της σταθερότητας του χρηματοοικονομικού συστήματος.

Ο 1^{ος} πυλώνας περιλαμβάνει αρκετά ξεκάθαρους κανόνες, ο 2^{ος} βασίζεται στις εποπτικές αρχές της κάθε χώρας, και ο 3^{ος} πυλώνας αφορά την πειθαρχία στην αγορά , αποτελεί δηλαδή συμπληρωματικό μηχανισμό εποπτείας Αυτό σημαίνει ταυτόχρονα ότι η εφαρμογή τους απαιτεί επαρκές και εξειδικευμένο προσωπικό , με εμπειρία και αντίληψη της εκάστοτε αγοράς.

Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο «Βασιλεία III» αναμένεται ότι θα επηρεάσει σημαντικά τη λειτουργία και τους δείκτες κερδοφορίας των τραπεζών. Οι τράπεζες δεν θα πρέπει να εφησυχάσουν από τη σχετικά μακρά μεταβατική περίοδο εφαρμογής της «Βασιλείας III», αλλά να μετασχηματίσουν την εποπτική συμμόρφωση σε απτό επιχειρηματικό όφελος, να αποκαταστήσουν την ικανότητα παραγωγής κερδών και την εσωτερική συσσώρευση κεφαλαίου και ενδεχομένως να αναθεωρήσουν το επιχειρηματικό πρότυπο λειτουργίας τους.

Η ενίσχυση της λειτουργίας διαχείρισης κινδύνων, καθώς και των δομών διακυβέρνησής της θα αποτελέσει έναν από τους βασικούς παράγοντες της διεθνούς χρηματοπιστωτικής σταθερότητας.

Η κρίση που βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη είναι πολύ πιθανό να οδηγήσει σε ένα συντηρητικότερο και με μικρότερη διάθεση ανάληψης κινδύνων διεθνές τραπεζικό σύστημα, το οποίο θα χαρακτηρίζεται από τη σημαντική ενίσχυση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, με ιδιαίτερη έμφαση στην προληπτική λειτουργία διαχείρισης κινδύνων και κεφαλαίου.

Η διαχείριση του Λειτουργικού Κινδύνου όμως είναι πλέον απαραίτητη. Στόχος είναι κυρίως η επίτευξη της πλήρους δυναμικότητας ενός οργανισμού. Η προληπτική διαχείριση του κινδύνου έχει θετική επίδραση την ποιότητα και στην απρόσκοπη λειτουργία της τράπεζας. Οι τράπεζες κατανοώντας τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν, μπορούν να μεγιστοποιήσουν τις επιδόσεις τους, να αξιοποιήσουν τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα και να βελτιώσουν την κερδοφορία τους.

Άλλωστε η σωστή διαχείριση του Λειτουργικού Κινδύνου προσφέρει επιπρόσθετα οφέλη, όπως είναι η προστασία και η αύξηση της αξίας για τους μετόχους, η βελτίωση του ανταγωνιστικού

πλεονεκτήματος, η εκμετάλλευση νέων επιχειρησιακών ευκαιριών, η ελαχιστοποίηση των ζημιών, η δημιουργία αποθεματικών για την κάλυψη των ζημιών των πιστωτικών ιδρυμάτων και η ενίσχυση της ασφάλειας λειτουργίας ως ανταγωνιστικό πλαίσιο.

Η διατήρηση μιας ισχυρής κεφαλαιακής βάσης προκειμένου να εξασφαλίζεται η ανάπτυξη της τράπεζας και να διασφαλίζεται η εμπιστοσύνη των καταθετών, των μετόχων, των αγορών και των συναλλασσόμενων μερών είναι απαραίτητη.

8. Βιβλιογραφία

- Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών: περιεχόμενο και ιδιαιτερότητες - Χρήστος Βλ. Γκόρτσος Μάιος 2007
- Το Νέο Πλαίσιο για την Κεφαλαιακή Επάρκεια (Basel II) - Χ. Βλ. Γκόρτσος 2007
- Πρόληψη και αντιμετώπιση της απάτης στα ηλεκτρονικά μέσα και συστήματα πληρωμών - Χ. Γκόρτσος 2008
- Η διεθνής κρίση, η κρίση στην ευρωζώνη και το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα - Γκ. Χαρδούβελι και Χρ. Γκόρτσου Ιούλιος 2011
- Το Διεθνές και Ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο της κεφαλαιακής επάρκειας - Του Χρήστου Γκόρτσου Δεκέμβριος 2006
- Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο Ελληνική Ένωση Τραπεζών - Εκπαιδευτικό πρόγραμμα 2012
- Ελληνική Ένωση Τραπεζών «Η διεθνής κρίση, η κρίση στην ευρωζώνη και το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα» Γκίκας Α. Χαρδούβελις
- Η Ευρωπαϊκή Αρχή των Τραπεζών μέσα στο « Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτική Εποπτείας» - Χ. Βλ. Γκόρτσος 2011
- Ελληνική Ένωσης Τραπεζών - <http://www.hba.gr/>
- Τράπεζα της Ελλάδος Ευρωσύστημα - <http://www.bankofgreece.gr/>
- Γκαργκάνας, Ν. (2003). Ομιλία του διοικητή της τράπεζας της Ελλάδας κ. Νικολάου Χ.
- Γκόρτσος, Χ. (2005). Βασιλεία II και κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών. Μάιος - <http://www.economia.gr>

- Γκόρτσος, Χ. (2006). Το νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Δεκέμβριος - <http://www.economia.gr>
- Καθημερινή. (2007) Τι καθιερώνεται με το νέο πλαίσιο Βασιλεία II. Αύγουστος - <http://portal.kathimerini.gr>
- Πεπέ, Ζ. (2007) Οι συνέπειες της Βασιλείας II για δανειολήπτες και εργαζόμενους. Αύγουστος - <http://www.capital.gr>
- Γκόρτσος Χρήστος: “Το κανονιστικό πλαίσιο της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα”, Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο, Ένωση Ελληνικών Τραπεζών (2004)
- Γκόρτσος, Χρήστος. Βλ., 2006. Εισαγωγή στο χρηματοπιστωτικό Δίκαιο.
- Τράπεζα της Ελλάδος. 2009. Ενδιάμεση Έκθεση για την Χρηματοπιστωτική Σταθερότητα. Δεκέμβριος 2009
- Τράπεζα της Ελλάδος. 2010. Έκθεση για την Χρηματοπιστωτική Σταθερότητα. Ιούλιος 2010

Bibliography

- Bank for international settlements - <http://www.bis.org/>
- Basel Committee on Banking Supervision - <http://en.wikipedia.org/>
- Basel Committee, on banking supervision (2001a), “The new Basel capital accord: An explanatory note”, Report to the bank for international settlements (January).
- Basel Committee, on banking supervision (2001b), “Consultative document: Operational risk”, Report to the bank for international settlements (December).
- Basel Committee, on banking supervision (2001c), “Working paper on the regulatory treatment of operational risk”, Report to the bank for international settlements (September).
- Basel Committee, on banking supervision (2001d), “Sound practices for the management and supervision of operational risk”, Report to the bank for international settlements (December).
- Basel Committee, on banking supervision (2002a), “Sound practices for the management and supervision of operational risk”, Report to the bank for international settlements (July).
- <http://www.economist.com>
- “Reality Check on Basel II”, The Banker (2004)
- Basel II: Revised Framework on International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards (November 2005)
- Implementation of Basel II: Practical Considerations (Basle, Basle Committee on Banking Supervision, July 2004)

- Basel II and the Money Supply Process: Some Empirical Evidence from the Greek Banking System (1995-2006) (Center of Planning and Economic Research, Yannis Panagopoulos, October 2007)
- Basel II and Operational Risk – Overview of Key Concerns (School of Finance and Economics Working Paper Number No. 134, Carolyn V. Currie, March 2004)